

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

vojenská mysl

PATNÁCTÝ ROČNÍK

3

Za upevnění kázně a snížení trestnosti v ČSLA

*Podplukovník JUDr. Václav Šedivý,
podplukovník JUDr. Zdeněk Lohnický*

Na základě usnesení PÚV KSČ „K některým naléhavým otázkám kázně v ČSLA“ ze 17. 11. 1964 věnovala redakce zvýšenou pozornost problémům, které se na tomto úseku v ČSLA v současné době řeší. Uveřejnila již články náměstka MNO generálmajora F. Šádka „Prvořadý úkol — každodenně upevňovat vojenskou kázeň“ a plukovníka J. Čepického „K usnesení o kázni“. Redakce zamýšlí pokračovat v uveřejnění článků tohoto zaměření a předpokládá, že s autory jednotlivých příspěvků uspořádá na závěr besedu. Její výsledky by měly přispět k hlubšímu pochopení diskutovaných otázek a koordinaci společného úsilí v dalším procesu upevňování kázně.

V tomto čísle uveřejňujeme článek pracovníků Hlavní vojenské prokuratury, obsahující některé základní údaje o stavu trestnosti a problémech souvisejících s tímto negativním společenským jevem, jakož i o nedostatecích při uplatňování Kázeňského řádu tak, jak se jeví ve výkonu funkce vojenských prokurátorů.

Z poznatků Hlavní vojenské prokuratury, které vyplynuly z rozboru a stavu vývoje trestné činnosti v čs. ozbrojených silách za uplynulé období, chceme poukázat na některé momenty, které je nutno brát v úvahu v boji proti kriminalitě. Hned v úvodu bychom však chtěli zdůraznit, že stav trestné činnosti nelze ztotožňovat s celkovým stavem kázně vůbec. Pokud budeme konstatovat, že některé druhy trestné činnosti mají vzestupnou tendenci, neznamená to na druhé straně, že úměrně tomu klesá stav kázně jako takové vůbec. Každý trestný čin nelze také dávat do souvislosti s celkovým stavem organizovanosti života v jednotlivých částech státu a s kvalitou organizátorské a výchovné práce velitelských a dalších orgánů. Nechceme také v žádném případě přehlížet, že za spáchání trestného činu odpovídá především každý jeho pachatel sám. U řady trestných činů však nacházíme buď větší či menší souvislost s prostředím, ve kterém pachatel žil a trestný čin spáchal, tj. s prostředím vojenským. Proto stav a vývoj trest-

né činnosti a její příčiny budou vždy jedním z důležitých signálů, poukazujících na mezery v našem společném úsilí a na potřeby zintenzívnění i zkvalitnění profylaktické činnosti všech zainteresovaných orgánů.

K některým závěrům na podporu usnesení PÚV KSČ ze 17. 11. 1964 docházíme z tohoto zjištěného stavu a vývoje trestné činnosti.

STAV A VÝVOJ TRESTNÉ ČINNOSTI

Zjistit stav trestné činnosti je složitý úkol již proto, že jde o společenský jev — tedy o takovou kategorii, která není snadno měřitelná. Vycházíme ze statistických údajů orgánů činných v trestním řízení, při jejichž hodnocení však nemůžeme přehlédnout některé důležité aspekty. Především musíme vzít v úvahu, že tyto údaje podchycují pouze trestnou činnost, která byla odhalena. Statistické údaje nám také ukazují pouze počet určitých trestných činů, avšak nemohou nám již poskytnout pohled na stupeň nebez-

pečnosti těchto trestných činů. Můžeme mít proto větší počet trestných činů určité kategorie, avšak jejich stupeň nebezpečnosti pro společnost nemusí být vysoký, a právě tak naopak. Nelze také vyloučit rozdílné hodnocení stupně nebezpečnosti trestných činů v konkrétních případech, zejména u těch, které je podle zákona možné řešit kázeňsky. Tímto vysvětlením dokumentujeme některé údaje o spáchaných trestných činech.

Na prvním místě je důležité zjištění, že **značná část trestné činnosti připadá na trestné činy vojenské**. Tyto trestné činy mají bezprostřední souvislost s výkonem vojenské služby. Vývoj v této oblasti ukazuje přehled odsouzených trestných činů (podíl z celkového počtu odsouzených trestných činů vyjádřených v procentech):

rok				
1959	1960	1961	1962	1963
% podílu				
29,6 %	35,0 %	41,3 %	49,1 %	50,4 %

Vývoj ve vztahu k hodnocení kázně je nepříznivý, neboť podíl odsouzených vojenských trestných činů se postupně zvyšoval.

Nejrozšířenější trestný čin je **svémocné odloučení**. V roce 1964 jich bylo žalováno o 19,1 % víc než v r. 1963. Zvlášť nebezpečné formy svémocného odloučení vojáků, jako trestné činy **zběhnutí**, byly žalovány o 24,2 % víc, než v r. 1963.

Těchto trestných činů se dopustila zhruba polovina vojáků, kteří již byli soudně trestáni. Z okolností a podmínek, které ovlivňují páchání této trestné činnosti, a to i u osob dříve netrestaných a s dobrou pověstí, převažuje špatný výkon služby dozorcích orgánů, nedostatečný přehled o vojácích v době zaměstnání a zejména pak v době mimoslužební, nedostatečná kontrola při přemístování, existence více propustkových knížek u jednotlivců apod. Z forem svémocného vzdání převažuje přímé opuštění jednotky.

Zběhnutí do ciziny je jen výjimečně motivováno nepřátelstvím proti socialistickému zřízení. Převažuje falešná romantika a zkršené názory o životě na Západě, někdy také strach z trestu.

V poměru k ostatním druhům trestné činnosti jsou rozšířeny **trestné činy smě-**

řující proti vojenské podřízenosti. Z nich jsou nejčastější neuposlechnutí rozkazu, urážky mezi vojáky, zprotivění a donucení k porušení vojenské povinnosti a násilí vůči nadřízenému.

Značnou měrou se na této trestné činnosti podílejí osoby již předtím soudně trestané. Např. v obvodu VVP Tábor spáchaly osoby, které lze považovat za recidivisty, trestný čin neuposlechnutí rozkazu v 58,3 %, trestný čin zprotivění v 56,1 %, trestný čin urážek mezi vojáky v 48,6 %. Více než polovina těchto trestných činů byla spáchána pod vlivem alkoholu. Bezprostředními motivy trestné činnosti jsou nechuť k vojenské službě, odveta za to, že napadený plnil řádně vojenské povinnosti, ojedinelé antipatie vůči velitelskému sboru, rovnost mezi druhy zbraní i ozbrojených sil apod. Záporný vliv má někdy i familiární přístup nadřízených k podřízeným a nedostatečné respektování a upevňování autority nižších velitelů ze strany nadřízených.

Větší skupinu tvoří **trestné činy porušení povinnosti strážní služby a trestné činy porušení povinnosti dozorcí služby**.

Zvýšil se počet žalovaných trestných činů proti majetku v socialistickém vlastnictví. Trestných činů **rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví** bylo žalováno v r. 1964 o 13 % víc než v r. 1963 a **trestných činů neoprávněného užívání věcí z tohoto majetku** (převážně nedovolené jízdy automobily) o 76 % víc než v r. 1963. Nejčastěji byly rozkrádány finanční prostředky, proviant a intendantní materiál. V řadě případů bylo rozkrádání umožněno nedostatečnou kontrolou.

Obdobně se zvýšil i počet žalovaných trestných činů proti majetku v osobním vlastnictví. Trestných činů **krádeže** bylo žalováno v r. 1964 o 43 % víc než v r. 1963 a **trestných činů neoprávněného užívání cizí věci** (většinou jízdy s odcizenými vozidly v osobním vlastnictví) bylo žalováno o 50 % více než v r. 1963.

Z obecné kriminality (trestná činnost mimo trestné činy vojenské) byly dále nejčastěji žalovány **trestné činy proti životu a zdraví**. Trestných činů úmyslného ublížení na zdraví (nejčastěji při rvačce) bylo žalováno o 88 % víc než v r. 1963.

Zvýšení počtu žalovaných trestných činů **ublížení na zdraví z nedbalosti** souvisí s dynamikou trestných činů spáchaných v souvislosti s dopravními nehodami. **Trestných činů spáchaných v dopravě** bylo žalováno o 24 % víc než v r. 1963.

Zvýšené pozornosti si zasluhuje **vývoj trestné činnosti páchané pod vlivem alkoholu**. Jestliže označíme rok 1962 podle počtu obžalovaných osob indexem 100, zvýšil se v r. 1963 stav na ukazatel 125 a v r. 1964 na 152. Z uvedeného vyplývá, že boj proti alkoholismu v ČSLA dosud nepřinesl žádoucí výsledky.

* * *

Trestná činnost je v našich podmínkách nejen závažný, ale i složitý problém z hlediska jeho řešení. Malé výsledky z boje s trestnou činností vojáků souvisí s příčinami a podmínkami konstatovanými ve zprávě k usnesení PUV KSČ ze 17. 11. 1964. Problém je již v tom, že vcelku dobře známe kriminalitu jako společenský jev, avšak zdaleka ne tak dobře známe všechny příčiny tohoto jevu. Proto bylo také uloženo vypracovat návrhy na vytvoření vědeckého systému hodnocení a zkoumání vývojových tendencí morálně politického stavu, kázně a trestnosti v armádě.*] V té souvislosti chceme upozornit na některé důležité momenty, které mají vztah k páčání trestných činů.

PROBLÉMY TRESTNOSTI

I. A II. ROČNÍKU

Z počtu žalovaných vojáků v základní službě v r. 1964 bylo 35 % vojáků I. ročníku a 65 % vojáků II. ročníku.

V podílu počtu obžalovaných vojáků I. a II. ročníku je tedy určitý rozpor, neboť vojáci II. ročníku by měli mít vlivem vojenské výchovy a celého režimu vojenského života menší podíl na trestnosti. Hlavní příčina zjišťovaného negativního stavu je v tom, že organizace vojenského života a její praktické uskutečňování nepůsobí již na II. ročník tak, jako na ročník první. Daří se nacházet ve stanoveném režimu skuliny a stanovený pořádek porušovat, často beztrestně. V kasárnách se postupně vytváří nové sociální prostředí, kdy se jednotky dělí nejen na roty, čtyry, družstva apod., tedy sociologicky vzato na formální skupiny, ale i skupiny neformální, např. „bažanty a mazáky“, na skupiny se stejnými zájmy ve sportovní a kulturní činnosti

i v zábavě. V těchto sociálních skupinách se vytvářejí ze společenského hlediska někdy dobré, často však i špatné vztahy — zpravidla podle toho, kdo se dostává do čela těchto neformálních skupin. Zřejmě v tomto směru málo působí u některých jednotek velitelé. Zákonitě má vliv i dobrá nebo málo intenzivní činnost organizací ČSM. Jsou příklady, kdy narušený voják strhne ostatní k obdivu pro falešné kamarádství, falešné hrdinství apod. Přitom je samozřejmé, že k vytvoření těchto vztahů a poměrů je třeba určitého času a zraní. Proto se výsledky projevují především u vojáků II. ročníku, jestliže nesprávný vývoj není včas zaznamenán a jeho příčiny se neparalyzují.

Vezme-li se pak v úvahu ještě skutečnost, že právě vojáci II. ročníku plní různé samostatné úkoly, odvolují se na různá pracoviště a brigádnické výpomoci, je zřejmé, že zmíněné neformální vztahy se špatnými tendencemi se v takovém prostředí mohou ještě více rozvíjet, chybí-li zde víc než v normálním vojenském prostředí dohled nadřízeného, jeho vliv na kázeň apod.

Uvedené poznatky naznačují, v jakých základních směrech je nutno a také možno pracovat za snížení trestnosti II. ročníku, což ve svých důsledcích kladně ovlivní i trestnost I. ročníku.

TRESTNÁ ČINNOST A RECIDIVA

Z celkového počtu osob stíhaných v r. 1964 bylo 33 % osob, které již byly předtím soudně trestány. Podle počtu předchozích odsouzení lze uvažovat o hloubce společenské dezintegrace těchto osob i o předpokladech jejich reedukace. Zhruba polovina z nich byla předtím soudně trestána pro úmyslný trestný čin jednou, více než 40 % bylo předtím soudně trestáno 2—5krát a zbytek, tj. zhruba 5 %, tvoří osoby předtím soudně stíhané více než 5krát.

Z uvedených údajů vyplývá jeden důležitý závěr. **Většina soudně stíhaných osob nestála dosud před soudem a trestného činu se dopustila až teprve při výkonu vojenské služby.** To musí být vážným signálem ke zkoumání a důkladnému poznání všech příčin, které se k trestné činnosti těchto osob pojí. Další důležitý poznatek spočívá v tom, že část osob, které již předtím byly soudně trestány v civilním životě, pokračuje v páčání

*] Lohnecký, Sedivý, Závěreček: Za zvědčení boje proti kriminalitě v ČSLA — Vojenská mysl, 1964, č. 6, str. 3—11.

Lohnecký, Sedivý, Závěreček: Příčiny mimořádných událostí a trestných činů — Lidová armáda, 1965, č. 15, str. 23—27.

trestné činnosti i během výkonu vojenské služby. Bude tedy důležité poznat všechny momenty, které k trestné činnosti vedou a které ji umožňují.

Ministerstvo národní obrany přijalo v posledním období některá opatření, která sledovala vytvořit lepší podmínky pro profylaktickou práci s odsouzenými osobami a ujednotit a zkvalitnit postup velitelských orgánů.

Mezi tato opatření patří především **Sb. nařízení a směrnice MNO č. 07/1963**, která obsahuje pokyny pro hodnocení branců, odvedenců a vojáků v záloze a jejich zařazování do útvarů ozbrojených sil. Pro profylaktickou činnost mělo zásadní význam zejména opatření, podle kterého je třeba zamezit koncentraci kádrově závadných odvedenců, především soudně trestaných a zabezpečit přísně jednotlivé zařazování odvedenců — příslušníků různých skupin — a těch odvedenců, kteří mají společnou trestnou činnost.

Sbírka nařízení MNO č. 8/1962 obsahuje samostatné pokyny pro preventivně výchovnou práci se soudně trestanými vojáky-recidivisty. Velitelům ukládá, aby lépe využívali kádrových materiálů, které útvarům předávají okresní vojenské správy při nástupu odvedenců k výkonu vojenské služby, a na základě znalosti těchto materiálů volili přísně individuální přístup k těmto jedincům, hluboce je poznali, správně a cílevědomě zaměřili politickovýchovnou práci k jejich převýchově. Velitelům bylo také uloženo, aby v tomto směru úzce spolupracovali i s místními orgány OVB.

Další opatření, které ukládá zlepšit výchovnou práci s vojáky odsouzenými civilními soudy před nástupem vojenské služby, je **Sb. nařízení a směrnice MNO č. 35/1964**. Velitelé zde byli podrobně seznámeni se zákonnou úpravou, zejména u trestů odnětí svobody uložených podmíněně a u trestů nepodmíněných do 6 měsíců, kdy byl odsouzenému vzhledem k nástupu vojenské služby výkon trestu odložen, aby mohli správně reagovat na případy, kde se i přes veškerou výchovnou péči velitelů, politických pracovníků a kolektivu jednotky nedosáhne nápravy a voják soustavně narušuje kázeň.

Důležité bude poznání a zevšeobecnění, jak se s těmito lidmi u útvarů a jednotek pracuje, jak je velitelé znají a v čem konkrétně spočívají úspěchy či neúspěchy v práci. V každém případě

je nutno odmítnout názory, že zejména 2—5krát trestaný člověk je již pro společnost a armádu ztracen, že zvýšená pozornost věnovaná takovému vojákovi je jen zbytečnou námahou a ztrátou času. K takovému konci dospějeme tenkrát, jestliže velitel pokládá takového vojáka za „pochoďující mimořádnou událost“, omezuje se na netaktické a netaktní osobní pohovory, vyhrožování prokurátorem apod., popřípadě používá-li chybné kázeňské praxe (přehlížení přestupků, aby voják nějak dosloužil, nebo ukládání nepřiměřeně přísných trestů i za prvý méně závažný přestupek). Jistě mají svůj význam i organizační opatření, tj. k jaké jednotce, k jakému druhu vojska, ale i k jakému veliteli a kolektivu je takový voják zařazen. Jsou předpokladem pro to další, tj. pro výchovnou práci v celém jejím komplexu — počínaje náplní pracovního dne, kvalitou a zajímavostí výcviku i ostatními zaměstnání a osobním příkladem velitele i kolektivu konče. Je možné uvést řadu příkladů, že dobrá, promyšlená a systematická práce přináší kladné výsledky.

K výcvikovým jednotkám vyššího vojenského učiliště ve Vyškově nastoupilo celkem 14 již dříve soudně trestaných osob, mezi nimi osoby trestané po výtržnictví, loupežné přeapod. Ani jeden z těchto vojáků nebyl během vojenské základní služby znovu před soudem. Výkon vojenské základní služby se skutečně důsledně organizovaným režimem sehrál svoji pozitivní úlohu.

Považujeme za nedostatek v dosavadním zkoumání problému recidivy v ČSLA, že nejsou přesné údaje o tom, kolik recidivistů nastoupilo k výkonu vojenské základní služby celkem a kolik jich z tohoto počtu odešlo do zálohy bez spáchaní trestného činu. Dosud nebylo možno tyto údaje seriózně zjistit již z toho důvodu, že osobní spisy vojáků neobsahují přesné údaje o počtu předchozích odsouzení z doby před nástupem vojenské základní služby. Ze závěrů průzkumu u několika útvarů a svazků (mimo silničního vojska) lze však důvodně usuzovat, že zhruba 1/4 až 1/3 dříve soudně trestaných vojáků se znovu dopustí trestného činu. Ostatní slouží s méně či více závažnými kázeňskými přestupky, popřípadě i trestnými činy, které lze vyřadit kázeňsky. Přitom nemalá část těchto vojáků koná službu dobře a někteří do-

konce vzorně. To je přesvědčivý argument, že s většinou těchto vojáků se pracovat dá.

Výsledky v převýchově lze dokumentovat příklady vojáků, nad nimiž se již „lámala hůl“. U útvaru v Bohdanči je zařazen vojn Z., který byl již 6krát soudně trestán – naposledy v r. 1959 6 lety odněti svobody. Celkem byl trestán odnětim svobody 10 let, vesměs za majetkové trestné činy. U útvaru se chová vzorně a velitelé s ním mají daleko méně výchovných problémů než s některými vojáky, kteří nastoupili k výkonu vojenské služby dosud netrestáni. Patří spolu s desátníkem K., který odpýkal trest 11 let odněti svobody za trestný čin protistátního charakteru, k nejlepším vojákům u útvaru a oba působí dobře i na kolektiv. Velitel útvaru nezustává v starých „osvědčených“ metod práce, ale studuje poznatky psychologie, pedagogiky a sociologie a vede k tomu i své podřízené.

Předpoklady redukce recidivistů nechceme v žádném případě idealizovat. Jsou podmínky, kde jsou předpoklady minimální, např. u tzv. přidružené výroby v silničním vojsku. Jestliže se zde narušený voják dostává při odvelení jednotlivě nebo v malých skupinách na různá pracoviště, často i do míst, kde není vojenská posádka a chybí sebemenší kontrola nadřízeného, nechybí již zpravidla nic k pokračování v trestné činnosti.

Jsou i případy, kdy velitelé věnují těmto vojákům spolu s dalšími orgány a kolektivem jednotky potřebnou péči, a přesto k úspěchu nevedou ani správně volené metody. To by nemělo nikoho odradit od dalšího úsilí a věst ke zkrácení názoru na práci s dalšími vojáky této skupiny.

U některých vojáků předtím vícekrát trestaných se v trestním řízení zjišťuje, že pro poruchy v jejich duševním stavu neměli být povoláni k výkonu vojenské služby vůbec. V některých případech mohly být vady zjištěny již v odvodním řízení. Z poznatků vojenských prokurátorů a soudů lze jen potvrdit správnost opatření, které vyplynulo z usnesení PÚV KSČ ze 17. 11. 1964, že je totiž nutno řešit problém odvelenců s vážnými zdravotními závadami a duševními poruchami. Přikláníme se k názorům řady velitelů a dalších orgánů, že pro důkladné poznání branců a správnost jejich zařazení a dosažení úspěchů ve zvládnutí bojové tech-

niky se nelze obejít bez minima psychologického a podle potřeby i psychiatrického vyšetření. Tím by se začal řešit i problém branců, na který z poznatků justičních orgánů poukazujeme.

TRESTNÉ ČINY PÁCHANÉ POD VLIVEM ALKOHOLU

Jestliže posuzujeme úspěšnost protialkoholního boje z hlediska dynamiky trestných činů spáchaných pod vlivem alkoholu, musíme konstatovat, že se dosud přijatá opatření nesetkala s potřebnými výsledky. Počet stíhaných osob pro trestné činy pod vlivem alkoholu se v posledních letech stále zvyšoval.

Závažné je zjištění, že pro trestnou činnost pod vlivem alkoholu byli žalováni i vojáci z povolání. Z toho vyplývá, že část příslušníků velitelského sboru nevzala boj proti alkoholismu za svůj vlastní úkol, ale sama šla špatným příkladem. Netečností části velitelů k této problematice i špatný příklad podstatně zeslabuje účinnost protialkoholního boje.

Nadměrná požívání alkoholu krajně nepříznivě působí na vojenskou kázeň. Největší podíl alkoholu je u trestných činů násilné povahy, to je zřejmě důsledek zvýšené agresivity pachatelů vyvolané požitím alkoholu.

Pod vlivem alkoholu byla spáchána v roce 1964 řada závažných trestných činů. Z mnoha případů (i méně závažných) lze přitom vyvodit, že pachatel by se ve střízlivém stavu takové trestné činnosti vůbec nedopustil i v případě, že jde třeba o morálně narušenou osobu. Pro názornost uvádíme některé příklady.

Alkohol byl ve značné míře příčinou vážné mimořádné události v Holýšově, kde došlo k potyčkám a rvačkám mezi příslušníky v. ú. 8005 a příslušníky silniční jednotky z téže posádky v místním hostinci. Příslušníci silniční jednotky poté přepadávali příslušníky v. ú. 8005 vracející se do kasáren a ti na oplátku organizovali útok několika desítek příslušníků útvaru 8005 na ubikaci silniční jednotky, která byla zdemolována. V pozadí této události byly delší dobu napjaté vztahy mezi příslušníky zmíněného útvaru a silniční jednotky. Výtržnosti se zúčastnilo více než 100 vojáků, přičemž 12 jich bylo zraněno.

Dva vojáci se vraceli v podnapilém stavu ke svému útvaru v Drhovicích.

Cestou přišli ke hřbitovu, unikli dovnitř a povelím nebo rozbitím 23 pomníků jej zpusťovali. Zpusťovali škodu ve výši 19 000 Kčs. Kromě toho poválili rozcestník a rozbili vývěsní skříňku. Jejich jednání vyvolalo značné rozhořčení obyvatelstva. Jeden z pachatelů byl naprosto řádný voják.

Převážná většina trestných činů spáchaných pod vlivem alkoholu má svůj vážný odraz nejen v boji za upevnění kázně a bojeschopnosti armády, ale i v úsilí o upevňování spojení armády s civilním obyvatelstvem. Zvláště násilné trestné činy, výtržnosti na veřejnosti a rvačky vyvolávají nepříznivé nálady mezi obyvatelstvem a zkrslují jejich názory na kázeň a armádu vůbec.

Vojín G. a H. se bez povolení vzdálili do restaurace v Zákupcích, podnapili se, odmítli splnit rozkazy důstojníků k návratu do kasáren, v restauraci obtěžovali přítomné občany, brali jim cigarety, pivo, a když pak byli hlídkou z restaurace vyváděni, kladli jim odpor a hrubě nadávali. To u přítomných občanů vyvolalo značné pohoršení.

Swobodník K., vojín D., M., a F. a desátník L., příslušníci v. ú. 1745 Bor u Tachova, se v obci Kundratice ve večerních hodinách podnapili a pak společně napadli a zbilí několik příslušníků sousedního útvaru, napadali jednotlivě civilní osoby, ničili cizí majetek a dopustili se hrubé výtržnosti. V tomto počínání pokračovali i v další obci, kde rozbíjeli okna a poškodili traktor.

Zkušenosti ukazují, že trestné činy pod vlivem alkoholu páchají jednak vojáci, kteří získali návyk nebo alespoň sklony k požívání alkoholických nápojů většinou již v občanském životě a jen zřídka během vojenské služby. Dále ve větším počtu vojáci, kteří se opijí jen příležitostně, zpravidla ve společnosti kamarádů.

Boj proti alkoholismu vyžaduje u první skupiny především soustavnou individuální výchovu, zaměřenou k odstranění těchto návyků, někdy však i použití příslušných léčebných metod. U obou skupin pak upevňování organizovanosti života v jednotkách a především zlepšování kulturního a sportovního využití, prohlubování práce společenských organizací, propagační činnost hlavních lékařů útvarů apod.

Vojáci se v poměrně velkém rozsahu mohou nekontrolovaně vzdálit od jednotek — především v důsledku špatného výkonu služby dozorčími orgány, které ještě tato svémocná vzdálení kryjí. Při svémocných vzdáleních dochází zejména k návštěvě hostinců a požívání alkoholických nápojů.

Dosud se nepodařilo dosáhnout většího zapojení organizací ČSM do boje proti alkoholismu. Přitom kolektiv jednotky má větší možnost než kdokoli jiný výchovně v tomto směru působit na jednotlivce, zabránit mu v nadměrném požívání alkoholu apod.

Významnou úlohu v boji proti alkoholismu může sehrát prostředí, v kterém vojáci žijí. Život ve špatných ubytovacích podmínkách, častá rozvelenost na malé skupiny nebo po jednotlivcích, přidělování vojáků na vzdálená pracoviště bez náležité kontroly, to vše vytváří podmínky pro požívání alkoholu vojáky. Zkušenosti z odvelení vojáků na pracovní výpomoci v roce 1964 to potvrdily.

Je třeba také zajistit, aby voják měl po splnění služebních úkolů v kasárnách takové prostředí, které by mu zaručovalo klid a odpočinek, aby nebylo zbytečně narušováno jeho osobní volno apod. Jinak je zcela přirozené, že se voják snaží uniknout z prostředí, kde takové podmínky nemá.

Na snížení počtu trestných činů spáchaných pod vlivem alkoholu se musí výrazně podílet posádková služba, zejména velitelé posádky svými organizačními opatřeními při zajišťování celkového režimu života vojáků v posádkách, organizací jejich kulturního využití, a to i v součinnosti s veřejnými orgány. Výraznější roli mohou sehrát též pořádkové hlídky posádky a hlídky automobilní inspekce, především taktickými, ale zároveň energickými a zejména včasnými zásahy. V tomto směru jsou stále nedostatky a trestná činnost, zejména násilného charakteru nebo proti vojenské podřízení a cti je někdy podnětána právě jen nepřilehavě mírným zásahem kontrolních orgánů nebo pořádkové hlídky.

Účinnost boje proti alkoholismu závisí na osobním postoji velitelů útvarů a náčelníků posádek vůči tomuto nešvaru. U těch útvarů, jejichž velitelé vedou vůči projevům alkoholismu nekompromisní boj, se alkoholismus nevyskytuje. Naproti tomu tam, kde velitel je k těmto otázkám benevolentní anebo kde dokonce

sám inklinuje k požívání alkoholických nápojů, je nadměrné požívání alkoholu rozšířeno.

UPLATŇOVÁNÍ KÁZEŇSKÉHO ŘÁDU

Usnesení předsednictva ÚV KSČ ze 17. 11. 1964 kritizuje úroveň kázeňské praxe a ukládá ji zlepšit, stejně jako preventivní činnost při upevňování kázně; současně požaduje vytvářet veřejné mínění proti nekázní a vést rozhodný boj proti jejím stálým narušovatelům.

Četné poznatky vojenské prokuratury potvrzují důvody této kritiky. Za základní nedostatky při uplatňování kázeňské praxe považujeme tu skutečnost, že dosud — tuto nepřijemnou skutečnost je nutno konstatovat — někteří velitelé přistupují k uplatňování Kázeňského řádu ne jako k prostředku shromažďujícímu neúčinnější cesty a prostředky k správné výchově podřízených, nýbrž jako k pouhému sazebníku kázeňských oprávnění odměňovat a trestat. Tento stav způsobuje, že často chybí spolehlivé podklady pro odpovídající výchovné rozhodnutí, nedoceňuje se význam a míra společenské nebezpečnosti vojenských trestných činů ředitelných kázeňsky, trpí se nedostatky ve výkonu trestu, především z hlediska jeho neodvratitelnosti, důslednosti a přísnosti při plném zajištění lidské důstojnosti a zdraví potrestaného. Nerespektování platné právní úpravy vede v ojedinělých případech k projevům svévole a šikanování podřízených.

Tyto základní nedostatky vedly k tomu, že činnost vojenských prokurátorů byla orientována ve větší míře do oblasti dozoru nad zákoností při uplatňování kázeňského práva. Cílem bylo zjistit, co snižuje účinnost kázeňské praxe a jaké jsou příčiny tohoto negativního jevu. Zobecněním získaných poznatků bychom chtěli přispět k zaměření pozornosti vyšších velitelských a stranickopolitických orgánů na ty problémy, které se nám jeví z hlediska našich zdrojů poznání jako důležité.

KÁZEŇSKÉ ODMĚŇOVÁNÍ

Většina velitelů a náčelníků užívá v této oblasti kázeňské praxe svých pravomocí v souladu s KŘ. Přispívá tak k dosažení sledovaných cílů — totiž povzbudit zasloužilé vojáky k dalšímu vzornému plnění povinností a úkolů a působit na kolektiv jednotky, aby se všichni její

příslušníci snažili přiblížit vynikajícím jednotlivcům. Přitom se však projevují v některých směrech i základy, které ve svých důsledcích tento výchovný efekt snižují.

Úvodem k těmto problémům je třeba zdůraznit, že k upevnění kázně nepříspěje vždy **mnohost odměn** (každý voják základní služby byl v roce 1964 odměněn 4,2krát). Tento stav vede mnohdy k snižování skutečné jejich efektivity, zejména tehdy, když se u jednotlivce hromadí stále jeden druh odměny. Počet srovnání jednotlivých druhů odměn např. přesvědčivě ukazuje, že značnou část tvoří pochvaly (v roce 1964 v ČSLA celkem 50 %). **Stereotypnost** takového odměňování, tzn. soustavně opakované pochválení vojáka zpravidla vede k hostejnému přijímání této odměny vojákem i kolektivem jednotky.

Tak např. u v. ú. 3867 Kolín bylo zjištěno, že voják J. byl jako řidič tanku v době od 5. 11. 1963 do 20. 2. 1965 celkem 18krát odměněn — vždy pochvalou. Kázeňsky trestán nebyl. Nesprávná stereotypnost v udílení odměn vojákům se projevila u příslušníků TOP (vojín S. 13 pochval a voják M. rovněž 13 pochval).

Typické je, že v roli „odměňujících“ vystupují převážně nižší velitelé. Na první pohled by se zdálo, že je to příznivý stav přenášení kázeňské pravomoci na ty velitele, kteří své podřízené dobře znají. Věc má však jeden háček. Taková praxe je obvykle reakcí na jednotlivý čin vojáka a postrádá článkem 18 KŘ požadované celkové zhodnocení výkonu služby vojáka. Že se odměny neudělují za trvale dobrou práci za určité období vyplývá i z toho, že nejednou dochází u těžce osoby k častému střídání odměn a trestů v krátkých časových intervalech.

Tak např. svobodník B., v. ú. 9108 Znojmo, byl 4. 1. 1965 velitelem roty potrestán podminěným trestem. 9. 1. 1965 dostal od velitele čtyř pochval, 13. 1. 1965 jej též velitel čtyř potrestal 2 nepovolenými vycházkami. 25. 1. 1965 dostal pochvalu velitele stráže a 27. 1. zahlázení trestu uloženého velitelem roty. Již 6. 2. byl však velitelem čtyř trestán přísnou důtkou a 10. 2. týměž funkcionářem odměněn. 19. 3. byl potrestán velitelem roty 4 dny vězení po službě a 2. 4. mu velitel roty zahladil jeden z dříve uložených trestů.

Za pozoruhodný lze považovat námět, podle kterého by došlo k jisté regulaci záplavy „pochval“ nižších velitelů tím, že by svou kázeňskou pravomoc uplatňovali po domluvě s vyšším velitelem. Jednou z účinných cest je návrh na udělení odměny vyšším nadřízeným, pokud kázeňská pravomoc nižšího nadřízeného je nedostačující (čl. 20 KR).

Další masovou odměnou je **udělení volna k opuštění posádky do 2 dnů** (v roce 1964 téměř 1/4 všech odměn). Jde o odměnu velmi populární a vojáky základní služby žádanou. Značná přitažlivost odměny je jistě velmi kladným znakem, neboť její dosažení je podmíněno vzorným plněním služebních povinností. Bohužel některé nedostatky zasahují rušivě do její efektivity. Jde především o to, že někdy je formou této odměny řešena osobní situace vojáka. Dochází tedy k udělení odměny ne na základě zásluhy, nýbrž v důsledku závažné potřeby vojáka. Vedle tohoto zásadního nedostatku jsou i další nesprávnosti. Nejzávažnějším nešvarem jsou „černé opuštěky“, tj. udělení volna k opuštění posádky bez uveřejnění v rozkaze a bez zápisu v záznamech o odměnách a trestech, pouhým zápisem do propustkové knížky. Tyto „odměny“ udílí i nepřislušní velitelé, jako např. velitelé rot. Vojáci jsou přitom zkracováni o finanční náležitosti za dny volna.

Např. u v. ú. 7500 Jindřichův Hradec bylo zjištěno, že příslušníci rot dostali podle ZOT 13krát volno k opuštění posádky. V propustkových knížkách však bylo zjištěno dalších 17 těchto odměn v ZOT nezapsaných. U čtyř chemického průzkumu bylo v ZOT 9krát volno k opuštění posádky, v propustkových knížkách je jich zapsáno 12. Ještě výraznější byl tento rozdíl u příslušníků ošetrovny. Podle ZOT dostalo 7 příslušníků ošetrovny volno k opuštění posádky celkem 3krát, podle propustkových knížek 22krát. U TOP bylo volno k opuštění posádky uděleno podle ZOT 42krát, podle propustkových knížek však 76krát.

K dalšímu porušování KR dochází v tom, že v rozporu s čl. 22 je na cestu poskytováno delší volno, než je nezbytné. Tím dochází k nedůvodnému prodlužování skutečného volna a k zvýhodňování této kázeňské odměny.

V kázeňské praxi se často opomíjí celá škála odměn, stanovených KR. To znemožňuje uplatňovat zásadu poslou-

nosti v zájmu maximálního výchovného působení na jednotlivce i kolektiv jednotky. Nedostatky, z nichž řada netkví jen v subjektivních nedostatcích odměňujících velitelů a náčelníků, dokumentují, že bude potřebné promyslet, teoreticky zdůvodnit a v praxi prověřit řadu aspektů společensky nejprospěšnějších metod a forem kázeňského odměňování. Půjde např. o odstranění dosavadní stereotypnosti, o odměňování vojáka z hlediska celkového výkonu služby, zhodnocení možnosti udílet věcné nebo peněžité dary, docenění tzv. morálních odměn (oznámení vzorného plnění vojenských povinností, vřazení osobního snímku odměněného vojáka vyfotografovaného před rozvinutou zástavou, zapsání do knihy cti nebo do kroniky), vyřešení doznávajících názorů na dodržování jakési číselné „relace či proporce“ mezi odměnami a tresty, zdůraznění významu zaházení kázeňského trestu před uplynutím předepsané doby apod.

KÁZEŇSKÉ TRESTÁNÍ A VÝKON TRESTU

V posledních třech letech stoupají počty kázeňských trestů. Nechceme hodnotit, zda je to proto, že se vyskytuje více kázeňských přestupků, či je to důsledek přísnější kázeňské praxe velitelských orgánů. Je-li však nutno konstatovat, že v roce 1964 byl potrestán v průměru každý voják základní služby 1,5krát, jistě se shodneme se čtenářem, že je to závažný negativní signál. Tento hrubý údaj může vyvolat dojem, že nemáme netrestaných vojáků základní služby. Je nutno ovšem uvést, že obvykle bývá u jednotky několik takových „es“, která průměrnou úroveň kázeňské trestnosti na hlavu podstatně zvedají. Přesto však je tento globální údaj vážný. Pozornosti si zaslouží o to víc, že mírnější tresty jako důtka a přísná důtka mírně klesají, zato však zřetelně rostou tresty nepovolení vycházky a vězení. Při těchto úvahách jde o ujasnění problému v souvislosti s kázeňským trestáním, jak se nám daří či nedaří plnit tu část usnesení předsednictva ÚV KSČ ze 17. 11. 1964, ukládající vytvářet veřejné mínění proti nekázní a vést rozhodný boj proti jejím stálým narušovatelům.

Polemicky postavena by snad mohla tato otázka znít, zda mnohostí uložených kázeňských trestů nepodkopáváme sílu veřejného mínění (přibližně početní zúže-

ní okruhu netrestaných vojáků, kteří jsou morálně oprávněni páchat přestupky (od-suzovat) a zda se daří izolovat krajně neukázně jedince.

Poznatky vojenských prokurátorů je, že se stále často **zaměňuje povinnost ne-nechat bez povšimnutí ani jediný pokle-sek podřízených s povinností za každý přestupek uložit kázeňský trest.** Přitom čl. 25 KR dává tři možnosti, jak reagovat na porušení kázně a pořádku: připome-nout služební povinnost, uložení kázeň-ského trestu a veřejné projednání pře-stupku. I když z prokurátorských poznat-ků nelze dokumentovat plnění první mož-nosti, je známo, že řada nadřízených tuto funkci neplní (a nejde jen o ruce v kap-sách, nezdravení apod.). Velmi málo se užívá možnosti veřejného projednání, i když jeho přínos ve výchovném půso-bení na kolektiv jednotky je nepochybný. Mně se vtírá vzpomínka na bývalé dů-stojnické čestné soudy, s nimiž byla učiněna řada velmi dobrých zkušeností a přesto „zašly na úbytě“ patrně proto, že příprava a jednání byly pracné a ná-ročné, a podle některých názorů bylo možno dosáhnout stejného cíle — uložení kázeňského opatření — jednodušším a rychlejším rozhodnutím příslušného nadřízeného. A snad tyto obtíže spojené s malými zkušenostmi vedou k tomu, že je tak málo využíváno účinného prostřed-ku působení na jednotku — veřejného projednávání přestupku.

Při ukládání kázeňských trestů se již nevyskytují krajní případy porušení zá-kladních principů kázeňského práva, i když v myšlení dosud přetrvávají takové zásady, jako „kolik mám — tolik dám“ a podobné. Vyskytují se však nedostatky, které snižují účinnost kázeňské praxe a ve svých důsledcích pak celého výchov-ného úsilí. K nejzávažnějším patří

- soustavné kázeňské trestání noto-rických narušitelů kázně, aniž je při-stoupeno k soudnímu postihu;

- kázeňské vyřizování trestných činů, které přísluší projednávat soudy;

- kázeňské vyřizování trestných činů nepříslušnými veliteli;

- neřešení kázeňských přestupků;

- opomíjení zásad pro udělování ká-zeňských trestů, zejména zásady gradace kázeňských trestů.

Jistě nelze dobře hodnotit jako roz-hodný boj proti stálým narušitelům kázně u v. ú. 5984. Tak např. vojin H.

byl 23krát kázeňsky potrestán, značný počet vojáků byl potrestán 10krát i více. Přitom u tohoto útvaru nejsou ojediněle případy, že vojáci jsou trestáni 3krát i 4krát během jednoho měsíce. Řada ká-zeňsky vyřizovaných přestupků u těchto notorických narušitelů kázně má však již intenzitu trestného činu. Tak např. u zmíněného voj. H. z 28 kázeňských přestupků šlo v 10 případech o vojenské trestné činy. Vojin K. se dopustil 8 vo-jenských trestných činů, vojin R. 6. Je pochopitelné, že za tohoto stavu výchov-né působení represivních opatření se máji účinkem.

Přes veškeré úsilí se stále nedaří prosadit zákonem a přílohou 6 KR poža-dovanou zásadu, že určité **vojenské trest-né činy smí vyřizovat jen velitel útvaru a velitelé a náčelníci na jeho úroveň po-stavení a vyšší, a že toto oprávnění se vztahuje výhradně na stanovené trestné činy (v příloze 6 KR jsou uvedeny v rá-mečku).** Rovněž jen velitelé uvedených stupňů mohou vyřizovat provinění podle zákona č. 38/61 Sb. a přestupky podle zákona č. 60/61 Sb., jak je také podrobně rozvedeno v příloze 6 KR. Poněvadž je přes rámec tohoto článku podrobně tuto problematiku rozebírat, odkazujeme na publikovaný rozbor v Bojové přípravě č. 7/1963.*) Jsme toho názoru, že všich-ni velitelé a náčelníci — od velitelů pluků výše — by měli tuto část KR beze zbytku zvládnout a důsledně ji v praxi vlastní i podřízených prosazovat v zájmu upevňování kázně a zákonnosti a odstra-ňování podmínek a příčin trestné čin-nosti v ČSLA.

Byly zjištěny případy, že **nejsou řeše-ny některé případy nekázně, ačkoli byly spolehlivě zjištěny a písemně dokumen-továny.** Tento nešvar závažným způsobem narušuje úsilí za upevnění kázně, protože vyvolává v myšlení vojáků, majících sklon k neukázněnosti, dojem, že jejich přestupek zůstane bez povšimnutí; nevy-tváří se přesvědčení důslednosti a neod-vratitelnosti postihu.

Tak např. u v. ú. 8200 Domažlice bylo při prověrce zjištěno, že záznamy pořá-dkových hlídek o zjištěných přestupcích vojáků na veřejnosti zůstávají nevyužity, velitelé jednotek se o nich nedovídati a pachatelé nejsou postihováni.

*) Lohnický, Sedivý: Velitel vyřizuje trestné činy, provinění a přestupky — Bojová příprava, 1963, č. 7, str. 55—58.

Proveřky u v. ú. 9664 Č. Budějovice a 9378 Č. Krumlov dokumentovaly, že ani přestupky v knize hlášení dozorcůho útvaru, nebo v knize o předání a převzetí služby nejsou do důsledku řešeny. Byla zjištěna celá řada případů, že i hrubá porušení kázně zůstávají bez trestu. Takový postup vede k vytváření přesvědčení, že odhalení přestupku a potrestání je věcí náhody a může přímo vést k opakování.

Rovněž u provozních jednotek vojenského leteckého učiliště z denního hlášení a ze strážních výkazů bylo zjištěno, že příslušníci těchto jednotek se dopustili řady přestupků, popřípadě trestných činů, z nichž nebyly vyvozeny žádné důsledky. Jako příklad možno uvést: voj. M. se choval drze k veliteli stráže dne 27. 11. 1964 při nástupu kázeňského trestu. Dne 3. 12. 1964 se vrátil z vycházky o 50 minut později a konečně dne 12. 12. 1964 jako strážný opustil stanoviště. Všechny tyto případy zůstaly neřešeny. Obdobně voj. D. dne 9. 12. 1964 přišel o 4 hodiny později z volna k opuštění posádky. Ani tento případ nebyl řešen. Dále bylo zjištěno ze strážních výkazů, že voj. P. opustil strážní stanoviště a spal v místnosti tak tvrdě, že se neprobudil, ani když mu vzali jeho výstroj. Obdobně voj. K. opustil strážní stanoviště. Tyto případy nejenže nebyly předány prokuratuře, ale nebyly řešeny ani kázeňsky.

Naproti tomu u v. ú. 9708 Znojmo je zajištěno, že hlášení pořádkových hládek budou zapsána do knihy hlášení dozorcůho útvaru. Velitelé praporů a rot jsou povinni každodenně při příchodu do zaměstnání do záznamu nahlédnout, vyznačit přestupky svých příslušníků a doložit veliteli útvaru jejich řešení.

Mnoho nedostatků — které z nejasností a nahodilosti a malé uvážlivosti při volbě konkrétního výchovného prostředku vůči neukázněnému vojákovi — je v **posloupnosti kázeňských trestů a jejich gradaci ve smyslu čl. 49 KR.**

U v. ú. 5984 byl voják H. v době od 9. 10. 1964 do 7. 4. 1965 celkem 8krát kázeňsky trestán. Ve všech případech mu byl uložen trest nepovolení vycházek: v prvních dvou případech 3 dny, v dalších dvou 7 dní, dále 5 dní, potom 7 dní a nakonec 3 dny nepovolení vycházek. Přitom byl trestán za přestupek ve strážní službě, který je nutno hodnotit jako trestný čin. Rovněž voják R. nebyl trest-

ty ukládány podle zásad hl. 7 KR. Tak např. dne 3. 2. 1965 byl potrestán 21 dny nepovolení vycházek za nedbalé plnění svých povinností. Dne 18. 3. 1965 za stále neplnění svých povinností byl potrestán jen 7 dny nepovolení vycházek. Koncem listopadu 1964 byl trestán za špatný výkon strážní služby 21 dny nepovolení vycházek. O měsíc později své jednání opakoval a dostal pouze 7 dní nepovolení vycházek. Stejně tomu bylo i u vojína Č., který dne 11. 2. 1965 dostal kázeňský trest 5 dní nepovolení vycházek za špatnou péči o zbraň. O 4 dny později se dopustil téhož přestupku a byl potrestán pouze přísnou důtkou.

Tento postup nutí k závěru, že trestající velitelé nedostatečně zvládli či málo respektují požadavky hlavy 7 KR, která stanoví poměrně přesná a instruktivní pravidla pro ukládání kázeňských trestů. Minimálně však svědčí o tom, že trestající nenahlédli do záznamů o odměnách a trestech, ačkoli jim tuto povinnost výslovně ukládá čl. 50 KR. Jejich řádné vedení není tudíž záležitostí pouze administrativní, nýbrž **má důležitý věcný význam pro správné uplatňování kázeňské praxe.**

Velmi závažný stav je na úseku **výkonu kázeňských trestů.** Nejde jen o pouhé materiální podmínky — jako je kapacita, vybavenost a hygiena věznic. I když jsou tyto otázky důležité, hloubkou svého významu je převyšuje problém **režimu výkonu trestu.** Nejzávažnějším nedostatkem je **nedůslednost** v tom, že uložený kázeňský trest není odpykán, i když nevzniknou objektivní podmínky pro jeho nevykonání (čl. 63, 15 b KR). Tak jsou zjišťovány případy, že vojákům potrestaným nepovolením vycházek je vycházka běžně povolována.

Daleko závažnější situace je u **trestu vězení.** Někteří velitelé se uchylují k takovému „řešení“, které v sobě obsahuje značnou dávku nedůslednosti a malého respektování požadavků řádů. Ojedinelé se neukládají kázeňské tresty za závažné přestupky z toho důvodu, že trest vězení by znamenal vyřazení vojáka z plnění stanovených úkolů. Mnohem častěji jsou však zjišťovány případy, kdy není potrestán **k výkonu trestu přidrž.** Nejde v těchto případech o ojedinelé neodpykání kázeňského trestu z důvodů opominutí (např. pro špatnou evidenci uložených trestů), ale u těchto jednotek jde o systém, kterým velitelé řeší svízelnou kadrovou situaci.

Tak např. v minulém roce bylo zjištěno, že jen za krátké období prokurátorské prověrky u v. ú. 4453 nebylo odpykáno 6 trestů vězení a vězení po službě, u v. ú. 6991 – 16 a u v. ú. 8682 dokonce 25. Prokuratura tyto poznatky rozebrala, velitele písemně upozornila a vypracovala souhrnné upozornění pro velitele v. ú. 8271. V letošním roce při kontrolní prověrce u v. ú. 8682 bylo zjištěno dalších 8 neodpykaných trestů. Uvedené poznatky dokazují, že jde o zavedený systém.

Další nedostatek, který narušuje výchovné poslání výkonu trestu, je **pracovní režim ve věznicích**. Z vězení se někdy stává milý a vhodný odpocínek a prostředek úniku před namáhavým výcvikem. Spojí-li se s těmito výhodami ještě řádům se příčí **zmírnění režimu ve věznicích**, přestávají vůbec existovat základní předpoklady pro to, aby výkon trestu na potrestaného vojáka alespoň zčásti působil výchovně. Tento stav zvyšuje často falešné kamarádství mezi potrestanými a strážnými.

Např. u v. ú. 8005 Holýšov měli potrestaní u sebe zábavné časopisy, peníze apod. Na celách měli větší počet příkrývek, než stanoví řád, v příkrývkách poschovávali zábavnou literaturu a výstřižky z módních časopisů. U v. ú. 9376 Vimperk měli potrestaní mimo jiné i hrací karty. Cely vězení u tohoto útvaru nelze často vůbec ani zamýkat.

Dne 8. 2. 1965, před 22.00 hodinou, uprchl z výkonu kázeňského trestu vězení voják Š. Téhož dne byl zadržen v Park-hotelu Terežín dozorcím posádky a vrácen do věznice. Dne 15. 2. 1965 asi v 19.00 hod. uprchli potrestaní vojáci H., F. a S. Jejich trestná činnost byla navíc ovlivněna podnapitostí některých potrestaných, kteří během výkonu trestu pili v Armě. Velitel stráže připustil, aby jim staršina jednotky vyplatil služné a potrestané do Army z vězení pustil.

Řada nepřesností je v **přidržení vojáků k nahrazování zameškané služby podle předpisu Dop1-1.1**. U neukázněných jednotlivců mizí i poslední zbytek zábran k páchaní přestupků, vyúsťujících často v trestnou činnost. Tomuto stavu napomáhají i četné nedostatky ve vedení evidenčních pomůcek a záznamů.

Nedostatky vrcholí v některých případech **ve svévoli a projevy nejružněj-**

ších šikan, kterých se dopouštějí především nižší velitelé vůči podřízeným a vojáci 2. ročníku vůči příslušníkům 1. ročníku. I když tyto případy nejsou časté, jsou závažné v každém svém jednotlivém projevu, protože se hrubě příčí socialistickému charakteru naší armády. Proto také uvádíme některá fakta, abychom ukázali nezbytnost vymýcení tohoto nešvaru.

Příslušník v. ú. 7765 Prešov se dopustil trestného činu svémocného odloučení mj. v důsledku nesprávných výchovných metod poddůstojníků. Šetřením bylo zjištěno, že instruktori nováčků, poddůstojníci základní služby, nařizovali noční neplánované poplachy. Před jejich vyhlášením rozházeli vojákům jejich osobní věci na hromadu, nařizovali přibíhat do plně plné cihly za každou chybějící věc atd. V nočních hodinách nařizovali také neplánované pochody. Časové limity na oběd zkracovali, takže někteří z vojáků se před nástupem do zaměstnání nestačili ani najíst. Nařizovali i tzv. individuální poplachy atd. Vojáci základní služby se těmto metodám nebránili a uložené příkazy plnili. Ke stížnostem nedocházelo zřejmě z obavy před ještě horšími následky. Ani funkcionáři ČSM o těchto metodách neinformovali velitele a stranickopolitické orgány.

U v. ú. 5936 Klecany používal staršina rotý svobodník D. vůči vojákům 1. ročníku násilí zejména v noci, kdy se vracel podnapilý z vycházky.

Všechny podobné případy si zaslouží zmínky zejména z toho důvodu, že vycházejí najevo teprve s velkým časovým zpožděním a jen málokdo z postižených nebo i z ostatních příslušníků kolektivu najde odvahu, aby na ně upozornil včas. Souvisí to samozřejmě velmi vážně s otázkou důvěry vůči velitelským a politickým orgánům.

Dne 5. 11. 1964 došlo k pokusu sebevraždy voj. P. u v. ú. 6184 Písek. Vyšetřování ukázalo, že příčinou sebevražedného pokusu jsou neutěšené poměry ve vztazích mezi vojáky prvního a druhého ročníku, které vyvrcholily používáním nesprávných výchovných metod, šikanováním, narušováním nočního odpočinku a dokonce snižováním lidské důstojnosti. Tři hlavní pachatelé (dva poddůstojníci a jeden voják) byli postaveni před soud a odsouzeni k nepodmíněným trestům. Přitom se pachatelé hájili tím, že dělali jen to, co sami jako vojáci 1. ročníku

či posluchači PŠ zažili. Neviděli v tom nic špatného, i když ani jim podobné metody v předchozím roce nebyly příjemné. Podřízení jejich jednání pocítovali jako úmyslné zesměšňování a šikanování, vyvolávalo v nich nechut k vojenské službě. Nesprávné zacházení s nováčky bylo umožněno i nedostatkem pozornosti a kontrolní činnosti ze strany příslušných velitelů. Někteří funkcionáři dostali určité signály o nedostatcích a přesto neúčinně potřebná opatření. K odhalení došlo až při vyšetřování sebevražedného pokusu, protože si nikdo neodvážil stěžovat.

U v. ú. 2498 Pacov varoval velitel po jednom přestupku jednotku, že v případě opakování neudělí příslušníkům jednotky vycházky. Když pak jeden z příslušníků se krátce nato znovu dopustil přestupku, vyřídili si to s ním příslušníci jednotky „dekou“. Iniciátory byli funkcionáři ZO ČSM.

Již krátce po nástupu nováčků v roce 1963 začal desátník Č. některé příslušníky 1. ročníku oslovovat názvem „bažanti“. Nařizoval jim různé úkony ve svůj osobní prospěch, např. čistit boty, donášet jídlo, rozestýlat postel apod. Při výcviku používal neplánovaných cviků – přiskoků, dlouhých poklusů v plynových maskách apod. Byl k podřízeným značně

hrubý. Při jedné příležitosti nechal klusat obsluhu minometu tak dlouho, až vojin M. nepřeskočil příkop a upadl. Desátník Č. k němu přišel a vyjádřil se: „Měl se, chcipák, utopit.“ Když mu jiný vojin řekl, že nemá takto jednat, odpověděl: „Drž hubu, zkurvený rekrute.“ Později byl za své jednání kritizován na schůzi ČSM. Desátník Č. reagoval na to vyhrožováním členu praporečnického výboru ČSM, který ho kritizoval, že za to bude těžce pykat. Podobným způsobem zastrásoval i ostatní příslušníky družstva, aby dosáhl toho, že si na něho nebudou stěžovat. Spolu s desátníkem W. se často opíjeli a po návratu na světlici mužstva tropili různé nepřístojnosti.

Svědkové této trestné činnosti uvedli, že oba poddůstojníci vytvořili v jednotce nesnesitelné prostředí a svým násilnickým jednáním předem znemožňovali, aby si podřízení na jejich jednání stěžovali.

Příklady ukazují, do jakých až téměr zrůdných extrémů může dojít svévolí, není-li jí včas a účinně čeleno. O to větší povinnost všech odpovědných funkcionářů je přispět k vytvoření ovzduší nesmiřitelnosti s porušováním zákonnosti právě v oblasti tak citlivé, jako je důstojnost socialistického člověka, příslušníka ČSLA.

Při zvyšování úsilí za upevnění kázně nelze ponechat stranou otázky stavu trestné činnosti. Z poznatků vojenské prokuratury jsme se pokusili poukázat na některé faktory, které stav trestné činnosti negativně ovlivňují. Jde nám o to, aby s tímto stavem byli seznámeni příslušníci velitelského sboru. Bez velitele, který odpovídá za stav kázně a zákonnosti v jednotce či útvaru, nelze organizovat boj proti trestným činům.

Základní směry i prostředky k dalšímu upevnění kázně a zákonnosti stanoví usnesení PUV KSČ ze 17. 11. 1964. Jde však o jejich dovedení v činnosti všech zainteresovaných orgánů do konce. Na úseku boje proti trestné činnosti nelze pomítnout, že kriminalitu jako společenský jev určité etapy vývoje společnosti nelze vymýtit naráz. Značně škodlivé však bude, nevyužijeme-li možností, které se v současné době nabízejí. To předpokládá znát důkladně stav a postupně, cílevědomě problém trestné činnosti řešit. Podaří-li se například vyřešit alespoň část problémů spojených s trestností 2. ročníku, s recidivou a trestnou činností páchanou pod vlivem alkoholu, dostaneme se o značný kus cesty kupředu.

Jednou z důležitých součástí celkové snahy o upevnění kázně musí být i zvýšení úrovně kázeňské praxe. Naše poznatky dokumentují, že současný stav v uplatňování Kázeňského řádu zaostává za potřebami. Jde o to najít cesty, jak co nejdříve a nejefektivněji prosadit do myšlení a praktického rozhodování velitelů požadavky kázeňského řádu.

Tato otázka by se proto měla stát předmětem vážné pozornosti vojenských teoretiků i praktiků.

Nepřetržitost velení vojskům v počátečním období války

Generálmajor Hubert Svitáček

V článku chci obrátit pozornost velitelů a štábů na úkoly svazků a útvarů, které musíme plnit stávajícími prostředky velení i když úkoly ve velení a řízení budou narůstat na všech stupních.

Pojem „velení vojskům“, jeho obsah, požadavky na velení, jeho formy a metody jasně stanoví Vševojsk-1-1, hlava 2 a proto je neopakují. Je pravda, že tyto požadavky se vztahují na velení vojskům v polních podmínkách — v boji. Musíme však vidět, že zavedení mírového systému velení a organizace vojsk, který se maximálně přibližuje polnímu, vytváří optimální předpoklady pro dosahování vysokého stupně bojové pohotovosti. To je zásadní cíl veškeré naší činnosti, uložený RMNO na výcvikový rok 1965:

„V roce 1965 i nadále zvyšovat úroveň nepřetržité bojové pohotovosti a všestranné připravenosti Československé lidové armády k vedení aktivní a rozhodné bojové činnosti jak s použitím, tak i bez použití jaderných zbraní. Zabezpečit stálou připravenost vojsk k použití jaderných zbraní i obranu proti nim.“

Dále v bodě 4. tohoto rozkazu je uloženo:

„V přípravě pozemního vojska zabezpečit pevné a promyšlené řízení vojsk, zvýšit organizovanost v jejich činnosti za složitých situací ihned po vyhlášení bojového poplachu. Zdokonalovat připravenost vojsk k přechodu do útoku po bojovém poplachu přímo z posádek, z prostorů roztýlení a ze shromaždišť.“

Požadavky vyplývající z vysoké a nepřetržité bojové pohotovosti na nás všech vyžadují mít již nyní na všech stupních promyšlen a organizován takový systém velení, který zaručuje nepřetržitost velení vojskům a plynulost přechodu mírového na plní systém velení.

Při řešení všech otázek k zabezpečení vysoké a nepřetržité bojové pohotovosti je nutno vycházet z následujících charakteristických rysů počátečního období:

— **příští možná válka**, podaří-li se jí imperialistickým agresorům rozpoutat, bude charakterizována snahou **po překvapení po nenadálém napadení jadernými zbraněmi** na nejdůležitější vojenské, ekonomické a politické objekty zemí socialistického tábora.

V takovém případě je jedním z předpokladů úspěchu i připravenost velitelů a štábů k řízení bojové činnosti vojsk již v průběhu oboustranných jaderných úderů a v nepředstavitelně složitých podmínkách situace po nenadálém jaderném napadení.

V důsledku těchto objektivních skutečností je schopnost účinně velet vojskům v prvních minutách války důležitým kritériem bojové pohotovosti a bojeschopnosti velitelů, štábů a vojsk vcelku;

— **příští možná válka bude zahájena a po určité období i vedena pouze vojsky, která jsou již v míru.** Proto tato vojska musí být všestranně připravena již v míru a také jejich řízení v míru musí být v naprosté shodě s potřebami jejich řízení již v prvních minutách a hodinách války.

Důležitost toho podtrhuje význam počátečního období války pro další průběh i celkový výsledek ozbrojeného střetnutí.

Pro upevnění velení je nutno zabezpečovat jeho efektivnost a účinnost, především plným využitím všech prostředků, jejich správnou organizací a účelným členěním. Současně vytvořit předpoklady pro zavádění nové techniky, která umožní vytvořit postupně operativní, pružné a pohyblivé prvky velení na všech stupních, schopné velet vojskům ve složitých podmínkách.

1. Velení vojskům při vyhlášení bojového poplachu a při přechodu k plnění bojových úkolů

Úspěšné vyřešení otázek organizačního a technického rázu musí zabezpečit především tu fázi, kdy velení přechází skutečně na polní systém, tj. kdy celý systém vyhlášení bojového poplachu (nebo některého ze stupňů bojové pohotovosti) a to buď po předcházejícím období zvýšeného napětí nebo po nenadálém napadení nepřitelem.

Tyto možné varianty zahájení ozbrojeného zápasu vytvářejí různé možnosti pro přechod na polní systém velení.

Předchází-li zahájení války období zvýšeného napětí v mezinárodních vztazích, podmínky k přechodu na polní systém velení jsou výhodné.

Můžeme skrytě doplnit kádrové nedostatky ve vojscích i štábech (zejména v jednotkách bojového zabezpečení).

Taková situace umožňuje i bojové stmelení jednotek a štábů, materiální doplnění, vyvést jednotky a štáby do určených prostorů, seznámit velitele a náčelníky s bojovými úkoly a prověřit celý systém velení a spojení.

Zahájí-li však agresor válku s překvapením — je přechod na polní systém velení obtížnější.

To vyžaduje trvalou a vysokou bojovou pohotovost a předem připravený a promyšlený systém velení, který musí za složité situace umožňovat nepřetržité, centralizované, pružné a operativní řízení a velení. K tomu je třeba:

- mít štáby a jednotky zabezpečení na plných nebo takových počtech, které úkoly do příchodu doplňků plně zabezpečují;

- zabezpečit rychlé vyvedení orgánů velení i vojsk z posádek a zabezpečit pohotovost štábů, velet již s vyhlášením bojového poplachu;

- připravit odpovídající systém spojení, s plným využitím mírových spojovacích zařízení a se současným uvedením do bojové pohotovosti systému spojení, určeného pro velení v boji — operaci;

- učít velitele a štáby iniciativně plnit úkoly na základě vyslaného signálu, znalosti bojových úkolů, případně i bez doručení dokumentace;

- vhodně rozptýlit dokumentaci pro velení tak, aby bylo umožněno její včasné doručení vykonavatelům, bez nebezpečí jejího zničení;

- zabezpečit ve štábech zastupitelnost hlavních funkcionářů, v míru ji pravidelně prověřovat a zabezpečit stabilizaci kádrů od pluku (praporu) výše, zvláště u pohraničních svazků;

— organizačně zabezpečit nejvýhodnější začlenění zmobilizovaných doplňků, bez narušení a připravit jejich rychlé splnutí s kádrovými štáby a jednotkami;

— organizačně zabezpečit a procvičovat nahrazení jednotlivých štábů (od svazku výše) při jejich vyřazení úderem nepřítele;

— vytvářet záložní spojovací systém a materiální zálohy spojovacích prostředků k náhradě vyřazených jadernými údery.

Těmito opatřeními se štáby i vojska zabezpečují proti překvapivému napadení nepřítelem a na druhé straně umožňují organizovaný přechod na polní systém velení.

Navrhovaná opatření jsou reálná a praktická, jejich plnění je zabezpečeno již v míru, ovšem ne všude se stejnými výsledky.

Štáby a jednotky zabezpečení jsou u některých svazků a útvarů již nyní doplněny, u ostatních jsou s to zabezpečit velení vyvedeným prvním sledům.

Vyhlášení bojového poplachu (nebo bojové pohotovosti kteréhokoli stupně) považujeme za první a rozhodující fázi v přechodu na polní systém velení.

Proto mírový systém velení a spojení musí zabezpečit spolehlivě a co nejrychlejší proniknutí signálů (rozkazů) pro uvedení štábů a vojsk do bojové pohotovosti v nejkratších časových normách, s možností prověrky správného pochopení úkolů a zahájení činnosti odpovídající vydanému signálu (rozkazu) podle předem zpracovaných plánů.

Systém velení v této fázi se opírá především o předem připravená, důsledně promyšlená a denně upřesňovaná opatření a o mírový systém spojení technickými pojítky, s nezbytně zdvojeným způsobem předávání rozkazů a signálů pojítky na sobě nezávislými. Opatření přijatá v poslední době v rámci armády [zdvojení signálů stálými rádiovými stanicemi a prostřednictvím sítě výstrahy PVS a jejich kombinované předávání výše uvedenými způsoby] podstatně zkracují dobu potřebnou pro proniknutí signálů a umožňují stále rychlejší zahájení činnosti štáby a vojsky.

Nejrychlejším a nejefektivnějším způsobem vyhlášení všech druhů bojové pohotovosti jsou **stálé rádiové sítě**.

Tato síť je centrálně řešena jen do svazů vto. Její materiální zabezpečení a personální obsazení na stupni divize — pluk (samostatný prapor) není vyřešeno centrálně, není důsledně materiálně zabezpečeno a proto se většinou v této síti využívá spojovacích prostředků určených pro polní spojovací systém.

To vede k nadměrnému opatření těchto spojovacích prostředků i oddalování nutných obsluh od výcviku. Bude účelné dát do posádek útvarů stálé rádiové stanice, jichž pak využívat při řízení mobilizace a velení teritoriu.

Dosud plně nevyužitá a opomíjená zůstává stálá směrová síť MNO. Tuto síť by bylo možno výhodně použít při bojové pohotovosti především pro stupeň armády, divize a pro spojení VS divize s mírovou posádkou.

Pro tento úkol je nutné doplnit příslušné směrové stanice jednou soupravou směrové stanice RDS-66, která by byla pevně instalována a svými anténami nasměrována do prostoru polního VS divize. Připojením této směrové stanice na směrovou síť MNO, by bylo získáno přímé telefonní spojení z VS divizí a to v době, kdy zpravidla rádiové spojení má zákaz vysílání. Pro dohovor

obsluh směrových stanic je dále nutno stále směrové stanice doplnit jednou soupravou rádiové stanice R-105 [příp. R-108].

Rozhodující úlohu při zabezpečování velení v této fázi plní dozorčí orgány všech stupňů, protože oni v podstatě rozhodují o včasném a spolehlivém zahájení činnosti štáby a vojsky a jsou v prvních desítkách minut hlavními řídicími orgány, na nichž spočívá tíha a odpovědnost za velení a řízení činnosti vojsk. Jejich kvalita je však různá a při veškeré péči v jejich denní přípravě pro výkon služby dochází stále k nežádoucím jevům, které by mohly způsobit velké potíže, ba dokonce ochromit velení. Proto některé štáby navrhuji tabulkově zařadit stále směny operačních dozorčích. Tento způsob řešení do stupně svazku v to není výhodný a tuto otázku můžeme řešit vhodným výběrem a důslednou přípravou operačních dozorčích.

Dalším důležitým požadavkem úspěšného přechodu na polní systém velení je **nepřetržitost velení a řízení vojsk v celém průběhu uvádění vojsk do bojové pohotovosti, za přesunu a při zahájení boje.**

Tento požadavek vyplývá ze složitých podmínek, ve kterých vojska mohou přecházet k plnění bojových úkolů. Nutnost opustit posádku **do 30 minut** vylučuje spoléhat se pouze a výhradně na mírový systém velení a spojení.

Proto je nutno předem organizačně, kádrově i materiálně připravit taková opatření, která by umožnila ještě v průběhu bojového poplachu bezpečně řídit činnost vojsk. **Jádro polního velení** musí zahájit činnost **mimo prostory mírových posádek a v krátké době** po zahájení vyvádění vojsk z mírových posádek do shromaždišť.

Přechodu z mírového na polní systém velení **vytvářením operačních skupin** v podstatě odpovídá soudobým požadavkům. V první fázi (zhruba od vyhlášení bojového poplachu do zaujetí shromaždišť vojsky) řídí činnost vojsk operační dozorčí a dozorčí orgány na nižších stupních a od P + 50 zahajuje činnost a přejímá velení operační skupina štábu (PVS) armády z polního místa velení.

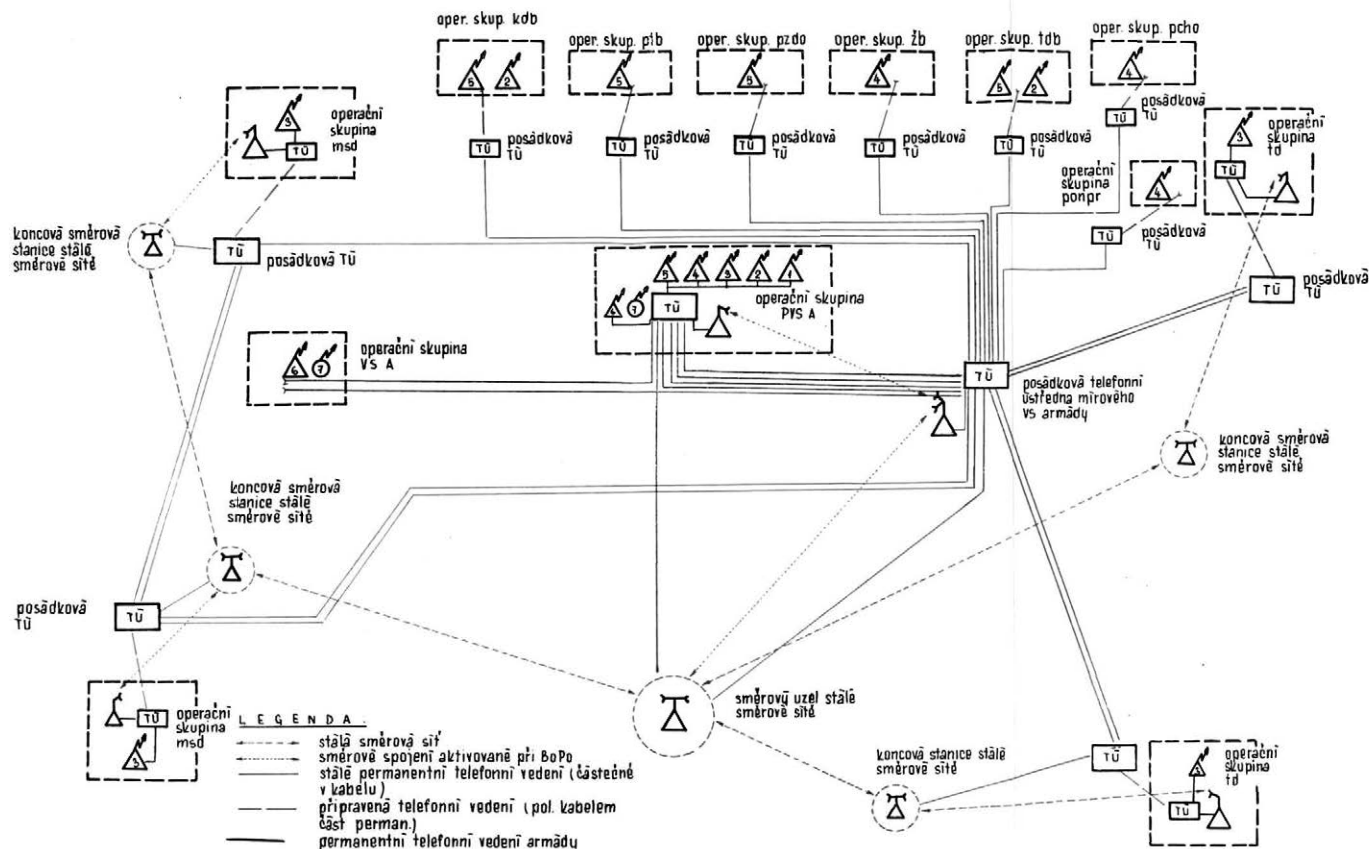
Operační skupina štábu armády a operační skupiny štábů svazků zaujme předem připravená stanoviště v okruhu 3 až 5 km od mírové posádky. Stanoviště volíme z hlediska možnosti udržení nepřetržitého rádiového spojení a budujeme tak, aby v optimální míře zabezpečovalo výhodné podmínky pro práci a pro převzetí velení svazkům (útvárům) po dobu, než bude zaujato velitelské stanoviště armády a svazků. Stanoviště operačních skupin je výhodné volit ve zděných objektech a jednotlivá pracoviště předem vybavit potřebným zařízením.

Základním předpokladem pro nepřetržité velení je předem vybudované linkové spojení na posádkové ústředny a to nejen těchto operačních skupin, ale hlavně velitelů útvárů z prostorů jejich shromaždišť. Nelze přece velet útvárům ve shromaždišti pomocí spojek.

Do operačních skupin štábu armády a svazků přechází nezbytně nutný počet hlavních funkcionářů štábů armády (svazku) a příslušného oddělení druhů vojsk a služeb, kteří jsou dokonale obeznámeni s úkoly a jsou schopni svazkům a útvárům velet. Složení operačních skupin je nutno denně upřesňovat v bojovém rozdělení při dodržení zásady — složení **operačních skupin** pokud možno neměnit. Na stupni armády přebírá velení **v rámci operační skupiny** zpravidla zástupce velitele armády.

SCHĚMA SPOJENÍ OPERAČNÍ SKUPINY

Pomůcky pro velení a potřebná dokumentace je předem připravena v bednách tak, aby ji bylo možno naložit na vyčleněná vozidla v nejkratší době.

Do sestavy operačních skupin vchází i část spojovacích prostředků z počtu spojovacího pluku armády (spojovacích praporů divízi) a část provozních jednotek, zabezpečujících činnost na stanovišti operačních skupin. Počet spojovacích prostředků se řídí požadavkem — zabezpečit spojení v hlavních rádiových sítích.

Operační skupiny opouštějí mírovou posádku po vyhlášení bojového poplachu co nejdříve (do $P + 20$ minut) tak, aby nejpozději do $P + 40$ dosáhly stanovených prostorů a do $P + 45$ až 70 dosáhly pohotovosti linkového a rádiového spojení.

Dodržení těchto časových lhůt lze plně zabezpečit nepřetržitostí a informovaností o situaci i velení vojskům, včetně možnosti předat, případně upravit úkoly svazkům a útvarům ve shromaždištích, za přesunu do prostoru rozptýlení a v prostorech rozptýlení.

Výjezd operačních skupin v krátkých časových lhůtách vyžaduje zpravidla i organizaci svazu předurčených důstojníků zvláštními vozidly.

Současně se zaujme **dočasných míst velení** operačních skupin, rozvíjí se úplný **polní systém velení z velitelských stanovišť**.

Jakmile se ujme velení velitelské stanoviště armády (svazku), přesunou se příslušníci operační skupiny rychlým dopravním prostředkem (nejlépe vrtulníky) na velitelské stanoviště; vozidla, rádiové stanice a příslušníci zabezpečujících jednotek se přesunou do stanoveného prostoru, kde se připraví k plnění úkolů v rámci PVS armády (svazku).

Tento systém zabezpečuje nepřetržitost velení i plynulý přechod na polní systém velení. Nám se osvědčil při každém vyhlášení bojového poplachu.

Bude účelné již při vyhlášení bojové pohotovosti 1. stupně zaujmout na stupni svazů i svazků operačními skupinami místa velení v prostorech rozptýlení a tak prakticky zabezpečit nepřetržitost velení s patřičným předstihem.

Námítky, že to povede k předčasnému opotřebování důstojníků příslušných štábů, nejsou opodstatněné. Při pohotovosti 1. stupně stejně 25 % důstojníků je v době mimopracovní na svých pracovištích a VS operační skupiny je možno zřídit v takovém prostoru, kde má dobré podmínky jak pro práci, tak i odpočinek.

Schéma spojení operační skupiny uvedeno v **příloze 1**.

2. Velení hlavním druhům vojsk, prostředkům bojového, materiálně technického a zdravotnického zabezpečení

K rozboru této otázky přistupuji z těchto zásadních hledisek:

a) velení svazkům, útvarům a zařízením v průběhu zaujímání operačního uskupení armády po vyhlášení bojového poplachu;

b) velení druhým sledům a nově mobilizovaným útvarům do dosažení mobilizační pohotovosti a jejich začlenění do operačního uskupení armády;

c) velení vojskům po začlenění mobilizovaných doplňků do operačního uskupení armády;

d) souběžné vytvoření orgánů a systému řízení a velení teritoriu — nový úkol vyplývající z reorganizace armád na svazy s teritoriální působností.

a) Velení svazkům a útvarům druhů vojsk v průběhu zaujímání operačního uskupení armády

Při řešení tohoto úkolu vycházíme z těchto skutečností:

- dosažení bojové pohotovosti u velké části svazků, útvarů a zařízení je vázáno na úspěšné zmobilizování ať již doplňků, tak mnohde i celých nových stavených útvarů;
- mírová dislokace většiny svazků, útvarů a zařízení neodpovídá operačnímu uskupení armády a bude nutno je přesunout do operačního uskupení;
- dosažení mobilizační pohotovosti svazků, útvarů a zařízení je různé a to nejen pokud se týká doby jejího dosažení, ale i způsobu mobilizování (tj. jednosledová nebo dvousledová mobilizační pohotovost).

Dále, a to nejenom při řešení tohoto úkolu, ale již při zpracování plánů bojové pohotovosti a mobilizačního plánu, nutno vycházet z toho, že při vyhlášení bojového poplachu bude rozdíl v plnění úkolů u útvarů s:

- jednosledovou mobilizační pohotovostí,
- duhosledovou mobilizační pohotovostí.

Útvary s jednosledovou mobilizační pohotovostí při vyhlášení bojového poplachu plní tyto úkoly:

- do 30 minut vyjízdí z posádky skupiny pro zabezpečení mobilizace s potřebnou dokumentací,
- vyjízdí bojová technika,
- vyváží se materiál prvního koloběhu.

Tím jsou vytvořeny výhodné podmínky pro urychlení mobilizace.

Po převzetí signálu nebo rozkazu k mobilizaci zahajují tyto útvary činnost podle zpracovaných mobilizačních plánů.

Útvary s duhosledovou mobilizační pohotovostí při vyhlášení bojového poplachu vytváří:

- maximálně silný a bojeschopný první sled, složený z organických jednotek, který do 30 minut opouští ubytovací prostor a musí být připraven plnit předem plánované bojové úkoly;
  - zpětný odřad, složený z nejnutnějších počtů osob a techniky, který ihned zahajuje činnost k hladkému průběhu mobilizace, tj. opuštění kasáren do 30 minut přejímacími středisky osob a motorových vozidel, vyvezení materiálu prvního koloběhu a výjezdu bojové techniky podle předem zpracovaného a denně bojovým rozdělením upřesňovaného plánu.
- Velení prvním sledům je zabezpečeno prostřednictvím operačních skupin.

Prakticky prověřený systém zabezpečuje již s vyhlášením bojového poplachu v zásadě velení a to:

- vševojskovým svazkům a jim podřízeným útvarům;
- raketovému vojsku a dělostřelectvu a to jak pro řízení palby, tak při potřebných přesunech;
- prostředkům PVO a pokud se týká jejich bojové činnosti tak i systému varování vojsk.

Předávání zpráv v radiační a hlásné síti je plně zabezpečeno jen u vševojskových pluků. Vzhledem k vybavení rádiovými stanicemi R 112 a R 113 je zabezpečeno spojení s jednotlivými pozorovacími stanovišti RHS i družstvy radiačního průzkumu. Avšak již v rámci svazku a zejména svazu není radiační hlásná síť schopná předávat zprávy o radiačním průzkumu v potřebné době.

Z hlediska zlepšení a urychlení přechodu mírového systému na polní systém velení budou pro radiační hlásnou síť účelná tato opatření:

1. Již v době míru musí chemičtí náčelníci svazů a svazků mít zpracován grafický přehled o systému teritoriální radiační hlásné sítě v zájmovém území, s potřebnými provozními údaji pro linkové a rádiové spojení.

2. V přehledu musí být uveden nejen systém pozorovacích stanovišť TRHS, nýbrž i plánované trasy radiačního průzkumu jednotlivých družstev teritoriální radiační hlásné sítě s uvedením kontrolních stanovišť, kde družstva měří úroveň radiace. Dále je nutné mít v přehledu i polní stanoviště okresních a krajských radiačních středisek a plánované trasy průletů vrtulníků z krajských rojů vzdušného radiačního průzkumu.

3. Velitelé a štáby všech stupňů musí být seznámeni s významem označení jednotek radiační hlásné sítě a dodržovat nařízení o jejich přednostním pohybu na komunikacích při radiačním průzkumu.

4. Stanovit jednotný systém v předávání zpráv o parametrech jaderných úderů a výsledků radiačního průzkumu, k umožnění rychlého předávání a odposlouchávání zpráv mezi jednotlivými stupni VRHS a TRHS.

Tato součinnost vojskové a teritoriální radiační hlásné sítě bude mít především význam v počátečním období války, kdy umožní vojskům na území ČSSR získat dostatečné údaje o místech nepřátelských úderů a o skutečné radiační situaci.

Ke sladění činnosti orgánů vojskové a teritoriální radiační sítě je účelné, alespoň jednou ročně procvičit součinnost na stupni svaz — krajské radiační skupiny, s využitím některého taktického cvičení s vojsky.

Kromě součinnosti v otázkách radiační situace, je nutné již v míru zabezpečit součinnost štábů svazků a svazů s územními orgány v otázkách použití prostředků pro speciální očistu. V těchto otázkách by měly být především upřesňovány prostředky z místních zdrojů, které mohou využít vojska a další pro speciální očistu obyvatelstva.

Rovněž velení útvarů a zařízením pro materiálně technické a zdravotnické zabezpečení vojsk armády bude z počátku složité a roztříštěné. Je to z toho důvodu, že mírový systém velení i organizace těchto útvarů neodpovídá polnímu systému velení ani válečné organizaci.

Z tohoto organizačního rozdílu vyplývají některé zvláštnosti velení v době uvádění vojsk do bojové pohotovosti.

Zásadní rozdíly mezi mírovou a válečnou organizací jsou tyto:

- není organizačně postaveno velitelství PAZ;
- nejsou organizačně postaveny některé útvary vůbec a většina z nich má delší dobu pohotovosti.

Z toho vyplývá, že nemůže být dokonale procvičen systém velení při bojové pohotovosti komplexně.

Činnost velitelství PAZ se procvičuje jen při povolání potřebného počtu záloh, což není každý rok.

Rovněž činnost skladů v polních podmínkách, hlavně úzká součinnost s dopravními útvary, se procvičuje prakticky jen při větších cvičeních s vojsky nebo samostatných týlových cvičeních, což rovněž není dostačující pro získání pevných návyků.

Velení týlu armády jako celku je při přechodu na polní systém velení zabezpečeno takto:

1. Plně, ihned po vyhlášení bojového poplachu, je zabezpečeno velení týlům svazků bezprostředním řízením zástupců velitelů svazků pro týl.

Rovněž velení prvním sledům automobilních dopravních praporů je zabezpečeno pojítky.

2. Velení nově stavěným útvarům a zařízením je zabezpečeno podle stati b) jak uvádím dále.

3. Velení při soustřeďování doplněných i nově postavených týlových útvarů bude prakticky nejsložitější v celém systému velení týlu. Bude jednak uskutečňováno podle předcházejícího bodu, jednak operativně řízeno již postaveným velitelstvím PAZ. Všechny tyto otázky musí být organizačně i materiálně zabezpečeny v příslušných plánech a operativně řízeno jejich začlenění do vytvářeného systému velení, který k této době bude již organizován.

Současný systém velení týlu armády zabezpečuje plynulý přechod na polní systém velení. Poněvadž převážná část těchto útvarů a zařízení dosahuje bojové pohotovosti ve značně delší než bojové útvary, je tu velké nebezpečí, že plánovaná opatření mohou být narušena úderem protivníka.

Proto musíme již v míru využívat maximálně všech možností k procvičování příslušných velitelů a štábů, aby dokonale zvládli operativní řešení všech úkolů při narušení připravených plánů.

Domnívám se, že je možné v určité míře přiblížit více mírový systém řízení týlových útvarů systému polnímu a tím utvořit ještě lepší podmínky pro přechod na polní systém velení celému týlu armády. Toto můžeme řešit vytvářením zvláštních „skupin skladů“.

Tuto skupinu můžeme začlenit organizačně buď do štábu týlu nebo do celkového zásobovacího systému.

Tato skupina by v době míru řídila činnost skladů a zodpovídala za jejich bojovou a mobilizační pohotovost a připravenost. Byla by vytvořena sloučením důstojníků, kteří řídí materiální zabezpečení na složkách týlů a u náčelníků druhů vojsk.

Náčelník skupiny by byl předurčen náčelníkem PAZ.

Tímto opatřením by byly vytvořeny podmínky pro výcvik i potřebné stmelení již v míru a mohla být i procvičována potřebná součinnost s dopravními prapory a to v určité míře již v mírovém systému zásobování.

Při přechodu na polní systém zásobování, by byl již vytvořen základ velitelství PAZ se svými podřízenými sklady a v zásadě by se zavedený systém neměnil, což v podstatě zabezpečuje plynulost přechodu jak na polní systém velení, tak i zásobování.

Tento systém v zásadě zabezpečuje jak nepřetržitost velení, tak plynulý přechod z mírového systému velení na polní systém. Tímto způsobem se nejen

zlepší a urychlí přechod na polní systém velení, ale podstatně se zvýší bojová pohotovost vojsk celé armády. Návrh odpovídá perspektivní organizaci a kromě doplnění 6 — 8 rádiových stanic nevyžaduje další zvyšování nákladů.

b) Velení druhým sledům a nově mobilizovaným útvarům

V současné době, kdy plná bojová pohotovost armády předpokládá zmobilizování doplňků na válečné počty u mnoha, hlavně vojskových útvarů a vytváření nových útvarů a týlových zařízení, vyvstává nutnost pevného jejich řízení v průběhu mobilizace a při začlenění zmobilizovaných útvarů do bojových sestav svazků a operačního učlenění armády.

Při organizaci systému velení musíme vycházet z mobilizace, která probíhá u útvaru buď v objektech mírové posádky nebo v zajištěných objektech mimo stálou posádku.

Spojení útvar — svazek je převážně zabezpečeno linkovým spojením, v případě že útvar mobilizuje mimo posádku, je zabezpečeno převzetí permanentního vedení z místa mobilizování na ústřednu v mírové posádce nebo vybudováno vlastními prostředky a tím zapojeno na linkový systém spojení. Mají-li svazek a útvary stanovenou dvousledovou mobilizační povinnost, je takto zabezpečeno spojení mezi velitelem druhého sledu útvaru a velitelem druhého sledu svazku.

Kromě toho mezi těmito stupni můžeme zabezpečit i rádiové spojení, v závislosti na počtu rádiových stanic, které můžeme vyčlenit pro druhé sledy.

Spojení mezi prvými sledy, které se přesunuly do nově určených prostorů nebo plní bojové úkoly, je zabezpečeno pouze na stupni svazků vyčleněnými rádiovými stanicemi.

Začlenění druhých sledů do bojové sestavy svazků je proto řízeno velitelem druhého sledu svazku, který k tomu má vytvořen potřebný štáb i spojovací prostředky.

V případě, že první sledy se vzdálily tak daleko, že technické parametry vyčleněných rádiových stanic nemohou zabezpečit spojení prvního a druhého sledu svazku, jsou druhé sledy řízeny přes VS druhého sledu svazu, který má prostředky, jež zabezpečují trvalé spojení s prvním sledem.

Spojení mezi prvými a druhými sledy vojskových svazků a armádních útvarů je zásadně prostřednictvím VS druhého sledu svazu.

Za mobilizace se velí po linii velitelů druhých sledů armáda—svazek—útvary. Velitelé druhých sledů jsou povinni úzce spolupracovat s příslušnými MVS.

c) Velení vojskům po začlenění zmobilizovaných doplňků do operačního uskupení armády

V této době již budou vojska doplněna předepsanou technikou a osobami, systém velení i spojení již bude plně převeden na polní.

Při přechodu na polní systém spojení se budeme opírat především o linkové a směrové spojení. Postupně však budeme stále více nuceni používat rádia. Tato nutnost je dána technickými parametry pojítek a jejich množstvím ve spojovacích jednotkách.

S narůstáním dynamiky boje budou požadavky na pružnost, operativnost spojení, na přímé hovory velitelů k upřesnění úkolů neustále narůstat a to již naše technika, která je ve výzbroji spojovacích jednotek plně nezabezpečuje.

Při přechodu na polní systém velení na stupni armáda i divize je první zaujetí všech tří míst velení plně zabezpečeno spojovacími prostředky. Vycházíme-li z předpokladu, že VS divize se přemisťuje 3X za 24 hodiny a na jedno přemístění potřebuje 2 — 3 hodiny, tj. 6 — 9 hodin denně, na zrušení a zřízení pojítek asi 1 — 1,5 hodiny, tj. celkem asi 7 — 10,5 hodiny za den, vidíme, že v této době jsou možnosti velet omezeny na minimum, poněvadž stanice pracuje s nejméně účinnými anténními systémy. Vzdálenosti mezi stanicemi zpravidla překračují takticko-technické možnosti pojítek pro 4 m antény a tím příjmové podmínky na obou stranách se zhoršují natolik, že si vynucují další prodloužení potřebné doby přesunu štábu divize. Tato poměrně dlouhá doba potřebná pro přesun (29 — 43% denní doby) způsobuje vcelku pasivní činnosti většiny příslušníků štábu. Proto bude nutné zkrátit neekonomickou dobu v činnosti štábu zabezpečením dvojího položení spojovacích prostředků a tím umožnit využívat modernějších prostředků pro přesun, zejména vrtulníky.

Současný systém a možnosti přesunu částečně znemožňují důsledně využívat pro práci štábu nejefektivnější způsob, to je šifrové rádiodálnopisné spojení mezi štábem armády a divize. Doba (7 — 10,5 hod.) pro přesun divize a nutná doba (6 — 7 hod.) pro přesun spojovacích prostředků štábu armády používaných na rádiodálnopisných směrech, které jsou jen v jednom položení se u některé divize sčítá plně, u některé částečně a tak dochází k celkové době, kdy jedna nebo druhá strana se přemisťuje, ruší nebo zřizuje stanice asi 10 — 17 hodin z 24. Tedy více než 50 % denního času je přímo vyloučeno ze šifrového a rádiodálnopisného spojení. I tato skutečnost ukazuje na nutnost zabezpečit na obou stupních dvě položení spojovacích a šifrovacích prostředků.

Stále vzrůstající nároky na velení a jeho zabezpečení spojovací technikou vyžadují nutně centralizaci těchto prostředků a zavedení jednotného spojovacího systému pro všechny účastníky i druhy vojsk a pokud možno vyloučit veškeré autonomní spojení. Je účelné ponechat samostatné spojení pro:

- velení a řízení palby raketových vojsk;
- velení prostředkům PVO a řízení jejich palby;
- síť radiační hlášené služby.

Všechny tyto systémy velení je nutné urychleně vybavit mechanizačními prostředky a postupně plně automatizovat.

Při velení vojskovým zálohám (PTZ, POZ; ženijní zálohy) je nutné vyloučit všechny mezistupně velení (např. štáb ptb při vytvoření dvou PTZ, štáb ženijní brigády) a zálohám velet přímo z VS armády v příslušných sítích.

Hlubší rozbor zasluhuje zachování takových stupňů velení, jako jsou protitanková brigáda, ženijní brigáda i protiletadlová brigáda.

Ve válečné organizaci je mezičlánkem, který prodlužuje doručení bojových rozkazů.

Plnění úkolů týly těchto brigád při zásobování útvarů je rovněž problematické. Útvary jsou jednak přiděleny jako posilové jednotlivým svazkům, jednak jako zálohy armády. To prakticky znamená, že v průběhu operace jsou rozmístěny do celé šířky i značné hloubky pásma a zásobování se stává poměrně vážným problémem.

Bude lépe mít ve válečné organizaci samostatné útvary, které budou mít potřebnou kapacitu dopravních prostředků a odebírat materiál všeho druhu buď společně s divizí, jíž jsou přiděleny jako posilové, nebo budou-li zálohou velitele armády, odebírat materiál samostatně v místech určených náčelníkem týlu armády.

V mírové organizaci, kdy jejich hlavním úkolem je řízení bojové a politické přípravy je můžeme zachovat, neboť řízení tolika samostatných útvarů přímo velitelstvím armády není výhodné.

Ovšem i zde možno očekávat, že nahrazením zastaralé bojové techniky u protitankových a protiletadlových brigád novou technikou, bude možno i lépe skloubit systém mírové a válečné organizace a více se přimknout k organizaci válečné.

I současná mírová organizace ženijní brigády by mohla být zjednodušena a více vycházet z bojových úkolů.

Spojovací prostředky i uvedený systém velení zabezpečují velení vojskům ze stupně armády. Jsem přesvědčen, že realizací uvedených návrhů se zkvatlní i zjednoduší velení a navrhovaná opatření nijak nezvýší náklady, právě naopak, ušetří síly a urychlí velení a to jak v míru, tak i ve válce.

d) Souběžné vytváření orgánů i systému řízení a velení teritoriů

Zásady nepřetržitého řízení a velení, uvedené v předcházejících částech, plně platí i pro velitelství vojenských okruhů, které v této fázi mají dva zásadní úkoly a to:

- vyčlenit prvý sled polní armády, který musí být připraven k okamžitému zahájení bojové činnosti;

- pokračovat ve velení teritoriu, které přejímá další úkoly, z nichž prvořadým v této době bude zabezpečení mobilizace všech vojsk dislokovaných na teritoriu okruhu a odeslání zmobilizovaných útvarů polním armádám a velitelství frontu.

Vyčlenění prvního sledu polní armády nebude činit zvláštních potíží, neboť z velitelství okruhu je maximum osob vyčleněno pro polní armádu a ostatní pak tvoří základ velení válečného okruhu.

Nepřetržitost velení a jeho plynulý přechod na polní systém velení armádě i okruhu, musí být zabezpečeno již v mírovém systému velení.

Struktura velitelství vojenského okruhu, kde jsou již předurčeni hlavní funkcionáři jak pro velitelství polní armády, tak pro velitelství válečného okruhu, jejich školení podle předurčení i zpracování základních plánů pro plnění počátečních úkolů, zabezpečuje plynulý přechod na polní systém velení.

Spojovací systém zabezpečuje plynulý přechod při velení polnímu velitelství armády. Velení teritoriu válečného okruhu půjde zásadně prostřednictvím KVS, jako teritoriálních orgánů velení.

Základními prostředky spojení při přechodu na válečný systém jsou:

- systém linkového spojení, doplněný spojením záložních VS a to jak velitelství VO, tak jednotlivých KVS;

- systém směrového spojení, které bude nutno upravit tak, aby bylo možné přímé spojení mezi záložními VS okruhů i KVS;

— rádiové spojení a to po síti velení VO—KVS. Potřebné rádiové stanice vyváží KVS na ZVS;

— stálá síť posádkových rádiových stanic. Je nutné již v míru organizovat tuto síť tak, aby útvary v sídlech OVS tyto stanice měly, dále pak zavést postupně v těchto sítích takové typy rádiových stanic, které umožňují oboustrannou korespondenci a plánovat jejich trvalé obsazení. Za mobilizace předává tuto rádiovou stanici velitel útvaru (svazku) příslušné MVS i s obsluhou a tím je možno organizovat další rádiovou síť. Pro úplnost pak dodat rádiovou stanicí některým OVS, kde v míru není dislokován žádný vojenský útvar.

Schéma spojovací sítě pro řízení teritoria viz **příloha 2. 3.**

Dosavadní i plánovaný systém velení a spojení zabezpečuje plynulý přechod i nepřetržitost velení jak polní armádě, tak i válečnému okruhu.

Hlavní pro velení válečného okruhu není však otázka spojovacího systému, ale hluboké ujasnění všech úkolů, které budou všechny složky dislokované na teritoriu plnit, hlavně ujasnění si vztahů územních orgánů, složek ministerstva vnitra i jiných ministerstev při plnění společných úkolů v přífrontovém vojenském okruhu.

Autoři článku „Úloha a místo teritoria v soudobé válce“ (VM č. 5) ukazují správně na vzrůstající význam zápolí i řadu úkolů, které orgány velení teritoria musí řešit.

3. Spojovací technika a požadavky k zabezpečení spojení v boji

Především chci zdůraznit tyto skutečnosti:

— stav současné spojovací techniky dovoluje organizovat a zabezpečit spojení pro velitele a štáby, ale klade vysoké požadavky na plánování a řízení celého systému spojení, důslednou kontrolu všech nařízených opatření.

Vyžaduje zvýšené úsilí a dokonalý výcvik k udržení neselhávajícího spojení, jež musí nahradit některé nedostatky techniky;

— zavádět novou spojovací techniku nemůžeme jen na základě třebas i oprávněných požadavků na velení, ale v závislosti na ekonomických možnostech našeho národního hospodářství. Při dnešním bouřlivém rozvoji techniky a elektroniky bude zákonitě stav techniky zaostávat za požadavky.

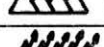
Přesto se mi zdá, že dnes, kdy se tolik hovoří i píše o mechanizaci a automatizaci velení, by technické vybavení mohlo jít rychlejším tempem vpřed.

V čem se projevuje zaostávání spojovací techniky:

- nezabezpečuje včasné předání velkého množství informací, nutných pro potřebné výpočty, sloužící jako podklad pro rozhodování a řízení vojsk;
- je málo odolná proti systematickému rušení, nezabezpečuje dostatečné utajení hovorů a kryptologické práce jsou velmi pracné;
- z hlediska výroby je mnohotypová, velmi málo unifikovaná, což se vztahuje i na rádiové stanice typu R-103, R-118 a směrové stanice RDS-66, které mají k unifikaci nejbližší;
- vyzbrojení svazku nebo útvaru různými spojovacími prostředky vynucuje si mít z provozního hlediska tyto prostředky i na vyšším stupni velení, jako řídicí stanice a tím se mnohotypovost na určitém stupni velení zvětšuje

NÁČRT RÁDIOVĚHO SPOJENÍ TVSF

(HLAVNÍ RÁDIOVĚ SÍTĚ MOŽNÁ VARIANTA)

poř. čís.	rádiová síť / směr	účastníci	TVSF	VSF
1.	s nadřízeným štábem	nadřízený štáb		
2.	míst velení KV	PVSF		
3.	týlu frontu čís. 1	TVS A		
4.	týlu frontu čís. 2	TVS A		
5.	týlu frontu čís. 3	TVS ostatních svazků A		
6.	týlu frontu čís. 4	PFZ		
7.	týlu frontu čís. 5	silb (silmb)		
8.	týlu frontu čís. 6	ab bpd PH		
9.	týlu frontu čís. 7	želb žel. útvarů		
10.	týlu frontu čís. 8	NZ FOS		
11.	týlu frontu čís. 9	TVS sv. a út. NDRV		

SCHEMA TERITORIÁLNÍHO RÁDIOVÉHO SPOJENÍ

PŘÍLOHA 2

ZVS VS	ZVS VS	ZVS VS	ZVS VS	<u>stálá rádiová síť MNO - GS</u> KV č. 1	
KVS	KVS	KVS	VO	<u>stálá rádiová síť VO</u> KV č. 2	
VS A			VO (2 sled A)	<u>radiodělnopisný směr</u> VO - VSA KV do uložení mobil. a slouže- ní 1. a 2. sledu	
OVS (úřvar)	OVS (úřvar)	OVS (svazek)	OVS	KVS (stazeč)	<u>stálá rádiová síť KVS</u> KV č. 3
KVS - ZVS	KVS - ZVS	KVS - ZVS	VO - ZVS	<u>rádiová síť VO - (ZVS)</u> KV č. 4	
OVS - ZVS	OVS - ZVS	OVS - ZVS	OVS - ZVS	KVS - ZVS	<u>rádiová síť KVS - (ZVS)</u> KV č. 5

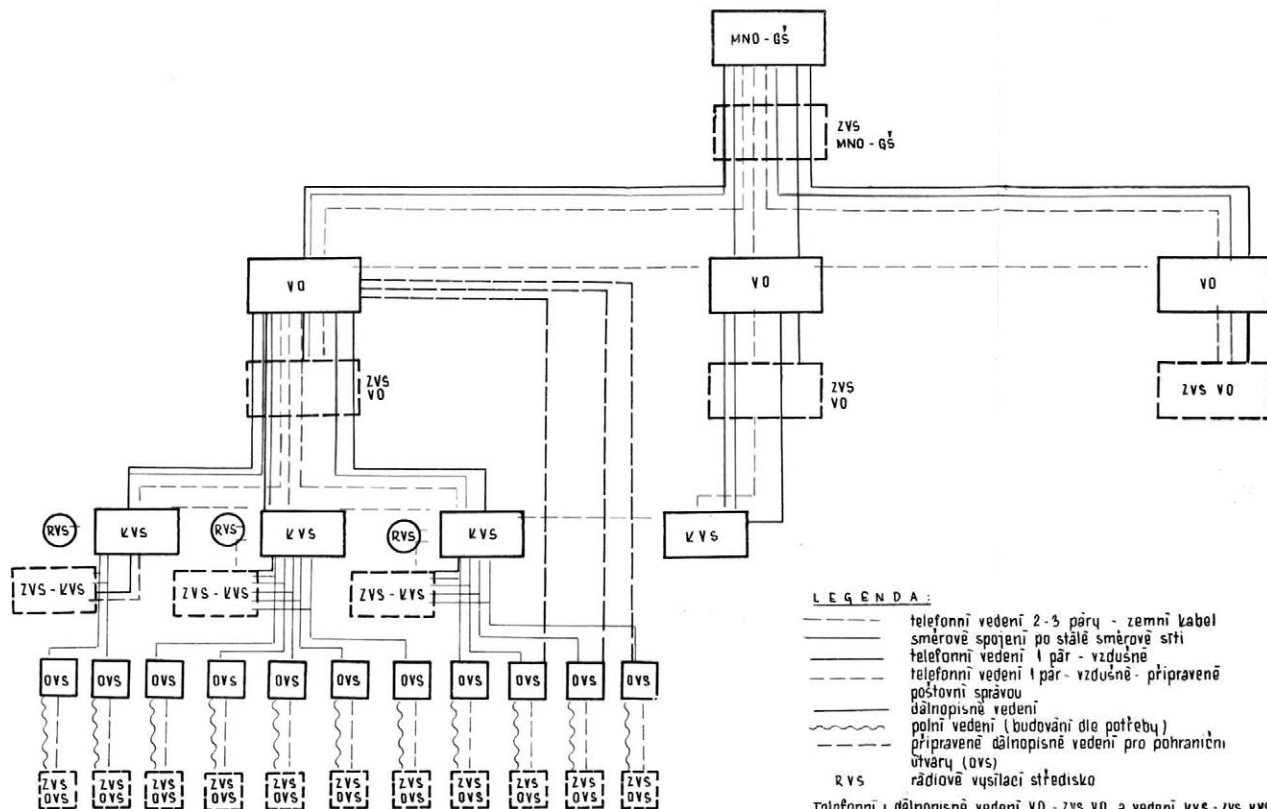
Rozpočet rádiových prostředků:

VO - 2 rdst 200 - 1000 w stacionární, 2 rdst 200 w mobilní
 KVS - 2 rdst 200 w stacionární, 2 rdst 100 - 200 w mobilní
 OVS - 1 rdst 100 w stacionární, 1 rdst 100 w mobilní

V místech OVS kde není vojenský útvar je rdst připravena a obsazuje se v případě mobilizace. V případě potřeby je možno sloučit rádiové sítě čis. 2 a 3 k získání možnosti velení o 2 stupně níže.

SCHEMA TERITORIÁLNĚHO TELEFONNĚHO, SMĚROVĚHO A DÁLNOPISNĚHO SPOJENÍ

PŘÍLOHA 5

LEGENDA :

- telefonní vedení 2-3 párů - zemní kabel
- směrové spojení po stále směrové síti
- - - telefonní vedení 1 pár - vzdušné
- ... telefonní vedení 1 pár - vzdušné - připraveně
- ~~~~~ poštovní správu
- ~~~~~ dálkopisné vedení
- ~~~~~ polní vedení (budování dle potřeby)
- ~~~~~ připraveně dálkopisné vedení pro pohraniční
- ~~~~~ útvarů (OVS)
- RVS rádiové vysílací středisko

Telefonní i dálkopisné vedení VO - ZVS VO a vedení KVS - ZVS KVS v zemních kabelech připravených poštovní správou.

soustředováním nových a starých typů vedle sebe, což zabraňuje manévru spojovacími prostředky;

- soudobé směrové prostředky se dají velmi snadno odposlouchávat a ještě snadněji zarušit;
- směrové stanice nedávají možnost telegrafního spojení a nosné soubory, používané u spojovacích útvarů, jsou nevhodné pro polní použití;
- směrové prostředky ve spojení s nosnými soubory jsou dosud velmi objemné a lehce zranitelné, pro navázání spojení je třeba mnoho času;
- stávající rádiové a směrové prostředky nezabezpečují kvalitní přenosové cesty pro předávání informací elektronickým počítačím strojům i přenos televizních signálů;
- rádiové a směrové prostředky jsou zabudovány v automobilech, které mají sice velmi dobré parametry, ale přesto nedávají možnost pohybovat se v jakémkoli terénu odpovídající rychlostí, která by měla být totožná s rychlostí bojujících jednotek.

Bude třeba, aby současná spojovací technika dávala tyto možnosti:

- rádiové spojení má především umožňovat nepřetržitý rádiodálnopisný provoz. Dvoukanálové stanice R-118 svými možnostmi zabezpečují dostatečnou kapacitu pro předávání a přijímání zpráv, mají-li dostatečný počet dálkopisných strojů. Vhodné je použití fototelegrafu pro předávání náčrtů, schémat apod., spojené samozřejmě s utajovačem;
- krátkovlnný rádiový systém spojení bude nutno vhodně doplnit stanicemi VKV a směrovými prostředky, neboť možnosti ztráty rádiového spojení při použití ZHN ve velkých výškách mohou trvat od několika minut do několika hodin (podle síly a počtu výbuchů). Přitom výkon vysílačů VKV rádiových stanic a směrových stanic bude dobré zvýšit 5 — 10krát, vzhledem k vzdálenostem a možnostem rušení nepřitelem;
- základním prostředkem při přechodu z mírového na válečný systém spojení, které by mělo dostatečný počet telefonních a telegrafních kanálů (minimálně 2 — 4 telefonní, 1 — 2 telegrafní za každou divizi) s možností použít fototelegrafů a doplnění odpovídajícími utajovacími pro všechny druhy provozu;
- směrová vícekanálová pojítka s dostatečným výkonem, umístěná na vhodných dopravních prostředcích, které zabezpečí nejen možnosti přesunu v terénu, ale i ochranu obsluhy. Tato pak musí mít možnosti předávat údaje jak pro mechanizační a automatizační prostředky štábů, tak i pro přenos televizních signálů a tím podstatně zkvalitnit a urychlit práci štábů.

Současné i budoucí možnosti spojovacích prostředků vedou k jedinému závěru a to je nutnost jejich centralizace. Je třeba zavést spojovací systém spoječný pro všechny účastníky i druhy vojsk a vyloučit veškeré autonomní spojení.

Jednotný spojovací systém s mnohakanálovou sítí rádiových a směrových pojítek pomocnými spojovacími uzly a jednotypovou spojovací technikou může zabezpečit pružné velení a řízení vojsk a dovolí vytvořit i zálohu, bez které nelze v současném boji zabezpečit nepřetržité spojení.

4. Závěr

Jak vyplývá z předcházejících částí je nutné řešit prvořadě tyto nejzávažnější úkoly:

- zvládnutí zásady vedení soudobého boje na všech velitelských stupních;
- upevňovat a prohloubit účinnost organizátorské a řídicí práce velitelů a štábů;
- přípravu velitelů, štábů a vojsk v míru zaměřit plně na řešení nejdůležitějších otázek velení, řízení a vedení bojové činnosti podle požadavků soudobého boje;
- v této oblasti položit důraz na vypracování takových metod velení a řízení, které by nejlépe odpovídaly soudobým požadavkům na velení a které by plně umožňovaly zavedení a využití prostředků mechanizace a automatizace a současně i určily směr vývoje organizační struktury štábů a jejich materiálního vybavení.

Mechanizaci a automatizaci procesu velení však nelze chápat samoúčelně, ale vidět ji jako jeden z prostředků metod velení a řízení, vyplynuvších z rozboru obsahu velení a řízení vojsk v soudobém ozbrojeném zápasu.

Mnohé složité operace, jako je hodnocení mnohostranných informací a různé výpočty a řešení, budou řešit složité matematické a kybernetické stroje, které ve svých výpočtech se budou muset opírat jen o skutečná fakta.

Mám za to, že prostředky mechanizace a pak i automatizace budou zařazeny do výbavy štábů diferencovaně, podle stupně štábu a charakteru jeho činnosti.

Avšak vývoj těchto prostředků nepůjde odtrženě od praxe a potřeb štábů. Bude s nimi v souladu a štáby všech stupňů se musí již dnes svými názory, návrhy a zkušenostmi na jejich řešení spolupodílet a současně si již dnes vytvářet předpoklady k jejich zvládnutí. Bude to např. součinnost při řešení formalizace štábních dokumentů, sestavování programování počítačích strojů a jejich algoritmizace. Bude třeba těsnějšího sepětí vědeckých pracovišť s pracovníky ve štábech, kteří už dnes sami přicházejí iniciativně s různými návrhy a dílčími řešeními.

Současně s vývojem nové techniky ve velení bude nutno zabezpečit i přípravu kádrů pro její obsluhu. Půjde hlavně o to, aby s předstihem byli připravováni pracovníci, kteří pro to mají plné předpoklady. Cílem by mělo být vycvičit v krátké době dostatečný počet štábních důstojníků nového typu.

Již dnes je nutné vybrat ty příslušníky štábů, kteří mají bohaté zkušenosti ve štábní práci, jsou progresivní a mají předpoklady pro další školení. Tyto generály a důstojníky pak dále připravovat specializovaně v interních a externích kursech.

Velitele všech stupňů a důstojníky štábů bude nutno v mírové přípravě vést daleko více k samostatnosti, iniciativě a pružnosti, zlepšovat trvale sladěnost a stmelenost štábů a pokud možno neměnit kádry.

Trvalé pozornosti si zaslouhuje i jednotné vybavení a materiální zabezpečení štábů, které je předpokladem k uplatňování nových metod práce. Též opatřeními operační a taktické přípravy lze dosáhnout podstatného zvýšení úrovně připravenosti a bojové pohotovosti velitelů a štábů k zabezpečení úspěšného velení a řízení vojsk již v prvních minutách možné války.

PRÁCE ŠTÁBU DIVIZE PO VYHLÁŠENÍ BOJOVÉ POHOTOVOSTI

Major Milan Kubička

Jednou z rozhodujících fází přechodu k plnění bojové činnosti zůstává včasné uvědomění útvarů a jednotek v posádkách o bojovém poplachu, jejich včasné vyvedení zpod jaderných úderů nepřítele v plně bojové pohotovosti a zasažení do bojové činnosti.

Tato fáze není jednoduchá a záleží na ní úspěch divize při rozvíjení bojové činnosti. Předpokladem je neustálá vysoká bojová pohotovost štábů útvarů a jednotek.

Počáteční období války svým charakterem a vlivem jaderných raketových zbraní vyžaduje zkracování doby k opuštění kasáren a k dosažení pohotovosti k plnění bojové činnosti.

Základní podmínkou úspěšného plnění úkolů je promyšlená činnost štábů svaz-

ku, útvarů a jednotek. Štáb svazku řeší složité otázky:

- vyvádění vojsk,
- zabezpečení útvarů a jednotek podklady pro bojovou činnost,
- plynulý přechod útvarů a jednotek do bojové činnosti.

Stanovené úkoly musí řešit v krátkých lhůtách, aby poskytl podřízeným štábům a jednotkám co nejvíce času.

Při řešení otázek práce štábu divize při přechodu k plnění bojových úkolů po vyhlášení pohotovosti vycházíme z podmínek, kdy divize může rozvíjet bojovou činnost:

- přímo z posádek (shromaždišť po vyhlášení poplachu),
- z prostorů rozptýlení.

UVĚDOMĚNÍ JEDNOTEK PŘI POPLACHU A DORUČENÍ PODKLADŮ PRO PLNĚNÍ ÚKOLU

Zabezpečení rychlého vyrozumění útvarů, jednotek a štábů z prostorů posádek po vyhlášení bojového poplachu se zabezpečuje řadou úprav v telefonních a rádiových sítích. Jsou to zvonková zařízení, nebo využití elektrovedné sítě použitím vysílače instalovaného v elektrárně a přenosných přístrojů, které mají účastníci zapnutý v zásuvce elektrické sítě.

Dosahuje se zpravidla časových norem:

Operační dozoreč divize vyrozumí podřízené jednotky do 5 minut, dozoreč útvarů do 2 minut.

Po vyvedení jednotek z posádek do prostorů shromaždišť nastává důležitá fáze, při které by mohlo dojít ke komplikované situaci vlivem činnosti nepřítele.

Ve shromaždištích se rozhoduje, zda útvary a jednotky přejdou k okamžitému plnění bojových úkolů, nebo se přesunou podle plánu do prostorů rozptýlení.

Než opustí útvary a jednotky prostory shromaždišť (do 60 minut), štáb divize upřesní případné změny v úkolech jednotek a útvarů. Jde hlavně o případy,

kdy útvary zahájí bojovou činnost přímo z posádek, nebo zaujmou neplánované prostory rozptýlení.

Vzhledem ke krátké době pobytu ve shromaždištích je výhodné seznámit útvary se změnou úkolu krátkým signálem, který nezatíží spojovací síť. Útvary po obdržení signálu neopouštějí shromaždiště a čekají na upřesnění úkolu.

V této době plní štáb divize dva základní úkoly.

— Zabezpečuje včasné vyvedení útvarů a jednotek do neplánovaných prostorů rozptýlení, nebo v případě agrese nepřítele do boje přímo z posádek.

— Včas doručí útvarům a jednotkám operační dokumentaci.

Vycházím z podmínek pohraničního svazku a v příloze 1 uvádím možné složení štábu divize a metodiku práce štábu při uvádění vojsk do bojové pohotovosti.

K doručení operační dokumentace používá štáb osobní vozidla, na větší vzdálenosti vrtulníky.

Hlavní náplní práce štábu divize po zaujetí polního VS v prostoru rozptýlení

je kontrolní činnost. Spočívá v soustavné kontrole situace a stavu technických prostředků u podřízených útvarů a jednotek a ve výjezdech kontrolních skupin k podřízeným.

Součástí kontrolní činnosti, zejména při změně úkolu, je:

- kontrola pochopení předběžných nařízení,
- prověření doručení bojových nařízení, jejich správného pochopení a realizace,
- kontrola součinnosti na stupni pluk, prapor,
- kontrola zaujetí bojové sestavy.

Kontrolní skupiny se před výjezdem k útvarům seznámí s obsahem dokumentace pro bojovou činnost.

Složení a počty kontrolních skupin štábu svazku závisí na úkolech a časových možnostech. Zpravidla budou dvě až tři, složené z hlavních funkcionářů a náčelníků oddělení. U pluku na hlavním směru řídí kontrolu velitel divize, u pluků na podružném směru náčelník operačního oddělení. Štáb je rozdělen na jednotlivé skupiny podle úkolů.

V případě, že divize po vyhlášení poplachu obdrží od nadřízeného změnu úkolu a prostoru rozptýlení, bude práce štábu složitější. Štáb svazku musí zabezpečit zplánování úkolu a doručení podkladů pro plánování útvarů ve zkrácené době.

Současně se štáb zaměří na:

- zjištění situace u vojsk,
- prověření spojení s nadřízeným a podřízenými,
- zjištění chemické a radiační situace v pásmu divize,
- kontrolu připravenosti podřízených útvarů a jednotek k práci v zamořeném prostoru.

Požadavek je, aby štáb divize do dvou hodin po obdržení rozkazu od nadřízené-

ho zpracoval rozhodnutí velitele při zachování všech zásad souběžného plánování.

V příloze 2 je možná forma metodiky práce štábu divize při zplánování bojového úkolu.

Při změně úkolu a prostoru rozptýlení zůstává v prostoru shromaždiště operační skupina štábu divize a plní tyto úkoly:

- předává útvarům neplánovaně prostory rozptýlení,
- zabezpečuje včasné vyvedení všech útvarů a jednotek divize do neplánovaných prostorů rozptýlení,
- kontroluje průběh uvádění vojsk do bojové pohotovosti,
- vydává předběžná nařízení a rozkazy útvarům a jednotkám k plnění bojových úkolů,
- zabezpečuje pořádkovou službu při vyvádění útvarů do neplánovaných prostorů rozptýlení.

Ve shromaždišti může zůstat i část štábu divize (velitel, NŠ, NOO, ZT, ZVTV, NRD, NPz, ŽN, CHN, SN, 2 důstojníci operačního oddělení) a studují dokumentaci, kterou obdrželi ze štábu armády. Velitel divize si ujasňuje úkol a nařizuje opatření k rychlé přípravě vojsk k plnění bojového úkolu. Zbytek štábu se přesunuje na nové VS.

Doba práce hlavních funkcionářů ve shromaždišti závisí na délce přesunu VS do neplánovaného prostoru rozptýlení. Na VS se přesunou vrtulníkem Mi-4. Operační skupina štábu divize zůstává ve shromaždišti a předává podřízeným útvarům předběžná nařízení, ve kterých upřesňuje další činnost, úkoly a předpokládanou dobu pohotovosti. Rozkazy předává vykonavatelům technickými prostředky a zabezpečuje jejich správné pochopení a v zásadních otázkách upřesňuje otázky součinnosti.

CINNOST ŠTÁBU DIVIZE PŘI POUŽITÍ JADERNÝCH ZBRANÍ NEPŘÍTELE

Při přechodu k plnění bojových úkolů po vyhlášení bojového poplachu může nastat složitá situace vlivem použití jaderných zbraní nepřítele. Zejména ztíží práci štábu rozsáhlé zamořené prostory a pásma. V tomto období bude štáb organizovat bojové zabezpečení prostorů velení s důrazem na radiační a chemický průzkum, pozorování a povšechný biologický průzkum, včetně organizace povětrnostního pozorování.

Zásadním opatřením ochrany štábu před radioaktivními a otravnými látkami a zabezpečení nerušené činnosti, musí být snaha vyhnout se zamořeným místům, nebo ohroženým prostorům. Do rekognoskační skupiny nového VS se začleňují chemičtí průzkumníci z chemické jednotky nebo z počtu chemických signalistů — pozorovatelů, vybavených dozimetrickými přístroji a chemickými průkazníky. Veliteli skupiny bude třeba poskyt-

Metodika práce štábu při uvádění vojsk do bojové pohotovosti

Čas	Hlavní náplň	OD, POD	Velitel, NŠ, ZV	NOO – operační oddělení	Druhy vojsk	VS	Poznámka
0,00	Vyhlášení bojového poplachu	– Pomocí dispečinku, zvonkového zařízení, telefonu, signálu, vyhlášení bojových poplachů velitelské rotě, důstojníkům štábu, podřízeným útvarům a jednotkám. – Vydá nakládacím skupinám materiál uložený u OD – Kontroluje průběh poplachu u podřízených útvarů. – POD kontroluje bojové zabezpečení a výjezd z budovy.	Po vyzkoušení se rychle ustrojí a dostaví se na stanoviště vozidel.			Vozidla velitelské čety odjedou ke svazu štábu. Nakládací skupiny nakládají materiál (proviant, zdravotnický, technický atd.). Dopraví štáb na VS v prostoru shromaždiště po vyhlášení poplachu.	
0,05							
0,15			Velitel, NŠ, ZV odjede na štáb divize.	NOO a jeden důstojník odjedou na štáb divize. Zbytek oddělení je svazen na VS do shromaždiště.	Mobilizační důstojník, náčelník organizačního oddělení, NRD odjede na štáb divize, zbytek štábu na shromaždiště. Zpětný odřad se shromáždí v určeném prostoru (k plnění úkolů). NRD odebere dokumenty ZD pro sdo		
0,20	Přesun na VS v prostoru shromaždiště po vyhlášení poplachu	Seznámí velitele s průběhem poplachu.	Seznámí se s průběhem poplachu – ZV plní úkoly ZO. Velitel (NŠ) vydá pokyny pro NOO. – Vydá pokyny OD pro další práci.	NOO odebere operační dokumentaci a pomůcky od OD. – Spolu s důstojníkem operačního oddělení zjišťuje situaci u útvarů. – Dostává pokyny pro činnost oper. skupiny štábu divize, která řídí vyvádění útvarů.	Přesun na VS v prostoru shromaždiště po vyhlášení poplachu. Mobilizační důstojník a zpětný odřad plní úkoly ZO.	Přesun na VS v prostoru shromaždiště po vyhlášení poplachu.	
0,20 0,45		Kontroluje budovy, zajištění a strážní službu.	ZV řídí úkoly zpětného odřadu. Velitel, NŠ se přesunují na VS.	Přesun na VS			
0,45 1,00	Činnost v prostoru shromaždiště po vyhlášení poplachu	Plní úkoly podle pokynů velitele zpětného odřadu.	NŠ seznámí štáb s úkoly a situací a vydává pokyny k další práci štábu, pro přesun na VS v prostoru rozptýlení	– NOO s jedním důstojníkem oper. oddělení vydává oper. dokumentaci. – 2 důstojníci oper. oddělení odjíždí k útvarům s oper. dokumentací (přesun vrtulníkem nebo autem). – 2 důstojníci poučují řádky po sledech (1 a 2 sled, regulační služba a vydávají pokyny pro rekognoskační skupinu. – 1 důstojník na oper. skupině řídí práci a řídí vyvádění útvarů do prostoru rozptýlení po poplachu. – 1 důstojník se zúčastní vydávání pokynů u NŠ.	Náčelník oddělení se zúčastní pokynů u NŠ. Ostatní příslušníci odd. kontrolují úplnost osob, materiálů a vozidel. Mobilizační důstojník u velitele nebo NŠ, odebere operační dokumentaci. Příslušníci týlu kontrolují úplnost prostředků na TVS.	Operační skupina štábu divize kontroluje vyvádění útvarů do shromaždiště po vyhlášení poplachu a prostoru rozptýlení. Složení: důstojníci oper. odd. tech. odd., spoj. odd. PVO. Vysílá na důležité křižovatky část důstojníků ke kontrole vyvádění u útvarů.	Útvary dislokované v pozadí štábu divize si odbírají dokumentaci sami. Vozidla a rádiové stanice se seřadí podle předem stanoveného pořadí pro přesun.
0,45	Regulace a rekognoskace nového VS	Operační skupina štábu divize		Vydává pokyny pro regulaci a rekognoskační skupinu.	TVS – přesun zabezpečí vlastními prostředky.	Rekognoskační skupina s regulací vyjíždí na nové VS v prostoru rozptýlení při poplachu	Složení: 1 MC, 1 PV3S – regulace, 3 PV3S s materiálem VS, PHM, osvětlení, 2 PV3S stráž. 1 sp. DIRIGENT 1 T-805 s materiálem roty (sbrer regulace)
1,00	Přesun na nové VS	Zůstává na místě, kontroluje a řídí vyvádění útvarů. Složení: OT-810 dr. chem. rad., pz 1 MC 1 PV3S stráž PVS 1 SA pracoviště 1 SOBOTA NŠ R 118 3 rádiové stanice R 105 3 GAZ při zaujímání neplánovaných prostorů, na kontrolu vyvádění útvarů, rozmištění na hlavních křižovatkách TVS – 1 GAZ, 1 SA, 1 RM 31 Na, 1 R-118, 1 souprava BDS-66, 1 PV3S materiál, stráž, 1 OT 810 družstvo chem., rad., pz Přesun na TVS	Přesun na VS	Přesun na VS. Stejní důstojníci doručují operační dokumentaci k útvarům. II. Část bojového sledu 1 TRINEC pro děl. 1 SA oper. 1 výprava 1 TRINEC NŠ dělostřelectva 1 R-118 6 SA pro práci štábu (jedn. oddělení) 1 tpol. GAZ PVO 1 TRINEC rýl 1 MC III. Část týlu VS.	Přesun po sledech rozestupem 3–5 km Složení sledů: Bojový sled: Tanková četa – ochrana VS 1 GAZ – vedení proudu 1 GAZ – velitel 1 OT-810 – dr. chem. rad., pz 1 T-805 – pz odd. 1 T-805 – TRINEC – pz. odd. 1 SOBOTA velitel 1 SOBOTA NRD 1 TRINEC NRD 1 SA – pz. ústředna (pz. děl. bat.). 1 SA – div. hlásk 1 TRINEC – PVO 1 R-118 1 TRINEC NŠ 1 SA – výprava 1 TRINEC – žen. náč. 2 SA – oper. a druh. vojsk	Přesun po sledech rozestupem 3–5 km Složení sledů: Bojový sled: Tanková četa – ochrana VS 1 GAZ – vedení proudu 1 GAZ – velitel 1 OT-810 – dr. chem. rad., pz 1 T-805 – pz odd. 1 T-805 – TRINEC – pz. odd. 1 SOBOTA velitel 1 SOBOTA NRD 1 TRINEC NRD 1 SA – pz. ústředna (pz. děl. bat.). 1 SA – div. hlásk 1 TRINEC – PVO 1 R-118 1 TRINEC NŠ 1 SA – výprava 1 TRINEC – žen. náč. 2 SA – oper. a druh. vojsk	Útvary hlásí pohotovost – odesílou styčné důstojníky s výkazy počtů.
2,00 2,20	Zaujetí VS	Čeká na pokyn k přesunu. Zaujetí TVS, kontrola úplnosti materiálů a skladů, organizace TVS, hlášení od útvarů, pohotovost týlu	Vydává pokyn pro práci štábu na VS.	Připrava seznámení s oper. dokumentací. Organizuje zaujímání VS – spojení dispečinkem – navázání spojení s podřízenými, hlášení pohotovosti na A.	Náč. druhých vojsk se shromažďují u SA NŠ k vydání pokynů pro práci.	Navázání vozidel na stanoviště; navázání spojení s útvary.	Útvary hlásí pohotovost – odesílou styčné důstojníky s výkazy počtů.
2,20 2,40	Seznámení s operační dokumentací	Zahájení přesunu na VS	Seznamuje štáb s oper. dokumentací	Seznámení s operační dokumentací.	Seznámení s oper. dokumentací. Odečítání výkazu počtů na A.	Organizuje zabezpečení bojové činnosti, přímé ochrany, maskování, strážní a dozorní služby, pořádkové služby na VS.	
2,50	Rekognoskace v terénu, pomoc útvarům, kontrola pochopení úkolu.	Zaujme PVS (v obraně ZVS) – seznámí se s operační dokumentací ZT – účastní se rekognoskace s velitelem divize, NZS, prov., účastní se kontroly a pomoci.	Vel., ZV odjedou na rekognoskaci a upřesnění úkolu v terénu. NŠ zůstává na VS.	NOO – odjede na kontrolu a pomoc k útvarům s 1 důstojníkem oper. oddělení. Zastupce NOO odjíždí s velitelem na rekognoskaci.	Část vozidel družstva ochrany a rádiových stanic odjede s velitelem na rekognoskaci. Část vozidel s druhou skupinou na kontroly a pomoc.	Část štábu NRD, NPZ, ZN, CHN, NS, ZT, ZVTY na rekognoskaci. Po jednom příslušníku od oddělení na kontrolu a pomoc.	

Poznámka. Při přesunu více než 1 hodinu se doba práce prodlužuje o čas na přesun.

Metodika práce štábu při plánování bojového úkolu

Čas	Hlavní náplň	Velitel a ZV	NŠ	NOO	Náč. druhý vojsk	Stýční důstojníci útvarů	Použitá mechanizace	Poznámka
0,00	Obdržení bojového rozkazu velitele armády.		Převezme výt. č. 1 (hlásí obdržení rozkazu NŠ A)	Převezme výstisk č. 2	Převezmou odborná nařízení druhý vojsk.			Štáb armády doručí bojový rozkaz ve dvou výtiscích.
0,10	Studium bojového rozkazu velitele armády (ujasnění úkolu).	Sleduje zakreslování úkolu divize a rozhodnutí velitele armády na mapě. Ujasní si úkol – zámýsl nařízeného velitele, způsob použití jaderných zbraní a jiných prostředků ničení na směru činnosti divize, úlohu a místo při plnění úkolu nařízeného.	Čte bojový rozkaz v tomto sledu: úkol divize, úkoly sousedů, rozhodnutí velitele A.	Zakresluje úkol do dvou map. Zpracuje návrh zámýslu použití ZHN. Účastí/NPz a NRD.	Vyslechnou úkol divize a zakreslí jej do mapy.		NŠ využívá dispečinku k seznámení s bojovým rozkazem. Při čtení rozhodnutí velitele armády dispečink vypne.	Od týlu se zúčastní plánování na VS operční skupina týlu ve složení: ZT, NZS, NOPO, NPHM stýční důstojník týlu, který předává na TVS podklady pro práci náčelníka služeb.
0,20		Vyslechné návrh použití ZHN (doloží NOO)		Doloží návrh použití ZHN		Vysílají plakům předběžná nařízení. Povolí velitele útvarů, ZVP, NPz, ZT, ZVTV na VS divize. Pohotovost k plnění úkolu.		
		Přijme ideu zámýslu ke splnění úkolu (růzový zámýsl použití ZHN, pravděpodobné sestavení s nepřítelcem, sestava, směr hlavního úderu divize a jednotlivých pluků) čára zasažení druhého sledu.	Vyslechné zámýsl ve kresle uhlem na mapě (výměna názorů).	Povolá stýčné důstojníky pluků, propojí na dispečink náčelníků druhý vojsk.				
0,30 0,40		Po schválení velitelem armády vyhlásí přijatý zámýsl a vydá pokyny pro rychlou přípravu vojsk k plnění bojového úkolu; NŠ pokyny pro organizaci průzkumu a pro nutná předběžná nařízení vojskům.	Vyhlaší pokyny pro práci štábu, NPz pokyny pro organizaci průzkumu.	Vyslechné zámýsl velitele divize, zakreslí do mapy, vydá pokyny pro zpracování předběžných nařízení útvarům.	Vyslechnou zámýsl velitele divize (na svém pracovišti) zakreslí do mapy.	Shromáždí se v přístředku (ŠA) oper. oddělení.	Zámýsl se vyhláší dispečinkem a zaznamenává na magnetofonový pásek.	Stýční důstojník předá zámýsl na TVS.
0,40	Zhodnocení situace a příprava rozhodnutí.	Osobně zhodnotí situaci (ve svém ŠA).	Schválí předběžná nařízení pro útvary.	Vydá pokyny přesunu (vyvedení) divize, stanoví divizní osu, v 0,50 součinnost s žen., děl., PVO, tech., tyl., SN	Zpracují a odešlou předběžná nařízení pro podřízené útvary. Přípraví doklady pro velitele. Určí rozdělení sil a prostředků. Zpracují příspěvek do bojového rozkazu, pokyny pro mat., tech. a zdrav. zabezpečení. Zúčastní se práce na vyvedení, grafickém rozhodnutí.	Přípraví k odeslání (zakódovat) předběžná nařízení (úkol pluků). Odešlou předběžná nařízení plukům.		
1,00		Vyslechnou doklady hlavních náčelníků s důrazem na NPz, NRD, ZT, ZVTV, ZN, CHN (jednotek, které potřebuje vyslechnout).	Vydá pokyny pro organizaci bojového zabezpečení a spojení. Zpracuje písemné formulaci rozhodnutí velitele divize.	Řídí součinnost oddělení a pracuje na dokumentech: Grafické rozhodnutí; Bojový rozkaz; Plán vyvedení; Přípraví podklady pro velitele – rozdělení sil a prostředků – poměr sil, taktickou charakteristiku, terén.	Dokladují veliteli. Odevzdají příspěvky do bojového rozkazu; do grafického rozhodnutí náč. štábu – pol. mat., tech. a zdrav. zabezpečení.	Shromáždí se ve stanu oper. odd. (ŠA)	Jednotliví náčelníci dokladují veliteli pomocí dispečinku nebo osobně (na vyzvání velitele)	ZT seznámí velitele divize s hlavními otázkami mat., tech. a zdrav. zabezpečení. Předá příspěvky do jednotlivých nařízení na VS.
		Rozhoduje se – výměna názoru s NŠ.		Zabezpečí shromáždění náčelníků, zástupců velitelů a jednotek, podpor. prostředků ve stanu velení.		Shromáždí se ve stanu oper. odd. (ŠA)		
1,20	Vyhlášení rozhodnutí velitele divize	– Vyhlásí rozhodnutí hlavním funkcionářům štábu divize a útvarů. – Vydá bojové úkoly podřízeným útvarům a jednotkám. – Organizuje součinnost k hlavním otázkám – k překročení SH – k plnění BU – zasažení druhého sledu – při fece – překročení vodního toku – v hrubých rysech k splnění úkolu dne.	Účastní se vyhlášení rozhodnutí velitele divize.				Rozhodnutí a úkoly se zaznamenávají na magnetofonový pásek	Rozhodnutí vyhlásí ve stanu velení za přítomnosti zástupců vel., náč. druhý vojsk velitelů útvarů a jednotek.
				– Operační oddělení vydá podklady pro práci podřízených útvarů. Osy přesunu, časovou kalkulaci, posílové prostředky. – Odborní náčelníci – otázky pz., mat. tech. zabezpečení.				
2,00 3,00	Dokončení zpracování bojových dokumentů, doručení dokumentů vykonavatelům.	Vyslechnou návrhy náč. PO pro zabezpečení pol. práce a stanoví konkrétní úkoly. Schválí rozhodnutí velitelem útvarů před jejich odchodem z VS.	Schválí bojová nařízení, odeslaná k útvarům.	Řídí dokončení zpracovaných dokumentů.	Na základě rozhodnutí velitele divize dokončí plánované dokumenty a odborná nařízení pro podřízené jednotky.		Pro rozmnožování dokumentů možno použít rozmnožovací přístroj DO-KUFO	Stýční důstojník týlu předá rozhodnutí na TVS. Tylové dokumenty na VS zpracovává operční skupina týlu.
		Podpíše bojový rozkaz a grafické rozhodnutí.	Podpíše grafické rozhodnutí boj. rozkaz a odborné nařízení pro útvary.					
3,00 4,00	Rekognoskace a upřesnění otázek součinnosti v terénu.	Účastní se rozhodnutí velitelů útvarů – rekognoskace z dvou míst, upřesnění otázek součinnosti.	Řídí práci na VS	Účastní se rekognoskace a rozhodnutí velitelů útvarů – (ZT, ZVTV, NPz, ZN, CHN, NRD, ZVP, velitelé odborných útvarů.				Při nedostatku času štáb rozdělí na dvě skupiny: na HS velitel, na područním směru NOO.

0,00	Obdržení bojového rozkazu velitele armády.	Obdržení rozkazu velitele armády.	Obdržení rozkazu velitele armády.	Obdržení rozkazu velitele armády.	Obdržení rozkazu velitele armády.	Obdržení rozkazu velitele armády.	Obdržení rozkazu velitele armády.	Obdržení rozkazu velitele armády.
0,10	Studium bojového rozkazu velitele armády (ujasnění úkolů).	Sleduje zakreslování úkolů divize a rozhodnutí velitele armády na mapě.	Čte bojový rozkaz v tomto sledu: úkol divize, úkol sousedů, rozhodnutí velitele A.	Zakresluje úkol do dvou map.	Vyslechnou úkol divize a zakreslí jej do mapy.		NŠ využívá dispečinku k seznámení s bojovým rozkazem. Při čtení rozhodnutí velitele armády dispečink vypne.	Od týlu se zúčastní plánování na VS operační skupina týlu ve složení: ZT, NZS, NOPO, NPHM stýčný důstojník týlu, který předává na TVS podklady pro práci náčelníka služeb.
0,20		Ujasní si úkol – zámysl nadřízeného velitele, způsob použití jaderných zbraní a jiných prostředků ničení na směru činnosti divize, úlohu a místo při plnění úkolů nadřízeného.	Vyslechne zásadní otázky z odborných nařízení. Připraví časovou kalkulaci pro práci velitele a štábu, provedení jednotek k době pohotovosti.	Zpracuje návrh zámýslu použití ZHN. Účast/NPz a NRD.	Studují odborná nařízení staršího náčelníka (spolupráce PNz, NRD a NOO) ujasňují si úkol.	Vysílají plukům předběžná nařízení. Povoli velitele útvarů, ZVP, NPz, ZT, ZVTV na VS divize. Pohotovost k plnění úkolů.		
		Vyslechne návrh použití ZHN (doloží NOO)		Doloží návrh použití ZHN				
		Přijme ideu zámýslu ke splnění úkolů (rámcový zámysl použití ZHN, pravděpodobné střetnutí s nepřitelem, seřazení, směr hlavního úderu divize a jednotlivých pluků) čára zasažení druhého sledu.	Vyslechne zámysl velitele divize, který zakreslí uhlím na mapě (výměna názorů).	Povolí stýčný důstojník pluků, propojí na dispečink náčelníka druhého vojsk.				
0,30 0,40		Po schválení velitelem armády vyhlásí příjaty zámysl a vydá pokyny pro rychlou přípravu vojsk k plnění bojového úkolu; NŠ pokyny pro organizaci průzkumu a pro nutná předběžná nařízení vojskům.	Vyhlásí pokyny pro práci štábu, NPz pokyny pro organizaci průzkumu.	Vyslechne zámýsl velitele divize, zakreslí do mapy, vydá pokyny pro zpracování předběžných nařízení útvarům.	Vyslechnou zámýsl velitele divize (na svém pracovišti) zakreslí do mapy.	Shromáždí se v příslušce (SA) oper. oddělení.	Zámysl se vyhlásuje dispečinkem a zaznamenává na magnetofonový pásek.	Stýčný důstojník předá zámysl na TVS.
0,40	Zhodnocení situace a příprava rozhodnutí.	Osobně zhodnotí situaci (ve svém SA).	Schválí předběžná nařízení pro útvary.	Vydá pokyny přesunu (vyvedení) divize, stanovi divizi osu, v 0,50 součinnost s žen., děl., PVO, tech., týl., SN	Zpracují a odelou předběžná nařízení pro podřízené útvary. Připraví doklady pro velitele. Určí rozdělení síly a prostředků. Zpracují příspěvek do bojového rozkazu, pokyny pro mat., tech. a zdrav. zabezpečení. Zúčastní se práce na uvedení, grafickém rozhodnutí.	Připraví k odeslání (zakódovat) předběžná nařízení (úkol pluků). Odelou předběžná nařízení plukům.		
1,00		Vydá pokyny pro organizaci bojového zabezpečení a spojení.		– Řídí součinnost oddělení a pracuje na dokumentech: Grafické rozhodnutí; Bojový rozkaz; Plán vyvedení; Připraví podklady pro velitele – rozdělení síly a prostředků				
		Zpracuje písemné formulaci rozhodnutí velitele divize.		– poměr sil, taktickou charakteristiku, terén.	Dokladují veliteli. Odevzdají příspěvy do bojového rozkazu; do grafického rozhodnutí náč. štábu – pol. mat., tech. a zdrav. zabezpečení.	Shromáždí se ve stanu oper. odd. (SA)	Jednotliví náčelníci dokladují veliteli pomocí dispečinku nebo osobně (na vyzvání velitele)	ZT seznámí velitele divize s hlavními otázkami mat., tech. a zdrav. zabezpečení. Předá příspěvy do jednotlivých nařízení na VS.
		Vyslechnou doklady hlavních náčelníků s územím na NPz, NRD, ZT, ZVTV, ZN, CHN (jednotek, které potřebuje vyslechnout).	Schválí náčelníkům druhých vojsk jejich příspěvy do bojového rozkazu, místa velitelů	Připrava otázek součinnosti pro velitele.		Shromáždí se ve stanu oper. odd. (SA)		
		Rozhoduje se – výměna názoru s NŠ.		Zabezpečí shromáždění náčelníků, zástupců, velitelů a jednotek, podpor. prostředků ve stanu velení.				
1,20	Vyhlášení rozhodnutí velitele divize	– Vyhlásí rozhodnutí hlavním funkcionářům štábu divize a útvarů – Vydá bojové úkoly podřízeným útvarům a jednotkám. – Organizuje součinnost k hlavním otázkám – k překročení SH – k plnění BU – zasažení druhého sledu – při fce – překročení voňného toku – v hrubých rysech k splnění úkolů dne.	Účastní se vyhlášení rozhodnutí velitele divize.				Rozhodnutí a úkoly se zaznamenávají na magnetofonový pásek	Rozhodnutí vyhlásí ve stanu velení za přítomnosti zástupců vel., náč. druhého vojsk velitelů útvarů a jednotek.
				– Operační oddělení vydá podklady pro práci podřízených útvarů. Oxy přesunu, časovou kalkulaci, posilové prostředky. – Odborní náčelníci – otázky pz., mat. tech. zabezpečení.				
2,00 3,00	Dokončení zpracování bojové dokumentace, doručení dokumentů vykonavatelům.	Vyslechnou návrhy náč. PO pro zabezpečení pol. práce a stanoví konkrétní úkoly. Schválí rozhodnutí velitelům útvarů před jejich odchodem z VS.	Schválí bojová nařízení, odeslaná k útvarům.	Řídí dokončení zpracování dokumentů.	Na základě rozhodnutí velitele divize dokončí plánované dokumenty a odborná nařízení pro podřízené jednotky.	Pro rozmnožování dokumentů možno použít rozmnožovací přístroj DO-KUFO		Stýčný důstojník týlu předá rozhodnutí na TVS. Týlové dokumenty na VS zpracovává operační skupina týlu.
		Podpíše bojový rozkaz a grafické rozhodnutí.	Podpíše grafické rozhodnutí boj. rozkaz a odborná nařízení pro útvary.					
3,00 4,00	Rekognoskace a upřesnění otázek součinnosti v terénu.	Účastní se rozhodnutí velitelů útvarů rekognoskace z dvou míst, upřesnění otázek součinnosti.	Řídí práci na VS	Účastní se rekognoskace a rozhodnutí velitelů útvarů – ZT, ZVTV, NPz, ZN, CHN, NRD, ZVP, velitelé odborných útvarů.				Při nedostatku času štáb rozdělí na dvě skupiny: na HS velit., na podružném směru NOO.
5,00	Kontroluje pochopení úkolů u podřízených útvarů.			Předá dokumenty podřízeným útvarům.		Převezmou dokumenty a odjedou na VS pluků.		Účastní se operační oddělení.

nout možnost výběru nezamořeného prostoru nového VS na větším prostoru.

Jestliže nebude možné vyhledat nezamořený prostor, organizují se opatření k ochraně živé síly podle ustanovení Vševojsk-1-2 hl. 3 a zásad dlouhodobé činnosti jednotek v zamořených prostorech. Záložní místa velení jsou stanovená vždy příčně na směr výškového nebo přízemního větru.

Při zaujetí plánovaných prostorů bude ochrana štábu před přímými účinky jaderných zbraní a před zamořením všech druhů snadnější, protože bude možné využít lehkých a pohotovostních úkrytů vybavených filtračně ventilačními zařízeními. Štáb organizuje režim používání úkrytů.

V neplánovaných místech VS se používá k ochraně štábu před zamořením štábní autobus, vybavený filtrační jednotkou.

K dosažení účinné kolektivní ochrany a nerušené práce štábu musí být na nejvyšší míru omezeno zanášení radioaktivních a otravných látek do úkrytů a štábních autobusů. To se zabezpečuje organizací cirkulace osob uvnitř štábu, opatřeními pro přicházející a odcházející styčné důstojníky, důkladnou dozimetrickou kontrolou a všech dalších opatření k likvidaci zamoření a zasažení osob.

Maximální využívání všech prostředků spojení a informace uvnitř štábu, např. dispečerského zařízení, telefonu a signálů, přispívá ke zvládnutí práce štábu za ztížených podmínek.

Překonávání zamořených prostorů se řídí podle stejných zásad, jako u vojsk. S výhodou štáb využívá vrtulníků, zejména pro hlavní skupinu velení. Vozidla a ostatní příslušníci štábu zamořený prostor objíždějí, i za cenu časové ztráty.

* * *

Při uvádění vojsk do bojové pohotovosti a zabezpečení úkolů bojové činnosti jsou dvě varianty práce štábu:

1. Operační dokumentace je zpracována, štáb divize ji doručuje a upřesňuje podřízeným. Hlavní těžiště prací je v kontrolní činnosti.

2. Operační dokumentace není zpracována. Štáb plní v podstatě dva složité úkoly:

- souběžné plánování,
- vyvádění útvarů a jednotek svazků a kontrolní činnosti.

Obě varianty byly v konkrétních podmínkách rozpracovány a prakticky ověřeny při štábních nácvičích a cvičeních. Časové možnosti odpovídají složení štábu svazku. Splnění úkolů podmiňuje sladčnost ve štábu, znalost funkčních povinností a snaha celého štábu divize i podřízených útvarů co nejlépe splnit úkol.

Boj s taktickými prostředky jaderného napadení nepřítele

Podplukovník Miroslav Vítěk

I když se za poslední dva roky otázkám boje se zbraněmi hromadného ničení (především s operačně taktickými prostředky) věnovala velká pozornost, taktické prostředky jaderného napadení nepřítele byly a do určité míry ještě jsou přehlíženy a podceňovány. V plánu boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele na stupni armády a frontu plánujeme opatření především ke zničení nepřátelských operačně taktických zbraní hromadného ničení a všechny prostředky jaderného napadení taktického významu přidělujeme bez rozdílu svazkům. Hlavní nedostatek je podle mého názoru v tom, že nebereme v úvahu, zda svazek je schopen zničit svými prostředky stanovené cíle (taktické prostředky jaderného napadení).

Pravděpodobný nepřítel, zejména armáda USA, má silné jaderné uskupení. Současnou převahu letectva, pro které vyčleňuje až 76 % z celkového množství jaderné munice, je nutno pokládat za dočasnou, neboť USA a ostatní země NATO usilovně řeší otázky vývoje a výroby raketových zbraní.

Kromě operačně taktických prostředků (PERSHING, SERGEANT, MATADOR) má nepřítel k dispozici i útvary (jednotky) vyzbrojené raketami taktického významu typu HONEST JOHN, LITTLE JOHN apod. Z dělostřeleckých prostředků mohou používat jadernou municí (jednotky) kanóny ráže 175 mm, houfnice ráže 203,2 mm a bezzákluzová děla typu DAWY CROCKETT. Kromě raketových a dělostřeleckých prostředků a letectva může použít k jaderným úderům i protiletadlové řízené střely typu NIKE HERKULES.

Z celkového počtu prostředků jaderného napadení nepřítele je velká většina taktického významu. Např. v pásmu polní armády USA může být použito až 24 odpalovacích zařízení operačně taktických prostředků, do 80 odpalovacích zařízení taktických prostředků, více než 200 hlavních kanónů 175 mm a houfnic 203,2 mm a více než 200 kusů bezzákluzových kanónů DAWY CROCKETT. Z těchto počtů mohou být v pásmu divize 4 odpalovací zařízení raket typu HONEST JOHN nebo LITTLE JOHN, 4 hlavně H-203,2 a více než 30 kusů bezzákluzových kanónů DAWY CROCKETT. Kromě toho může v pásmu divize působit až 6 hlavních kanónů 175 mm (sborový prostředek).

Převážnou většinu jaderných prostředků nepřítele představují tedy taktické prostředky, tj. dělostřelectvo a taktické rakety. I když nepřítel přisuzuje hlavní úlohu při jaderných úderech operačně taktickým prostředkům (kromě letectva), je nutno věnovat boji s taktickými prostředky jaderného napadení daleko více pozornosti. Skutečnost, že např. dělostřelecká raketa HONEST JOHN nebo kanón 175 mm mohou použít jadernou náplň ráže až 47 kt s poloměrem pásma vyřazení nekryté živé síly do 2,5 km od epicentra výbuchu, to plně potvrzuje.

Úkolem boje se zbraněmi hromadného ničení je tedy v prvé řadě zbavit nepřítele možnosti tyto zbraně použít, převzít iniciativu a údery vlastních prostředků jaderného napadení dosáhnout úspěchu v boji (operaci).

Porovnáme-li možnosti našeho svazku úspěšně bojovat ve svém pásmu se všemi prostředky jaderného napadení nepřítele, dojdeme k závěru, že ve většině případů by svazek nebyl schopen tyto úkoly splnit, poněvadž by neměl dostatek prostředků a nebo současné prostředky mu nedovolují z různých technických důvodů splnit úkol. Myslím, že není účelné přesně vypočítávat možnosti svazku. Zaměřím se raději na to, jak podle mého názoru je třeba úkol řešit.

Především je nutno vycházet z toho, že ničit prostředky jaderného napadení nepřítele nelze jen raketovými vojsky, letectvem nebo dělostřelectvem. Je to hlavní otázka každého boje (operace) a může být úspěšně splněna jen společným úsilím všech druhů vojsk s použitím operačně taktických a taktických raket, letectva a dělostřelectva i prostředků a sil vševojskových svazků.

Vezmeme-li v úvahu, že jaderná munice bude přidělována na boj či operaci vždy v omezeném počtu ve srovnání s množstvím úkolů, které by bylo účelné v boji (operaci) jadernými údery řešit, **musí zákonitě plnit hlavní tíhu boje s taktickými jadernými prostředky nepřítele dělostřelectvo a letectvo s použitím jak tříštivotrhavé tak chemické munice.** Jaderné munice bude použito k ničení taktických prostředků jaderného napadení nepřítele pouze v nebezpečí z prodlení a nebude-li jiná možnost daný prostředek zničit. Pro každý prostředek jaderného napadení nepřítele musíme tedy pečlivě vybírat způsob, dobu i prostředek k jeho zničení. Podle mého názoru nemusí být vždy správné, abychom počítali např. ke zničení oddílu SERGEANT pouze s úderem operačně taktických raket nebo leteckou atomovou pumou. Úder těchto prostředků může být často málo účinný, není-li uskutečněn včas. A naopak údery letectva s klasickými prostředky mohou být mnohem účinnější. Na našich cvičeních nebereme často tento fakt v úvahu a ať je operačně taktický prostředek jaderného napadení nepřítele kdekoliv, plánujeme vždy k jeho zničení jaderný úder, zatímco by bylo výhodnější použít jej v dané situaci třeba ke zničení oddílu HONEST JOHN, nebo kanónů 175 mm a operačně taktický prostředek ničit letectvem s klasickými prostředky. To je podle mého názoru zatím největší nedostatek. Obdobná situace byla ještě nedávno i s údery na prostředky PVO nepřítele typu HAWK. Tenkrát převládal názor, že jaderný úder armádní raketou je neefektivní a zbytečný. Zkušenosti však ukazují a sovětská vojenská literatura potvrzuje, že tato cesta je správná a jediné možná. Štáb armády musí mít dokonalý přehled o všech prostředcích jaderného napadení nepřítele v pásmu každého svazku, znát jejich možnosti, aby mohl kdykoliv ovlivnit situaci u svazku.

U svazku bude hlavním prostředkem ničení zbraní hromadného ničení nepřítele dělostřelectvo.

Z dané tabulky je patrné, že palebná postavení všech prostředků jaderného napadení nepřítele jsou v dosahu palby našeho dělostřelectva. Jiná však je otázka spotřeby dělostřelecké munice, o níž se zmíním později.

Boj s taktickými prostředky jaderného napadení nepřítele organizuje štáb svazku, což zabezpečuje potřebnou rychlost palby dělostřelectva na zjištěné prostředky a její sladění s údery taktických raket, palbou tanků atd.

Vzdálenost od předního okraje a přibližné rozměry taktických prostředků jaderného napadení nepřítele v prostorech bojového rozmístění:

Druh prostředku (jednotka)	Vzdálenost od předního okraje	Rozměry prostoru		
		Šířka (km)	Hloubka (km)	Plocha (km ²)
Oddíl HONEST JOHN	6—12	1	1,5	1,5
Oddíl 175mm kanónů	6—10	6—10	4	24—40
Baterie 175mm kanónů	6—10	1,5—2	1,5—2	2,25—4
Oddíl 203,2houfnic	4—6	4—6	4	16—24
Baterie 203,2houfnic	4—6	0,6—0,8	0,6—0,8	0,36—0,64

Důležitou podmínkou dosažení úspěchu v tomto boji je organizace a vedení průzkumu.

K zajištění maximální efektivity prostředků jaderného napadení nepřítele je nutno centrálně plánovat použití všech organických a posilových průzkumných prostředků a zvláště pečlivě organizovat jejich vzájemnou součinnost. Při stanovení úkolu průzkumu je nutno brát v úvahu jeho možnosti jak ve zjišťování cílů, tak především v **určování přesných souřadnic cílů**. Proto v plánu průzkumu svazku musí být jednotlivým průzkumným prostředkům stanoveny konkrétní úkoly vzhledem k jejich možnostem. Svazek sám svými organickými prostředky není však schopen plně a v celém svém pásmu zabezpečit spolehlivý průzkum jaderných zbraní nepřítele a proto nadřízený velitel musí počítat se splněním řady úkolů ve prospěch podřízených svazků. Kromě toho ještě část svých průzkumných prostředků přiděluje svazkům působícím na hlavním směru. Tak např. svazku, který působí na hlavním směru svazu, může být přidělen průzkumný dělostřelecký oddíl a roj vrtulníků. Tím značně vzroste možnost svazku a to jak ve zjišťování jaderných zbraní nepřítele, tak i v možnosti řízení palby dělostřelectva.

Nejefektivnějším prostředkem průzkumu jaderných zbraní nepřítele je **vzdušný průzkum**. Proto štáb svazu při organizaci průzkumu zbraní hromadného ničení nepřítele musí stanovit jaké úkoly bude plnit taktické průzkumné letectvo ve prospěch svazků a také způsob předávání průzkumných zpráv. Situace totiž vyžaduje, aby zprávy o prostředcích jaderného napadení nepřítele přicházely přímo z letounu současně jak do štábu svazku, tak do štábů dělostřeleckých útvarů. K tomu musí štáb svazu sdělit štábům svazků volací znaky letounů a jejich pracovní frekvence.

Kromě toho musí štáb svazu rozpracovat a rozeslat podřízeným jednotkám tabulku rádiových signálů a údaje pro zakódování map, které používají průzkumné letouny při předávání zpráv.

Pouze společným úsilím všech průzkumných prostředků svazu a svazku, v jejich těsné součinnosti je možné zabezpečit spolehlivý průzkum taktických zbraní jaderného napadení nepřítele.

K zničení prostředků jaderného napadení nepřítele může svazek vyčlenit:

- oddíl vojskových raket,
- divizní dělostřelectvo,
- tanky,
- speciální odřady (skupiny)

Oddíl vojskových raket je hlavním a nejmohutnějším prostředkem velitele svazku. K ničení jaderných prostředků nepřítele se bude pravděpodobně používat jen v případě, kdy nebude jiná možnost využít ostatních prostředků — dělostřelectva, tanků, letectva atd., nebo bude-li situace vyžadovat spolehlivě zničit cíl v nejkratší době. Technické vlastnosti a používaná mohutnost jaderné náplně mu dovoluje ničit všechny jednotky taktických zbraní hromadného ničení nepřítele v palebných postaveních a to pouze jedním jaderným úderem [při správně voleném epicentru výbuchu].

Pro boj se zbraněmi hromadného ničení nepřítele se vyčleňuje všechno dělostřelectvo divize nezávisle na tom, zda je v přímé podřízenosti velitele divize a nebo je-li předáno plukům.

Náčelník dělostřelectva svazku na podkladě průzkumných zpráv a pokynů velitele svazku je povinen vydat konkrétní úkoly dělostřelectvu k ničení prostředků jaderného napadení nepřítele, učinit opatření ke včasnému úderu a zabezpečit kontrolu jeho výsledku. V útočném (střetném) boji, kdy centralizace palby v rámci svazku bude ztížena, ničí se zjištěné prostředky jaderného napadení nepřítele přímo na rozkaz velitelů dělostřeleckých útvarů. Prostředky jaderného napadení nepřítele, o nichž se dozví štáb svazku od štábu svazu nebo od sousedů, ničí v první řadě dělostřelectvo, které je v přímé podřízenosti velitele svazku. Není-li z různých důvodů schopno úkol splnit, je povinností náčelníka dělostřelectva svazku použít ke zničení cíle dělostřelectvo přidělené plukům. A není-li ani to možné, musí velitel svazku žádat o zničení daného cíle nadřízeného. To vše musí proběhnout velmi rychle.

Maximální efektivnost palby vyžaduje, aby dělostřelectvo bylo v nepřetržitě bojové pohotovosti k zahájení palby. Proč tomu tak musí být, je zřejmé z této tabulky.

Minimální doba pobytu odpalovacího zařízení (kanónu, houfnice) v palebném prostoru (minutách)

Činnost prostatek	HONEST JOHN	LITTLE JOHN	175 mm kanón	203,2 mm houfnice	203,2 mm houfnice samohyb.
Od okamžiku zaujetí palebného postavení do odpálení	25	10	45	15	5
Po uskutečnění úderu	5	5	15	5	2
Od okamžiku zaujetí pal. postavení až do jeho opuštění	30	15	60	20	7

Doba potřebná ke splnění palebného úkolu u DAWY CROCKETT je menší než 5 minut.

Proto požadavek, aby zbraně hromadného ničení nepřítele byly ničeny ještě v prostorech soustředění a nebo na přesunu je zcela opodstatněný.

Na prostředky jaderného napadení nepřítele v palebném postavení zahajuje se palba na rozkaz velitelů děl, skupin, dělostřeleckých pluků, oddílů a baterií ihned. Současně se zahájením palby informují příslušní velitelé náčelníka dělostřelectva a velitele svazku.

Poněvadž svazek nebude mít vždy dostatek dalekonosného dělostřelectva, bude účelné část dělostřelectva předsunovat blíže k přednímu okraji do dočasných palebných postavení a nebo využít letectva, především do prostorů, kam nemůže působit dělostřelectvo.

Tanky mohou ničit jaderné prostředky nepřítele buď ze zakrytých palebných postavení a nebo při pronikání do sestavy nepřítele.

Dělostřelectvo s použitím tříštivotrhavých a chemických nábojů může celkem spolehlivě ničit jaderné prostředky nepřítele. **Rychlost zahájení palby, možnost jejího řízení a schopnost dlouhou dobu udržovat cíl pod palbou — to jsou důležité vlastnosti dělostřelectva v boji s jadernými prostředky nepřítele.**

Kromě uvedených kladů má klasické dělostřelectvo v boji s jadernými zbraněmi nepřítele i řadu nedostatků. K největším z nich patří velké množství munice, potřebné ke splnění úkolu a tím i velké množství času, nehledě na složitost v samotném zásobování útvarů touto municí.

Prudký vzrůst spotřeby dělostřelecké munice je charakteristický zejména při ničení jaderných prostředků nepřítele se spolehlivostí větší než 75 — 80%. Zvýší-li se stupeň spolehlivosti o 10 % (z 80 % na 90 %), zvětší se spotřeba dělostřeleckých granátů 1,6krát. Proto počítáme u dělostřelectva při ničení zbraní hromadného ničení nepřítele se spolehlivostí 80 %, zatímco u raketového vojska se počítá se spolehlivostí 90 %.

Tak např. k zničení jednoho odpalovacího zařízení HONEST JOHN v palebném postavení potřeboval by oddíl 122mm houfnic při dálce střelby do 10 km 260 — 520 děl. granátů (podle typu podvozku). K zničení baterie 203,2mm houfnic v palebném postavení by tento oddíl spotřeboval 880 kusů nábojů.

Daleko efektivnější je použít chemické dělostřelecké granáty. Účinek jednoho chemického granátu při ničení nekryté živé síly (obsluhy) se rovná účinku 2 — 3 granátů s tříštivotrhavou náloží. V praxi se bude většinou palba vzájemně doplňovat, tj. že cíl budeme ničit jak tříštivotrhavou tak chemickou municí najednou, čímž celková potřeba bude o něco nižší.

Na závěr srovnám konkrétní možnosti vlastních prostředků v ničení zbraní hromadného ničení nepřítele vzhledem k omezené době pobytu jaderných zbraní nepřítele v palebných postaveních. Pro úplnější srovnání nebudou se omezovat pouze na taktické prostředky napadení nepřítele.

Nejdříve tedy jaká je střední doba potřebná nepřátelskému prostředku k jadernému úderu (tzv. doba od zaujetí palebného postavení do výstřelu).

ŘS MATADOR MACE	ŘS SER- GEANT	DR HONEST JOHN	DR LITTLE JOHN	175 mm kanón	203,2 mm houfnice
90 min	40 min	30 min	10 min	60 min	30 min

Naproti tomu střední doba potřebná na přípravu úderu našimi prostředky (tj. doba od okamžiku zjištění cíle do uskutečnění úderu):

Druh prostředku	Z pohotovosti č. 3		Z pohotovosti č. 2		
	OTR	TR	OTR	TR	dělostřelectvo
Potřebná doba	do 50 min	30—40 min	35—40 min	20—25	asi 5 min

Z porovnání těchto dvou tabulek je vidět, že naše prostředky jsou schopny spolehlivě ničit v palebném postavení pouze některé operačně taktické prostředky jaderného napadení nepřítele, ale taktické prostředky nepřítele za daných podmínek již zničit nestačí (s výjimkou kanónu 175mm).

Další tabulka ukazuje, jaká bude tedy pravděpodobnost splnění palebného úkolu za daných podmínek, to je s přihlédnutím k manévru cíle.

Druh ZHN nepřítele	OTR	Druh ZHN nepřítele	TR	Dělostřelectvo
ŘS MATADOR-NACE	40/55	DR HONEST JOHN	0/15	/67
ŘS SERGEANT	0/11	DR LITTLE JOHN	0/0	/40
—	—	kanón 175 mm	37/53	/73
—	—	houfnice 203,2 mm	0/15	/67
—	—	houfnice 203,2 mm (samohyb.)	0/0	/0

Poznámka.

1. První číslo vyjadřuje pravděpodobnost splnění palebného úkolu v % z pohotovosti č. 3.

2. Druhé číslo vyjadřuje pravděpodobnost splnění palebného úkolu v % z pohotovosti č. 2.

Také z této tabulky je patrné, že největším problémem zůstává ničit taktické prostředky jaderného napadení nepřítele v palebném postavení. Dělostřelectvo je sice schopné ničit téměř všechny taktické prostředky jaderného napadení ovšem jeho použití má své výhody i nevýhody a jeho možnosti jsou také omezené.

V další tabulce je vyjádřena doba, která zabezpečuje předejití nepřítele (předstih) v jaderném úderu na naše vojska.

Např. zjistí-li průzkum ŘS MATADOR při zajištění do palebného postavení a předá-li včas konkrétní údaje o tomto cíli, může naše pohotovostní baterie OTR uskutečnit úder ještě o 38 minut dříve než by se MATADOR připravil

ZHN nepřítel	Délka předstihu (v min) při použití							
	OTR		Letectvo		TR		Dělostřelectvo	
	V 20 min. pohotovosti	Při rozv. z chodu	V pohotovosti ve vzduchu	V pohotovosti na let	Pohot. jednotky	Při rozv. z chodu	Z příprav. pal. postav.	Při rozv. z chodu
H 203,2 mm	—	—	0	0	0	0	5	0
K 175 mm	—	—	25	8	22	4	30	25
DR HONEST JOHN	0	0	20	0	—	—	—	—
ŘS PERSHING	0	0	0	0	—	—	—	—
ŘS MATADOR	38	0	51	20	—	—	—	—

Poznámka.

1. Střední doba k získání průzkumných zpráv o operačně taktických prostředcích ZHN nepřítel do 30 min., o taktických prostředcích do 15 min.

2. „0“ znamená, že se předstih (předjetí v úderu) nedosahuje.

k úderu na naše vojska. Prakticky to znamená, že za těchto podmínek by byl cíl zničen. Obdobná situace je i u ostatních prostředků jaderného napadení nepřítel. Zajímavé je, že u ŘS typu PERSHING se žádného předstihu nedosahuje, což znamená, že zjistíme-li tento prostředek až po zaujetí palebného postavení, nemůžeme mu prakticky zabránit v jaderném úderu na naše vojska (s výjimkou speciálních skupin, které jsou v bezprostřední blízkosti cíle). **Prostředky ZHN nepřítel je nutné v první řadě ničit hlavně na přesunech, ve vyčkávacích prostorech a v prostorech soustředění.**

Z tabulek vyplývají tyto další závěry:

1. V řadě případů naše OTR, TR, dělostřelectvo a letectvo nezabezpečují úspěšně zničení zbraní hromadného ničení nepřítel.

2. Je nutno zkrátit dobu na přípravu úderu ke zvýšení efektivity ničení ZHN nepřítel v palebném postavení.

3. Zbraně hromadného ničení nepřítel je nutno ničit ještě než zaujmou palebné postavení.

4. Všechny taktické prostředky jaderného napadení nepřítel je výhodné ničit v první řadě palbou dělostřelectva (držet pod palbou dělostřelectva do té doby, než se připraví k úderu raketa). Výhodnější by ovšem bylo vybavit vlastní klasické dělostřelectvo možností používat jadernou munici malé ráže.

5. Ničení prostředků jaderného napadení nepřítel je nutné pečlivě plánovat.

V některých případech je výhodné použít i OTR na taktický prostředek jaderného napadení nepřítel.

Raketové vojsko a dělostřelectvo v útočné operaci bez JZ

Plukovník Zdeněk Šik

V podmínkách soudobé války se stala palba, tj. údery jaderných zbraní, základním prostředkem ničení nepřítele. Hlavní úkoly operace i boje budeme řešit především jadernými údery operačně taktických i taktických raket. Nelze však vyloučit, že v průběhu bojové činnosti nastanou takové případy, kdy bojové úkoly budeme řešit jen za podpory klasických palebných prostředků. V tomto případě pak ponese hlavní tíhu nepřetržitě palebné podpory klasické dělostřelectvo.

Neustálá možnost přechodu k použití jaderných zbraní v kterýkoli okamžik si vynucuje změny v použití klasického dělostřelectva proti zásadám, uplatňovaným do zavedení jaderných zbraní. Bojová činnost bez dočasného použití jaderných zbraní neznamená v žádném případě návrat ke stejným zásadám použití dělostřelectva, jak je známe z konce 2. světové války. To by bylo zásadně chybné a vedlo by k nesprávným závěrům.

V posledních letech jsme byli svědky určitého podceňování významu palby hlavního dělostřelectva k zabezpečení boje svazků a útvarů. Tuto tendenci podpořilo i snížení počtů dělostřelectva u vševojskových svazků a v neposlední řadě i činnost některých dělostřeleckých štábů, které hledaly nové, odpovídající formy použití dělostřelectva v soudobém boji. Výsledkem byla určitá stagnace ve způsobech použití dělostřelectva, ustrnutí i v bojové přípravě dělostřeleckých útvarů i v plánování a řízení jeho činnosti dělostřeleckými štáby.

Při hledání nových forem použití dělostřelectva v boji musíme vycházet z charakteru vševojskové operace, především z toho, že půjde o dočasné nebo prostorově omezené úseky, kde nebudou použity jaderné zbraně. Nejpravděpodobnější situace, kdy může dojít dočasně k boji bez použití jaderných zbraní bude v našich podmínkách v počátečním období války.

Vždy ale musíme počítat s tím, že válka bude zahájena jadernými údery. Základní varianta plánování první operace musí tedy vycházet z použití jaderných zbraní; dělostřelecké zabezpečení musíme pak organizovat jak pro případ použití jaderných zbraní, tak i bez jejich použití.

Hlavním úkolem velení raketovým vojskům a dělostřelectvu musí být zabezpečit pohotovost raketového vojska k prvnímu hromadnému úderu i dalším úderům a současně plnou pohotovost hlavního dělostřelectva pro případ, že jaderné údery nebudou uskutečněny. Aby však hlavní dělostřelectvo bylo schopno tento úkol splnit, musíme zvýšit jeho počty na nejdůležitějších úsecích fronty. Základním měřítkem bude vševojskový úkol a předpokládaný poměr sil v daném úseku fronty. K dělostřeleckému zabezpečení útočné ope-

race bude nutné v tomto případě přibrat dělostřelectvo i tanky druhých sledů armády, někdy i frontu. Vyvést je v době pohotovosti k zahájení útočné operace bude jednou z nejsložitějších otázek plánování a organizace dělostřeleckého zabezpečení.

Nebudou-li na bojišti použity jaderné zbraně, je hlavní dělostřelectvo spolu s letectvem a tanky hlavní palebný prostředek k bezprostřední podpoře boje prvosledových útvarů a ničení a umlčování odporů nepřítele v dosahu jeho dostřelu. Způsob zabezpečení a podpory bude mít v tomto případě určité zvláštnosti.

I za podmínek boje bez použití jaderných zbraní bude útočná operace vedena po směrech s mezerami mezi jednotlivými svazky a útvary. K dosažení potřebné hustoty hlavní na jednotlivých směrech nebude možné soustředit velký počet dělostřeleckých hlavních jednak pro celkově menší počet dělostřelectva, které bude k dispozici, jednak pro nevýhodnost vytvářet velká uskupení dělostřelectva, která by byla cílem jaderných úderů nepřítele v případě jejich použití. Nemůžeme se tedy vrátit k dříve obvyklým způsobům činnosti dělostřelectva jako byl palebný val a podpora v celé šířce útočného pásma a do značné hloubky, k boření cílů v době palebné přípravy apod. I když tyto způsoby nelze plně vyloučit, budou v činnosti dělostřelectva v soudobém boji výjimkou.

Musíme proto hledat nové a účinnější způsoby použití dělostřelectva, vedoucí k urychlení přípravy zahájení účinné střelby, zvýšení její přesnosti a právě v této oblasti vyvinout úsilí k dosažení automatizace a mechanizace prací v dělostřeleckých štábech, útvarech i jednotkách.

V současných podmínkách můžeme počítat jen s omezeným posílením vševojskového svazku hlavním dělostřelectvem. Potřebnou hustotou dělostřeleckých hlavních bude tedy možné vytvořit jen na určitém směru, tj. u svazku na směr hlavního úderu armády a to i s využitím tanků k zesílení a doplnění dělostřelecké palby pro období palebné přípravy.

Armáda bude mít k dispozici nejvýše dvě kanónové nebo dělostřelecké brigády pro posílení svazků prvního sledu. Svazek na směr hlavního úderu můžeme tedy posílit třemi až čtyřmi dělostřeleckými oddíly, na vedlejším směru nejvýše dvěma nebo vůbec bez posílení. To by ovšem i s využitím veškerého organického dělostřelectva svazku nestačilo k dosažení nutné hustoty hlavní. Proto přibíráme na období palebné přípravy i dělostřelectvo svazku druhého sledu armády (dělostřelecký pluk) a rozvíjíme pro nepřímou střelbu i protitankové dělostřelectvo armády (PTZ). Na směr hlavního úderu frontu můžeme počítat i s částí dělostřelectva zálohy frontu (aspoň jednou kanónovou brigádou nebo plukem a PTZ frontu). Podle situace a možností rozvinutí plánujeme i použití tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení (jeden až dva tankové pluky z druhých sledů).

Za těchto předpokladů můžeme dosáhnout u svazku na směr hlavního úderu armády 350 až 400 hlavních, na vedlejším směru 200 až 250 hlavních. Již tyto počty ukazují, že není možné zabezpečovat boj svazků dřívějšími způsoby činnosti dělostřelectva.

Dělostřelecké zabezpečení útočné operace bez dočasného použití jaderných zbraní bude spočívat především v palebné přípravě. Pro malý počet hlavní

nebude možné ničit a umlčovat všechny odpory v celém útočném pásmu divize, ale jen na směru hlavního úderu. I za tohoto předpokladu bude možné ničit se 100% normou spotřeby střeliva jen nejdůležitější cíle v nejbližší hloubce obrany nepřítel. Ostatní cíle, zejména ve větší hloubce budeme umlčovat během palebné přípravy s 50% normou, jejich zničení pak dokončíme během palebné podpory.

Zvlášť důležité cíle mimo dostřel dělostřelectva bude ničit letectvo. Doba trvání palebné přípravy je dána těmito časovými a technickými možnostmi:

- ke zničení živé síly a palebných prostředků v úkrytech a v tancích je spotřeba na 1 ha plochy cíle 150 ran (122 mm), tj. 75 ran na hlavě. Podle režimu palby je doba potřebná k vypálení 25 — 30 minut;

- přepad cílů v hloubce obrany nepřítel s 50% normou spotřeby trvá pak poloviční dobu, tj. 12 — 15 minut.

Počítáme-li, že přepady dělostřeleckých baterií (2 až 3) budou v době ničení ostatních cílů, přičemž poslední přepad baterií musí přesahovat čas „Č“, bude minimální doba trvání palebné přípravy 40 až 50 minut.

Pro počáteční období války bude však charakteristický průlom spěšně zaujaté obrany nepřítel nebo střetné sražení.

Při dělostřeleckém zabezpečení průlomu spěšně zaujaté obrany nepřítel budou struktura a trvání palebné přípravy odlišné — odpadne umlčování cílů v hloubce obrany nepřítel, které budeme umlčovat až za palebné podpory a cíle na předním okraji obrany budou mít převážně charakter nekryté živé síly a palebných prostředků.

Možná struktura v tomto případě:

- první přepad baterií, radiolokátorů a VS — 4 až 5 minut;
- umlčení cílů na předním okraji — 15 až 20 minut;
- druhý přepad baterií — 7 minut (z toho 4 min. přes čas „Č“).

Celková doba trvání palebné přípravy 26 — 32 minut.

Palebná podpora bude vždy soustředění palby na jednotlivé cíle podle vyžádání.

Při zabezpečení střetného sražení je pro dělostřelectvo charakteristické postupné narůstání hustoty podle palby v závislosti na rozvinutí. Palbu zahajuje dělostřelectvo přidělené PO, který je výhodné posílit 1 až 2 dělostřeleckými oddíly, z toho jedním kanónovým. Uskupení dělostřelectva v tomto případě nemusí být již z počátku stabilní, může se měnit v průběhu střetného sražení.

Kanónový oddíl ze sestavy PO bude výhodné předat při zasazení hlavních sil do sestavy DDS. Dělostřelecké zabezpečení bude spočívat v jednotlivých palebných přepadech a soustředění palby na cíle, zjišťované průzkumem v průběhu boje.

Rozhodující moment pro úspěšnou činnost dělostřelectva ve střetném sražení bude jeho včasné rozvinutí a pečlivě organizovaný průzkum cílů. Na signál velitel svazku k rozvinutí dělostřelectva musí dělostřelecké oddíly zvýše-

nou rychlostí předjet do předem určených palebných postavení a urychleně dosáhnout v pohotovosti k palbě. Palbu zahajují i jednotlivé baterie bez čekání na pohotovost celého oddílu. Předsunutí bude úspěšné jen při správném zařazení dělostřelectva na čela pochodových proudů, při využití souběžných komunikací nebo jízdou mimo komunikace.

Předem plánovat přibírání dělostřelectva nebo tanků druhých sledů při střetném sražení v hloubce útočné operace nebude zpravidla možné. Přichází v úvahu především v počátečním období války, předvídáme-li střetné sražení na státní hranici nebo těsně za ní.

Protože právě tento případ může v našich podmínkách být nejpravděpodobnější, nebudou-li dočasně použity jaderné zbraně, je nutné plánovat vždy předsunutí dostatečného množství dělostřelectva i tanků z druhých sledů. K zabezpečení střetného sražení v počátečním období pak plánovat palebnou přípravu pro obě varianty jak s použitím, tak bez použití jaderných zbraní.

Uskupení dělostřelectva bude závislé na počtu dělostřelectva přiděleného divizi, počtu přibraného dělostřelectva a tanků na období palebné přípravy. Přibrané dělostřelectvo i tanky budou včleněny dočasně do dělostřeleckých skupin při přísné centralizaci palby v rámci divize. K usnadnění velení bude výhodné přidělit divizi na hlavním směru s posilovým dělostřelectvem i štáb kanónové brigády a využít jej plně jako pomocný štáb dělostřelectva divize k organizaci palebné přípravy a podpory. Přibrané dělostřelectvo s tanky přidělujeme na období palebné přípravy a podpory beze změny palebných postavení. K topografickému zabezpečení plně využíváme topografických jednotek armádního pzdo, zejména v tom úseku, kde bude nejvíce přibraného dělostřelectva a tanků.

Použití tanků k doplnění a zesílení palby dělostřelectva bude v soudobém boji daleko častější než dříve. Pokud budou tanky plnit palebné úkoly ze zakrytých palebných postavení, plánuje pro ně palby štáb dělostřelectva divize prostřednictvím velitele dělostřelecké skupiny, v jejíž sestavě budou plnit úkol. Počet přibraných tanků určuje štáb armády a jejich vyvedení organizuje do prostorů poblíž palebných postavení. Štáb dělostřelectva armády musí zabezpečit přísun potřebného množství střeliva. Velitel dělostřelecké skupiny podle pokynů štábu dělostřelectva divize organizuje pro tyto tanky přípravu palebných postavení, jejich topografické vyměření, určuje způsob palby v rámci skupiny, spotřebu střeliva na jednotlivé palby a kontroluje pohotovost k plnění palebných úkolů.

Při plánování použití tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení je nutné brát v úvahu časové normy pro jejich přípravu ke střelbě. Tanková rota podle zkušeností potřebuje k rozvinutí z chodu a přípravě střelby ze zakrytého palebného postavení 30 až 40 minut, tankový prapor až 60 minut. Srovnáme-li tyto normy s normami dělostřeleckého oddílu (7 až 10 minut), vidíme složitost plánování vyvedení tanků a jejich přípravy ke střelbě. K tomu přistupuje ještě dovoz střeliva k palebným úkolům za palebné přípravy až do prostoru palebných postavení a to tříštivotrhavého střeliva, tj. jiného než v normálním složení palebného průměru pro tank.

Přibírání tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení bude typické, především při průlomu připravené obrany nebo spěšně zaujaté obrany nepřá-

tele. Daleko efektivnější je plně využít tanky k ničení cílů na předním okraji přímou střelbou z věžových postavení, která vyžaduje daleko kratší čas na přípravu i menší spotřebu střeliva.

Při plánování činnosti raketových útvarů v boji bez dočasného použití jaderných zbraní vycházíme z požadavku neustálé pohotovosti raketových vojsk k jaderným úderům. Raketové útvary musí zaujmout bojovou sestavu a připravit se k prvnímu hromadnému úderu bez ohledu na to, zda bude či nebude uskutečněn. Nebudou-li použity jaderné zbraně, pak s postupným odpadnutím cílů, plánovaných pro hromadný úder, budeme rušit pohotovost raket na tyto cíle a organizovat přechod ke službě pohotovostních baterií u všech raketových útvarů, armádních i divizních. U armádní raketové brigády určujeme nejmeně 50 % baterií jako pohotovostní, u oddílů vojskových raket po jedné pohotovostní baterii pro oddíl.

Vzniká otázka použití taktických raket ke střelbě s hlavicemi s tříštivou nebo chemickou náplní. Ke zničení cíle je naprosto neekonomické a prakticky neúčelné používat tříštivou náplň. Problematický efekt úderu s tříštivou náplní v žádném případě nevyváží pravděpodobné vyzrazení prostoru rozmístění raketového oddílu a tím možné jeho zničení. U chemických raket počítáme s tím, že nebudou-li použity jaderné zbraně, nebudou použity pravděpodobně ani chemické. Byly-li by přesto použity chemické zbraně, bude výhodné z důvodů utajení prostoru rozmístění oddílu uskutečňovat výstřel ze záložního postavení, mimo hlavní prostor rozmístění oddílu.

Účinnost chemické náplně na živou sílu s využitím prvku překvapení, rovná se ničivému účinku jaderné náplně. Je proto možné při nedostatku raket s jadernou náplní organizovat u oddílu vojskových raket pohotovostní baterie střídavě s raketou s jadernou a chemickou náplní.

Zásadu ničit prostředky jaderného napadení nepřítele ihned po jejich zjištění dodržujeme i v případě, nebudou-li k ničení použity jaderné údery. Štáb armády musí plánovat na zjištěné cíle tohoto typu v prvním hromadném úderu kromě jaderného úderu i úder letectva tříštivotrhavými pumami. Totéž platí pro jiné důležité cíle, kteř nebudeme ničit jadernými údery, jako VS, centra navádění letectva apod.

Za splánování palebné přípravy odpovídá štáb dělostřelectva divize. Štáb dělostřelectva armády řeší a organizuje přidělení posilového a příbraného dělostřelectva a tanků, jejich vyvedení do prostorů rozmístění divizí a zabezpečení municí. Při tom musí usměrnit rozmístění příbraného dělostřelectva a tanků na směr postupu druhosledové divize. Kontroluje splánování palebné přípravy u divizí, přičemž může upřesnit zejména rozdělení cílů a stupeň jejich ničení za palebné přípravy. Při plánování paleb v palebné přípravě přidělujeme organickému a posilovému dělostřelectvu především ty cíle, které budeme ničit a umlčovat dělostřelectvem i v případě použití jaderných zbraní. Příbranému dělostřelectvu a tankům určujeme cíle, které musí být zničeny v případě, nepoužijeme-li jaderné zbraně. Poněvadž příbraného dělostřelectva nebude nikdy tolik, aby nahradilo alespoň částečně ničivé účinky jaderného úderu, nelze tuto zásadu brát jako dogma a pružně přizpůsobovat plánování paleb konkrétní situaci.

Vzhledem k tomu, že objem palebných úkolů dělostřelectva v boji bez použití jaderných zbraní podstatně vzroste, bude vážným problémem zásobování

dělostřeleckou i tankovou municí. Na druhé straně však pomalejší tempo postupu a menší hloubky úkolů umožní zásobování více koloběhy v průběhu operace. Nejsložitější bude zabezpečení a dovoz munice, určené pro palebnou přípravu přibráného dělostřelectva a tanků druhých sledů. Jenom samotná palebná příprava na spěšně zaujatou obranu nepřítele vyžaduje okolo 1 pp munice pro hlavnové dělostřelectvo.

Aby dělostřelectvo mohlo spolehlivě plnit úkoly kladené na ně v soudobém boji, bude nutné řešit řadu technických otázek i jeho další vývoj. Půjde zejména o otázky, jejichž vyřešení by zlepšilo využití dělostřelectva, zvýšilo účinnost jeho palby a zrychlilo přípravu účinné střelby.

Bylo by účelné řešit prodloužení maximálního dostřelu hlavnového dělostřelectva, včetně organického divizního dělostřelectva k zabezpečení vysokého tempa postupu vlastních vojsk bez častých změn palebných postavení a možnost ničit zbraně hromadného ničení nepřítele taktického dosahu veškerým, nejen kanónovým dělostřelectvem. Ke snížení dosud značně vysokých spotřeb munice k plnění palebných úkolů bylo by výhodné zvětšit plošný ničivý účinek tříštivotrhavé munice, zejména kanónového dělostřelectva a rovněž zvýšit počet časovacích granátů v palebném průměru k ničení nekryté živé síly a dělostřeleckých baterií nepřítele. Mechanizace výpočtů úplné přípravy prvků střelby by zkrátila dobu na přípravu účinné střelby.

Správné využití dělostřelectva v soudobém boji vyžaduje tvůrčí přístup k řešení jeho činností na štábech všech stupňů. Nové úkoly nelze řešit starými způsoby a metodami.

PODÍL INFORMAČNÍ SKUPINY NA VELENÍ VOJSKŮM

Podplukovník Jan Štefka

Úkoly a činnost informační skupiny při získávání podkladů pro rozhodnutí velitele armády

Úkoly informační skupiny vyplývají z funkčních povinností operačního oddělení.

Hlavní úkoly informační skupiny jsou:

- shromažďovat a vyhodnocovat zprávy a informace o situaci vlastních vojsk a vést přehled o jejich bojeschopnosti,

- informovat o situaci vševojskových svazků a o nepříteli štáb armády, oddělení druhů vojsk a služeb na VS, PVS a TVS,

- získávat situaci druhů vojsk a služeb, sousedů a vést ji souhrnně ve výkazové mapě,

- informovat formou operačních a souhrnných operačních hlášení ve stanovených termínech štáb frontu o situaci a o rozhodnutích velitele armády,

- informovat štáby sousedních armád o situaci vojsk armády a o nepříteli,

- v součinnosti se směrovými důstojníky zpracovávat úkoly podřízeným vševojskovým svazkům a zabezpečovat jejich včasné doručení,

- v součinnosti s odděleními druhů vojsk a služeb organizovat převzetí svazků do podřízenosti sousedních armád (vševojskové zálohy velitele frontu),

- zúčastňovat se kontrol a pomoci u podřízených štábů a vojsk,

- plnit jiné úkoly podle situace a potřeby a na základě rozhodnutí náčelníka operačního oddělení.

Plánování operace (pokud bude nutno první operaci plánovat) nebo upřesnění připravovaného plánu bude probíhat zpravidla v období zvýšeného nebezpečí, kdy vojska armády mohou být vyvedena do operační sestavy, případně do prostorů rozptýlení. Pak i činnost štábu bude probíhat v příznivějších podmínkách. Nebude-li však takové období předcházet, musí štáb armády ve velmi krátkých ča-

sových lhůtách zjistit situaci, dát veliteli podklady pro přijetí (upřesnění) rozhodnutí a zabezpečit doručení zásadních rozkazů a nařízení podřízeným vojskům. Tato nařízení budou postihovat změny v úkolech svazků, v jaderných úderech (informace o úderech nepřítelů), stanovení objížděk, likvidaci následků po jaderných úderech nepřítelů, překonání zamořených a rozrušených prostorů apod.

Uvedené úkoly bude štáb plnit i za přesunu do nového prostoru.

K zabezpečení velení při přechodu z mírového na polní systém nestačí vyčlenovat PVS armády v obvyklém (minimálním) složení, ale jeho operační skupinu bude nutné zesílit důstojníky operačního oddělení na 3 — 4 důstojníky, z nichž jeden by měl být příslušníkem informační skupiny s potřebnou dokumentací, dále určit i 1 — 2 směrové důstojníky. Tato skupina v čele s velitelem, nebo zástupcem velitele armády pak může s využitím všech druhů pojítek dosáhnout poměrně spolehlivého spojení a zabezpečit včasné splnění úkolů. Po splnění úkolů na PVS mohou se vyčlenění důstojníci operačního oddělení a směroví důstojníci sloučit s velitelským stanovištěm.

V období plánování operace (pokud bude zpracován nový nebo upřesňován připravený plán operace) nebo při plánování další útočné operace bude těžiště činnosti operačního oddělení položeno na plánovací skupinu, která z celkového objemu prací operačního oddělení plní hlavní úkol.

V období plánování další operace v průběhu dokončování operace předcházející je situace složitější a zatížení obou skupin operačního oddělení je zhruba stejné.

Doba pro přípravu a plánování operace je i za příznivých okolností časově omezena.

Je proto vhodné vyčlenit jednoho až dva důstojníky informační skupiny k zesílení plánovací skupiny, zvláště při zpracování grafického rozhodnutí, případně plánu operace, protože včasné zpracování těchto dokumentů urychlí i vydání bojových rozkazů (nařízení) podřízeným.

Hlavním úkolem informační skupiny při plánování operace je, aby prostřednictvím směrových důstojníků a v součinnosti s důstojníky organizačně mobilizačního oddělení získala především údaje o situaci vlastních vojsk (zejména o jejich početních stavech) jako předpoklad pro hodnocení situace.

Kromě toho v tomto údobí informační skupina zpracovává a předává podřízeným svazkům bojová nařízení a bojové rozkazy podle rozhodnutí velitele armády.

Náčelník operačního oddělení upřesňuje metodiku práce oddělení podle konkrétních podmínek situace a vytvoří podmínky, které umožní splnit kvalitně a rychle všechny hlavní úkoly oddělení. Podle potřeby zesílí tu skupinu, která plní rozhodující úkol.

Na řadě cvičení jsme získali dobré zkušenosti, které jsme promítli do metodiky práce oddělení i jeho jednotlivých skupin a do funkčních povinností jednotlivců. Konkrétně jsme stanovili, kteří důstojníci v kterých fázích činnosti plní úkoly ve prospěch druhé skupiny. Tak např. na grafické části plánu operace se podílí buď přímo náčelník nebo jiný důstojník informační skupiny. V průběhu operace posílají informační skupinu zase někteří důstojníci míst velení (pro plánování přesunů, pro použití výsadků a další). Tito důstojníci zesílují skupinu směrových důstojníků, odjíždějí jako styční důstojníci na štáb frontu, k sousedním armádám, ke svazkům apod.

Je výhodné, aby směrové důstojníci řídili přímo náčelník informační skupiny. Též trvale vyčlenit 1 — 2 důstojníky organizačního a mobilizačního oddělení umožňuje soustavně vést přehled bojeschopnosti a včas sestavovat výkazy počtů.

K obsahu a formám práce informační skupiny v průběhu operace.

Má-li být rozhodnutí velitele armády co nejobektivnější a současně vytvářet optimální předpoklady ke splnění úkolu armády, musí vycházet z všestranných, co možná objektivních a seriálních infor-

mací o situaci vlastních vojsk, situaci nepřítele, radiační situaci, o terénu, povětrnostních podmínkách a dalších údajích.

Kromě hlášení o situaci v dotyku a předaných vševojskovými svazky štábu armády, získávají oddělení druhů vojsk a služeb údaje o situaci svazků, útvarů a zařízení. Oddělení průzkumu získává a vyhodnocuje zprávy o nepříteli získané vlastními orgány z hloubky sestavy nepřítele, od sousedů a také od průzkumných orgánů frontu.

Oddělení chemického vojska získává a vede přehled o radiační situaci.

Informační skupina operačního oddělení s využitím údajů štábu frontu kromě toho získává údaje o situaci činnosti sousedních armád.

Tento značný objem různých zpráv musí štáb roztrždit, vyhodnotit a co možná v nejpůvodnějším závěru předložit veliteli armády, který se pak může správně rozhodnout.

Informační skupina není sama schopna v dosavadním složení splnit úkol — soustředit, vyhodnotit a zpracovat všestranné závěry o situaci. Proto se na jeho plnění podílejí i všechny ostatní složky štábu.

Jsem však toho názoru, že při využití vyvíjené techniky a po určitých strukturálních změnách ve složení a vybavení štábu bude možno tento problém řešit. Nechci se však zabývat teoretickými a perspektivními úvahami a proto se vrátím k současnému stavu.

Donedávna ještě tradované názory na informační skupinu, kdy její úloha byla chápána více méně pasívně, jako shromažďovatele a vykazovatele zpráv, byly již překonány.

Mnozí odpovědní funkcionáři vidí aktivní podíl této složky štábu na přípravě rozhodnutí velitele armády a při zabezpečování jeho realizace. Spočívá především v tom, že právě informační skupina spolu se směrovými důstojníky ke vševojskovým svazkům, musí být schopna ve velmi krátkém čase a často podle potřeby, získat všestranné údaje o situaci vševojskových svazků a o nepříteli v dotyku, vyhodnotit a předat je těm složkám štábu, které je nezbytně pro svoji práci potřebují.

Spočívá i v tom, že získané a vyhodnocené údaje o situaci vlastních vojsk tvoří nezbytnou součást podkladů k rozhodnutí. Přítom velitel armády nemůže vycházet jenom ze statistické situace to-

ho kterého svazku (podle výkazové mapy). Velitel (náčelník štábu) potřebuje znát hlavně kvalitativní stránku situace, tj. i bojeschopnost vlastních vojsk, která je základním kvalitativním ukazatelem při přípravě každého rozhodnutí.

Informační skupina vede trvale podrobný přehled o bojeschopnosti vševojskových svazků a v součinnosti s oddělením druhů vojsk i přehled o bojeschopnosti vojskových svazků a útvarů v hlavních ukazatelích.

Přehled vede důstojník informační skupiny v těsné součinnosti se směrovými důstojníky ze vševojskovými svazky a s odděleními druhů vojsk. Směrový důstojník upřesňuje údaje z hlášení svazků ve štábu svazku a také u složek štábu armády (např. u technického oddělení, štábu týlu armády, orgánů raketového a dělostřeleckého vyzbrojování a u dalších).

Přehled zpracovává po technické stránce důstojník organizačně mobilizačního oddělení, který je zařazen na informační skupině a který tak současně získává i podklady pro zpracování výkazu počtů jako přílohy k souhrnnému hlášení pro štáb frontu.

V „přehledu“ se vykazují u vševojskových svazků počty osob (v procentech) a počty hlavních druhů bojeschopné bojové techniky (odpalovacích zařízení, tanky, děla atd. v kusech). U hlavních vojskových svazků a útvarů — arb, kdb, ptp, plb atd. — se vykazují počty hlavní (odpal. zařízení) v kusech.

Současně se vede i přehled ozáření osob (v procentech) a u vševojskových svazků i počet jaderných úderů (a kilotonáž) nepříteli.

Je výhodné mít dva přehledy — na jednom stav k poslední situaci a na druhém údaje k další situaci.

V této souvislosti chci poukázat na potřebu sladit na všech stupních velení tu část bojového (operačního), či souhrnného hlášení, která obsahuje výkaz počtů a hlášení ztrát vlastních vojsk, dále pravděpodobné ztráty nepříteli.

Dosavadní stav nezabezpečuje jednotnou linii pro způsob hlášení počtů a ztrát na všech stupních velení. V některých případech se v hlášení uvádějí počty a ztráty procentuálně, v některých případech zase numericky. Není proto zcela jasné, jaké jsou skutečné počty osob, zbraní, bojové techniky a materiálu a jaké mají požadavky na doplnění.

Počty jednotek, útvarů a svazků stačí vykazovat a hlásit jedenkrát denně v sou-

hrnných bojových hlášeních a to numericky (v kusech apod.), kromě důležitých změn způsobených jadernými údery nepříteli. V průběhu boje by jednotlivá (díličí) bojová hlášení měla obsahovat nikoliv počty, ale veškeré ztráty, které jednotky, útvary a svazky utrpěly od posledního hlášení. Zanedbatelné ztráty přitom neuvádíme.

Zjišťování ztrát u nepříteli nevěnujeme též patřičnou pozornost, zvláště na nejnižších stupních velení. Jednotky, útvary, ba dokonce ani svazky (vyjma výpočtu ztrát způsobených nepříteli při použití jaderných zbraní), se tímto problémem při taktických cvičeních téměř vůbec nezabývají.

Obdobně jako operační oddělení, tak i oddělení průzkumu by mělo vést přehled o bojeschopnosti svazků a útvarů nepříteli. Podklady nebudou sice přesné jako u vlastních vojsk, ale musíme je mít, abychom co nejreálněji sestavili poměr sil.

Oddělení průzkumu získává podklady o bojeschopnosti svazků a útvarů nepříteli z hlášení svazků, z údajů vlastních průzkumných orgánů v hloubce nepříteli a také z informací frontu (úderů vlastního letectva, jaderných úderů prostředky frontu atd.) a sousedů.

Vzhledem k nepřesnostem při odhadu ztrát nepříteli zvláště při jaderných úderech a úderech letectva v hloubce jeho sestavy (nemusíme je včas a přesně zjistit) můžeme přehled o bojeschopnosti nepříteli na stupni armády a výše vést v hrubých ukazatelích (procentuálně). Na nižších stupních budou údaje daleko konkrétnější.

Chci poukázat na nutnost těsné součinnosti operačního oddělení s oddělením průzkumu, protože údaje o nepříteli v dotyku bude mít dříve operační oddělení z bojových hlášení svazků. Proto je musí rychle předat oddělení průzkumu. Údaje o nepříteli v hloubce bude mít nejdříve oddělení průzkumu, které je předává v prvním pořadí velitelu armády, ale také operačnímu oddělení, které v potřebném rozsahu informuje zainteresované složky štábu.

Nutná je i vzájemná součinnost operačního s technickým oddělením v otázkách počtů bojeschopných tanků. Tyto počty se neustále pohybují a nemůžeme se spokojit jen s počty, které by vyplynuly po odečtení ztrát tanků od původních počtů. Technické oddělení štábu ar-

mády v tomto směru musí informovat velitele armády a také operační oddělení o počtech tanků, které se po opravách vrací do bojové sestavy svazku.

Činnost informační skupiny vytváří základní předpoklady součinnosti uvnitř štábu armády vůbec. Tato součinnost musí být vzájemná, rychlá, přesná, co možná úplná a podle okolností diferencovaná. Vzájemná informovanost mezi složkami štábu armády není dosud se strany oddělení druhů vojsk zcela dořešena. Oddělení druhů vojsk se nemohou spokojit s tím, že o hlavních otázkách informuje velitele armády přímo příslušný náčelník. Mají vycházet z toho, že operační oddělení jako hlavní oddělení ve štábu armády musí být o většině problémů rovněž včas informováno.

Tato poznámka může částečně zkreslovat chápání podstaty součinnosti mezi složkami štábu armády. Jsem ale toho názoru, že řada dílčích problémů a otázek, které se vyskytnou, může operační oddělení s ostatními složkami štábu vyřešit přímo nebo připravit k řešení právě na základě vzájemné znalosti situace. Trvalá vzájemná informovanost o situaci a úkolech může naopak vytvořit příznivé podmínky pro řešení i závažnějších otázek, které vyžadují osobní zainteresovanosti jednotlivých náčelníků, případně zásahu velitele (náčelníka štábu) armády.

Tuto — informaci uvnitř štábu armády — jsme uskutečňovali dvojím způsobem. Při první — dílčí situaci — předával důstojník informační skupiny dispečinkem tému oddělení, jichž se bezprostředně týkaly. Při druhém — složitější situaci — případně komplexní situaci vševojskových svazků, armádních útvarů a týlu jsme pro potřebu velitele a štábu armády rozmnožovali světlotiskem po sejmutí situace z výkazové mapy (1 : 200 000) na průsvitku (černou tužkou — jednobarevně). Směrový důstojník po zakreslení situace do své pracovní mapy (100 000) z bojového (souhrnného) hlášení divize, dostal se na informační skupinu a diktoval jí důstojníkovi informační skupiny, který vedl výkazovou mapu a současně dispečinkem všem ostatním složkám štábu (též směrovému důstojníkovi k frontu a na pracoviště velitele armády).

Přicházela-li hlášení od všech svazků současně, zakreslila se tato situace do výkazové mapy postupně, po svazcích tak, že část směrových důstojníků za svazky ji současně předávala do pracovních map směrových důstojníků k frontu,

kterí si ihned připravovali hlášení pro štáb frontu.

Překreslování situace z mapy směrového důstojníka (100 000) do výkazové mapy (200 000) je náročné na přesnost a čas. Nejvýhodnější je přenášet situaci přímo z jedné mapy do druhé. Rychlost a přesnost je větší praxe.

Částečného zrychlení bychom dosáhli, kdyby podřízený štáb předkládal hlášení na mapách stejného měřítka, jakých používá nadřízený štáb. Znamenalo by to však ztížení práce pro podřízený štáb, což je nežádoucí.

Snad by bylo vhodné používat map stejného měřítka od svazku až po frontu.

V průběhu zakreslování situace na výkazovou mapu jsou získávány situace druhů vojsk (dispečinkem). Překreslení situace trvá asi 20 minut a během dalších 10 minut sejmou důstojníci informační skupiny průsvitku s celkovou situací armády, kterou předají k rozmnožení na světlotisk (KVS-100). Předtím včas upozorní obsluhu, aby si připravila agregát k rozmnožování. Rozmnožení je rychlé. Zhotovení jedné kopie trvá asi 1½ min. a potřebných 12 výtisků okolo 20 minut. Štáb armády (i oddělení druhů vojsk) mohou být informováni o situaci (velmi podrobně) během 30 — 40 min. Přitom hlavní pracoviště (velitel armády, plánovací skupina, skupina ZHN, náčelník raketového vojska a dělostřelectva a náčelník průzkumu) má situaci již do 30 minut (podle pořadí naléhavosti).

Situace je možno rozmnožovat i jinými způsoby:

- přístrojem COPYFIX (případně DOKUFO); situace 1 — 2 svazků z průsvitky podle mapy 200 000,

- zmenšené situace (svazku, případně armády) pomocí souřadnicové sítě z mapy 200 000, který umožňuje na papíru formátu A-3 (A-4), zachytit schématicky situaci hlavních prvků operační sestavy armády.

Tyto způsoby nejsou však výhodné, protože z pozitivu přístroje COPYFIX (DOKUFO) je nutné situaci překreslit do mapy s většími obtížemi než z průsvitky rozmnožené světlotiskem. Ve druhém případě přenášení situace do mapy je dosti zdlouhavé a může být i nepřesné.

PETFOLII je možné nejlépe použít pro přenesení situace z výkazové mapy na mapu velení. Pak ji však nelze použít pro rozmnožení, neboť z pracoviště veli-

tele ji lze těžko dostat a také z toho důvodu, že rozmnožování PETFOLII je daleko obtížnější a také nákladnější než rozmnožování obyčejných průsvitek světlotiskem.

Chce-li být velitel informován o jednom svazku (např. rozhodující směr odražení protiúderu apod.), může ho informovat přímo velitel dotyčného svazku, nebo směrový důstojník. Štáb jako celek bude informován dodatečně, zpravidla dispečinkem.

Tyto případy nejsou typické. Přednostní informace hlavních funkcionářů armády o situaci svazků **směrovými důstojníky přímo** nepovažují za správné. Jde o to, aby současně, ba dokonce ještě dříve než velitel armády, byli o situaci informováni alespoň někteří velitelé a náčelníci druhů vojsk, aby si mohli včas připravit svoje návrhy. Je to v souladu s přijatou metodikou práce štábu při řízení operace a její narušování je nežádoucí.

* * *

Informační skupina má za úkol informovat též ostatní místa velení armády (PVS, TVS) a také zabezpečovat a předkládat hlášení štábu frontu.

Informace těchto složek bývá nepravdivelná a je často z různých důvodů opomíjena. Je tomu tak proto, že tato místa velení nejsou vždy při cvičeních rozvíjena.

K **informaci představeného velitelského stanoviště armády** je určený zpravidla jeden důstojník. Avšak k předávání informací o situaci a vydaných úkolech svazků je nutné využívat všech možností a všech druhů pojití. Příprava zpráv vyžaduje vždy určitý čas a proto PVS bývá zpravidla informováno se zpožděním a často i nepravdivelně, protože jeden důstojník není s to tento obsáhlý úkol splnit sám, je-li odkázán jenom na rádiové nebo směrové spojení.

Zkvalitnit informovanost PVS můžeme několika způsoby. Tak např. je možné, aby PVS svazků předávalo PVS armády pravidelně nařízená hlášení. Je též možné, aby zástupce velitele armády nebo některý z poddůstojníků na PVS se zúčastňovali pravidelně vyhlásování důležitých rozhodnutí velitele armády na VS.

I orgány PVS by měly vyvíjet samy větší aktivitu při zjišťování situace svaz-

ků (jednoho až dvou svazků působících na směr hlavního úderu armády jímž je PVS nejbližší), usměrňovaly velitele svazků v intencích zámyslu velitele armády a dokonce aby PVS, případ od případu informovalo o situaci i velitelské stanoviště armády.

Dále můžeme zkvalitnit informovanost PVS armády častějším odesláním některých důstojníků štábu armády (oper. oddělení — ZNOO, jiný důstojník oper. oddělení, který je volný, nebo i směrový důstojník k divizi) na PVS armády. Žádoucí je též i přítomnost velitele armády, případně jiného hlavního funkcionáře štábu armády, který vyjíždí na PVS. Ten zpravidla nejede sám a důstojníci, kteří ho doprovázejí mají povinnost vzít s sebou z VS veškeré potřebné údaje.

Správná informovanost PVS armády spočívá v kombinaci všech uvedených způsobů.

Informaci týlového velitelského stanoviště armády zabezpečuje styčná skupina z TVS na velitelské stanoviště armády, kterou tvoří zpravidla 2 důstojníci štábu týlu armády.

Úlohu této skupiny však nelze zcela chápat jen ve shromažďování informací v odděleních štábu armády na VS v jejich předávání na TVS. Naopak, orgány týlu vyčleněné na VS armády musí znát nejen vševojskovou situaci, ale v hlavních rysech i rozhodnutí velitele armády.

Přijetí závažných rozhodnutí velitelem armády se zpravidla neobejde bez účasti náčelníka týlu armády na VS. Na druhé straně musí být styční důstojníci týlu informováni i o situaci útvaru a zařízení armády, o hlavních rozhodnutích náčelníka týlu armády (z TVS) a tyto údaje předávat veliteli (náčelníku štábu) armády.

To vyžaduje, aby pro plnění těchto údajů byli vybíráni schopní důstojníci štábu týlu a aby byli soustavně připravováni.

Náčelník týlu armády a jeho štáb nebude potřebovat znát vševojskovou situaci tak často, jak dochází od svazků na VS armády. Každé rozhodnutí velitele armády nebude též vyžadovat změny v plánovaných opatřeních materiálního zabezpečení.

Z toho vyplývá, že tok informací mezi VS a TVS armády nebude tak častý jako uvnitř štábu armády na velitelském stanovišti nebo mezi VS a PVS armády.

Informace štábu frontu

Velitele a štáb frontu informují o situaci a rozhodnutích velitele armády jednak velitel (NS) armády, jednak směroví důstojníci k frontu. K tomu zpracovávají směroví důstojníci za řízení náčelníka informační skupiny operační a souhrnná operační hlášení. Tato hlášení se předkládají buď technickými pojiťky (VČ, dál-nopis, směrovými nebo rádiovými pojiťky), nebo pohyblivými pojiťky (vrtulníky, auta) a směrovými důstojníky přímo.

Rozhodující je, aby situace armády byla štábu frontu předána co nejdříve. Zkušenosti ze cvičení ASTRA a SPUTNIK ukazují, že jsou-li k frontu dva směroví důstojníci a je-li zabezpečeno spolehlivé spojení, je možné uvedený požadavek splnit bez obtíží. Ba dokonce se ukázalo, že často byl štáb frontu informován o situaci svazků téměř souběžně se štábem armády.

To vyžaduje, aby při přenášení situace svazků do výkazové mapy operačního oddělení byla zapojena hláska dispečinku na pracoviště směrových důstojníků k frontu. Jinak je též možné, aby po předání situace do výkazové mapy předal směrový důstojník situaci směrovým důstojníkům k frontu.

Vyhlášení rozhodnutí velitele armády byl vždy přítomen i směrový důstojník k frontu, který je pak předal technickými pojiťky štábu frontu (pokud je předtím již nepředal velitel nebo NS po VČ osobně).

Takovým způsobem jsme postupovali při předkládání hlášení (rozhodnutí) v nařizených termínech (4 — 6 hodinové intervaly). Kromě toho velmi často (2 až 3krát za 24 hod.) celou situaci armády (na světlotisku) a doplněnou grafickým rozhodnutím velitele, doručoval štábu frontu směrový důstojník (souhrnné operační hlášení téměř ve všech případech). K doručení využíval především vrtulníků (lety sladěny podle termínů).

Pravidelnost, včasnost a správný obsah informací předkládaných štábu frontu však předpokládá sladěnou činnost směrových důstojníků štábu frontu a armády, jejich soustavnou a systematickou přípravu a vybavení potřebnými pomůckami a pojiťky (dálnopisy až na pracoviště).

Směroví důstojníci k frontu mají být minimálně dva.

V období před cvičením (SPUTNIK) i v jeho průběhu se ustálil a vžil pevný systém, podle něhož štáby vševojskových svazků předkládaly štábu armády hlášení pravidelně každé 3 — 4 hodiny (tj. celkem 6 — 8 hlášení včetně souhrnného bojového hlášení za 24 hod.). Štáb armády pak předkládal hlášení štábu frontu každé 4 — 6 hod. (tj. celkem 4 — 6 hlášení včetně souhrnného operačního hlášení).

To znamená, že štáb armády měl informace o situaci svazků vždy k 6.00 hod., k 9.00 hod., k 15.00 hod., k 18.00 hod. (současně jako souhrnné bojové hlášení). Během noci podávaly svazky ještě 2 — 3 hlášení. Náhlé změny v situaci (jaderné úderý nepřítel, zjištění ZHN apod.) hlásily svazky ihned. Důraz byl položen na ranní hlášení (vývoj situace za noc), na souhrnné bojové hlášení, ale zvláště na hlášení ke 12.00 hod. a 15.00 hod., která ovlivňovala rozhodnutí velitele armády na příští den.

Obdobně tomu bylo i s hlášením štábu frontu.

Výhoda výše uvedeného způsobu spočívá především v tom, že práce štábů (operačních oddělení zvláště) má určitý rytmus, vede podřízené k systematickosti v práci jejich štábů a umožňuje vhodné plánovat použití pohyblivých pojiťek (vrtulníků) i výjezdy směrových a styčných důstojníků od podřízených štábů k nadřízenému štábu a naopak. Jeho nesporná výhoda spočívá i v tom, že snižuje počet předávaných zpráv technickými pojiťky, zvyšuje jejich propustnost a usnadňuje práci směrových důstojníků.

Podle zkušeností ze cvičení minulosti nebylo zvláštností, že od jednoho svazku přišlo během 24 hodin štábu armády 30 až 40 a někdy i více různých zpráv, hlášení a požadavků jen vševojskového charakteru. Uvedený způsob snižuje počet zpráv průměrně na 10 — 12 (nepočítaje v to osobní styk na pojiťkách mezi hlavními funkcionáři armády a svazku, který byl i dříve).

Zkvalitnění informací nelze ovšem dosáhnout jen stanovením a realizací výše popsaného způsobu. V přípravě na cvičení KORUNA a SPUTNIK hrála důležitou roli i systematická příprava směrových důstojníků štábu armády a styčných důstojníků (příslušníků operačních oddělení) svazků.

Příprava, zpracování a předání úkolů podřízeným (informace shora)

Neméně významnou složkou v celkovém systému informací jsou informace shora. Vzhledem ke značnému rozsahu a závažnosti otázek budu hovořit jen o těch, které tvoří část úkolů informační skupiny a směrových důstojníků, v některých případech i štábu armády jako celku.

V předcházející části jsem ukázal, že příprava rozhodnutí velitele armády je závislá na včas dodaných podkladech (informacích) a na jejich kvalitě.

A naopak, pevně a pružně řízení bojové činnosti vojsk závisí na schopnosti včas a rychle reagovat na vzniklou situaci. To předpokládá včas přijmout takové rozhodnutí, které je v souladu s objektivní situací.

Rozhodnutí vyžaduje zpravidla velitel nebo náčelník štábu armády. Vyhlášení rozhodnutí, kromě hlavních funkcí oddělení štábu armády a náčelníků druhých vojsk se zúčastňuje také náčelník informační skupiny a směroví důstojníci. Ti si příslušné části rozhodnutí (hlavní úkoly svazků) nebo celé rozhodnutí zaznamenávají na magnetofonovou pásku. Kromě toho si dělají potřebné poznámky na mapách nebo v pracovních sešitech.

Magnetofonového záznamu a poznámek využijí pak směroví důstojníci při osobním doručení úkolu veliteli divize. Tento způsob doručení úkolu podřízeným však nezbavuje informační skupinu povinnosti zpracovat pro příslušné svazky bojová nařízení (rozkazy), která je nutno odeslat technickými poštami. Nelze počítat s tím, že by v boji styčný důstojník vždy přiletěl (přijel) a hlavně včas našel VS divize.

Na základě rozhodnutí velitele armády je tedy třeba zpracovat bojová nařízení (rozkazy) pro každý svazek, které před odesláním vždy přečte osobně velitel nebo náčelník štábu armády a podepíše.

Postup při zpracování těchto bojových nařízení (rozkazů) může být různý. V prvním případě (nejrychlejším) nadiktuje náčelník operačního oddělení (případně náčelník informační skupiny) plně znění bojového nařízení směrovým důstojníkům, kteří je po schválení velitelem (náčelníkem štábu) zakódují a odešlou.

Bojová nařízení (nebo určenou část bojového rozkazu velitele armády — úkoly svazků) zpracovávají však obvykle směroví důstojníci sami za řízení náčel-

níka informační skupiny a po podepsání velitelem (náčelníkem štábu) je odesílají.

Bojová nařízení mají být co nejstručnější a obsahovat jen nezbytné údaje, které umožní podřízenému veliteli správně pochopit úkol. Proto bojová nařízení svazkům nebudou zpravidla obsahovat úkoly druhých vojsk a úkoly zabezpečení bojové činnosti.

Obsahově širší bojová nařízení, případně bojový rozkaz dostane divize zpravidla po rozhodnutí velitele armády pro operaci (další operaci) nebo pro rozhodnutí na příští den. Tato bojová nařízení (rozkazy) zpracují směroví důstojníci za osobního řízení náčelníka informační skupiny. Využívají k tomu podle potřeby podkladů oddělení průzkumu a oddělení druhů vojsk a týlu.

Podle zkušenosti je nutné, aby na hlášení divizi reagoval velitel armády (upřesnil), změnil úkol svazku, vydal nový úkol na příští den apod.), maximálně v polovině případů. To znamená, že jednomu svazku bude třeba v průběhu 24 hodin odeslat 2 — 4 dílčí bojová nařízení kromě základního bojového nařízení pro příští den. To je ale zatím možno považovat za ideální (a možno říci požadovaný) stav a není vyloučeno, že v některých případech se jejich počet nezvýší o další nařízení.

Právě tak, jak kladně se projevila tendence snížit na maximum hlášení zdo-la, je třeba na nejnútnejší míru omezit i počet zásahů štábu armády do velení svazkům a činit tak jen tehdy, jestliže to situace nezbytně vyžaduje.

Dodržování této zásady je i plně v souladu s polním řádem (motostřelecké divizi stanovit úkol na jeden den a orientačně na další den, tankové divizi až na další dva dny). Takový způsob velení méně zatěžuje štáb armády, zvyšuje propustnost pojití a vytváří podmínky pro osobní řízení podřízených veliteli hlavními funkcí armády. Kromě toho je možné věnovat větší pozornost zabezpečování součinnosti během boje.

Bojový rozkaz (nařízení) zpracovávají směroví důstojníci otevřeně (v plném textu) a tak je také schvaluje velitel (náčelník štábu) armády. Každé nařízení však nemůže být štábu svazku předáno osob-

Operační umění a taktika

ně (velitelem, směrovým důstojníkem) v této podobě. Ve většině případů budou nařízení předávána technickými pojítky.

Nařízení připravené k podpisu musí proto obsahovat jen konkrétní údaje, které je možno bez větších úprav ihned zakódovat a odeslat. To vyžaduje používat předem připravených a promyšlených formalizovaných dokumentů, které buď korespondují se slovníkem pomůcek utajeného velení, nebo přímo tyto pomůcky svou formou i obsahem nahrazují.

Tak zvané „vzorové dokumenty“ tyto podmínky nesplňují z toho důvodu, že ukazují jen možné varianty uspořádání a obsahovou náplň tak zvaných stálých prvků dokumentů. Potřebám formalizace však neodpovídají.

Mezi osvědčené pomůcky, které používali směroví důstojníci, patřila grafická signální tabulka a textová tabulka rozka-

zů a hlášení. První využívá grafického textu, který znázorňuje možné varianty hlášení bojové situace nebo předání úkolů. To vyžaduje dokonalou znalost grafického slovníku. Práce s ním snižuje dobu potřebnou pro přípravu zprávy k odeslání oproti běžným tabulkám zhruba o 50 %. Toho se dosahuje tím, že se kromě rozlišovacího hesla a kódu označení příslušné situace (úkolů) zakódují jen údaje z mapy.

Druhá tabulka svým formálním i obsahovým uspořádáním splňuje základní požadavky formalizovaného dokumentu bojové hlášení, respektive bojové nařízení k odeslání radiogramů i k vedení přímých hovorů po rádiu nebo směrovými pojítky. Její slovník byl několikrát prověřen a doplněn a dává dobré předpoklady zvláště pro odesílání bojových hlášení.

Pokusil jsem se shrnout a vysvětlit některé hlavní úkoly, které plní informační skupina štábu armády ve velení vojskům. Je jisté, že za daného složení a vybavení informační skupiny je možné uvedené úkoly splnit jen za předpokladu výtečné připravenosti a důsledné organizace její práce, s využitím všech dostupných prostředků mechanizace.

Uvedené způsoby činnosti informační skupiny a směrových důstojníků vycházejí ze získaných zkušeností a odrážejí současný optimální stav v praxi. Zkušenosti a dílčí závěry mají umožnit širšímu okruhu důstojníků, seznámit se blíže s metodikou práce informační skupiny operačního oddělení štábu armády. Rovněž mají umožnit pochopit složitost problémů, které se ve velení vojskům řeší v současné době i perspektivně.

Pomůcky utajeného velení

Major Vladislav Nosek

Při řešení racionalizačních otázek štáb-
ních prací na taktickém stupni bude
nutno mimo jiné zabývat se i otázkami
zefektivnění dosavadních pomůcek utaje-
ného velení, které svou náročností již ne-
vyhovují dnešním požadavkům. O tomto
svědčí zkušenosti. Dokazují to i tyto časy,
změřené na jednom cvičení v letošním
roce.

Hlášení o situaci jednotek pluku pro
velitele pluku obsahovalo 8 vět o 80 slo-
vech. Sestavení hlášení ze zakreslené situ-
tace na mapě a jeho písemné zachycení
do poznámkového sešitu trvalo 7 minut.

Kromě toho bylo třeba na:

- úpravu zprávy a její zakó-
dování podle signální ta-
bulky . . . . . 20 min.
- předání zprávy rádiem a
potvrzení příjmu . . . . . 5 min.
- dekódování zprávy . . . . . 10 min.

Celkový čas se zpracováním
dokumentem byl . . . . . 35 min.

Při stejném typu zprávy, při dobré
slyšitelnosti a poměrně málo unavené

obsluze rádiové stanice se změřené časy
v podstatě opakovaly. Při zkomolenině
textu musela být zpráva na žádost ještě
jednou opakovaná a její dekódování se
prodloužilo o dalších 6 minut. Z uvedeně
kalkulace pak vyplývá, že poměr mezi
prací, vynaloženou na zpracování „Hlá-
šení o situaci“ a prací, jež byla spojena
s odesláním zpracovaného dokumentu, je
7 min.: 35 min. (1:5), tj. poměr velmi
nepříznivý.

Je zřejmé, že tato měření nemohou
dát dostatek podkladů pro přesnou ana-
lyzu procesu práce s bojovými dokumen-
ty a jejich předávání s použitím pomůcek
utajeného velení. V zásadě však tato díl-
čí analýza znovu potvrzuje, že několika-
letá kritika přílišné pracnosti s pomůcka-
mi utajeného velení je plně opodstat-
něná. Vždyť doručení dokumentů, zpráv
a informací, často zaznamenaných jen
v pracovních sešitech, mapách či tisko-
pisech radiogramů, představuje převážnou
část práce velitelů a štábů v průběhu
velení. Vyřešení tohoto problému v ob-
lasti štábní práce by proto značně při-
spělo k celkovému zefektivnění práce
vševojskových štábů.

PŘÍČINY NEDOSTATKŮ POMŮCEK UTAJENÉHO VELENÍ

Základní příčiny nedostatků dnešních
pomůcek utajeného velení jsou v systé-
mu utajování i ve formě a obsahu použí-
vaných slovníků.

Systém pomůcek utajeného velení musí
odpovídat platným normám a předpisům
o kryptologické bezpečnosti šifer. Vyrá-
běné pomůcky se vždy přizpůsobovaly
předepsanému systému, ale otázkám obsa-
hu a formě slovníků se věnovala malá
pozornost. Není dosud zpracován vzoro-
vý slovník, na jehož podkladě by mohly
odpovědné orgány vypracovat odpovídající
systém utajeného velení v souladu
s potřebami praxe.

Forma pomůcek je velmi pestrá. Po-
užívají se nejvíce formáty rozměrů A4
nebo A5, dvoustránkové nebo vícestrán-
kové. Nejvýhodnější je forma dvoustrán-
ková, neboť odpadá dlouhé hledání a lis-
tování ve slovníku. Forma se musí pod-
řadit obsahu a musí napomáhat k zvýšení

celkové efektivity používaného slovní-
ku. V praxi tomu tak vždy není. Texty
mnoha slovníků jsou většinou seřazeny
pod sebou, počáteční písmena abecedy
nejsou zvýrazněna, málo se využívá růz-
ných barev k odlišení důležitých částí
slovníků, není jednotný systém pro orien-
taci ve slovníku apod. To značně ztěžuje
zrakovou orientaci a snižuje využívání
tak důležitého orgánu vnímání.

Obsah je nejdůležitější, protože jeho
použitím vyjadřuje uživatel své myšlenky.
Rámcově je vymezen platnými předpisy.
Nevýhodou dnešních slovníků je, že ne-
zabezpečují vždy jasnou a srozumitelnou
domluvu a často se stává, že nemůžeme
vyjádřit vzniklou situaci na bojišti, nebo
předat potřebná nařízení či rozkazy.

Mají-li pomůcky utajeného velení za-
bezpečovat dorozumívání mezi vybraným
okruhem účastníků, musí obsahovat spe-
cifikovaný výběr slov, skupin slov a vět

uspořádaných tak, aby jimi bylo možno slovně vyjadřovat myšlenky z daného oboru. To by ovšem vyžadovalo výzkum vojenského jazyka vcelku, nebo alespoň z hlediska potřeb určitých oborů vojenské činnosti (velení, technické zabezpečení, týlové zabezpečení apod.). Zatím však žádné takové údaje nejsou k dispozici. Výběr termínů do slovníků se neopírá o exaktní podklady, ale ovlivňují jej zkušenosti, osobní názory a představy sestavovatele, nezřídka i čas k zpracování.

Názory na vnitřní dělení termínů jsou různé. V poslední době se v praxi zkoušejí pomůcky, jež mají slovník obsahově uspořádaný podle druhů bojové činnosti (útok, pochod, hlášení, nepřítel apod.). K rychlé orientaci jsou výhodné, avšak z hlediska potřeb velení mají nedostatky. V průběhu boje dochází k častým změnám v situaci. Např. část pluku útočí nebo pronásleduje, část odráží protizteč a druhý sled pluku se přesunuje. Mnohé termíny jsou potřebné v různých druzích boje. Např. vojska budou překračovat zaměřený prostor za pochodu, v útoku i za pronásledování; obkličovat budou v útoku, v obraně, ve střetném boji i za pronásledování atd. Proto se tyto termíny i několikrát opakují v jednotlivých oddílech slovníku. Tím se snižuje jeho obsahová efektivita. Zařadí-li se takový termín jen do některého oddílu, pak se v případě potřeby musí vyhledávat v celém slovníku; to je velmi pracné a zdlouhavé.

Analýzou jednoho slovníku, uskupěného podle druhů bojové činnosti s obsahem okolo 900 hesel, jsem zjistil, že v různých obměnách se v něm opakovala slova — prostor 149krát, hlase 46krát, provedte 27krát, méně často další řada slov. To ovlivňuje celkovou efektivitu slovníku, i když se na první pohled zdá, že dlouhé výrazy jsou pro předání zpráv výhodné. Jiný bude charakter a obsah informací, jež musí být doručeny při plánování konkrétní činnosti, např. rozkaz pro pochod, útok, obranu apod. K jejich předání, vzhledem ke známému a ustálenému obsahu, budou výhodné tzv. formalizované dokumenty, které v podstatě

plní úlohu úzce specializovaných signálních tabulek. Předností tohoto systému je možnost předat velký obsah informací malým počtem číselných kódů za krátkou dobu. Ne vždy však mohou předem sestavené věty plně vyhovovat k vyjádření potřebných myšlenek.

Jiný charakter a obsah informací bude v průběhu boje. K postihnutí mnohotvárných, rychle se měnících situací na bojišti nevystačíme s úzce specializovaným slovníkem formalizovaných dokumentů. Bude proto nutné, aby slovník byl univerzální, hodně obsažný, s možnostmi vícenásobného použití stejných výrazů. K předání zprávy, jejíž obsah nemůžeme předem znát, bude potřeba více číselných kódů, než s použitím formalizovaných dokumentů.

V závěru možno říci, že nedostatek dnešních pomůcek utajeného velení tkví především v těchto příčinách:

- nejsou k dispozici podklady z výzkumu vojenského jazyka (četnost výrazů, nejčastější vazby slovní, předložkové atd.);
- slovníky jsou málo efektivní (často se opakují určité výrazy, chybějí důležité výrazy);
- slovníky se přizpůsobují systému; systém nezabezpečuje kryptologickou bezpečnost ujednoceného, promyšleného slovníku;
- není známa neefektivnější délka slovních výrazů (jednoslovné a víceslovné výrazy, celé věty);
- není ujasněno vnitřní uspořádání výrazů ve slovníku (po druzích bojové činnosti, podle abecedy, podle návaznosti bojové činnosti);
- není jednotný systém přechodu na kódovanou mapu, na čtení čísel a písmen, zpětného přechodu na text atd.);
- nejsou rozpracována a stanovena pravidla gramatických zásad jazyka;
- nejsou stanovena a ani propracována pravidla skladby věty; proto dnešní slovníky nevedou uživatele k jednotnému efektivnímu způsobu vyjadřování;
- slovníky jsou náročné na zapamatování;
- nejsou jednotné názory na nejvýhodnější formu slovníků.

VZTAH POMŮCEK UTAJENÉHO VELENÍ K ŘÍZENÍ A JAZYKU

Při hledání cest k zefektivnění pomůcek utajeného velení je nutné vycházet z jejich funkce, kterou plní v procesu velení. Jejich obecnou úlohou je umožnit

dorozumění při hovorech na technických pojítkách mezi vlastníky těchto pomůcek. To je to podstatné, z čeho můžeme dále vycházet. Musíme si proto ujasnit čím,

jakými prostředky zabezpečíme dorozumívání?

Základní prostředek dorozumívání mezi lidmi je **řeč** — **jazyk**. Lidé se dorozumívají větami, věty obsahují slova... (další dělení vzhledem k našim potřebám není nutné).

Slova jsou stavební kameny vět. Umožňují dílčí vyjádření myšlenek.

Věta je základní jednotka sdělení, jejíž funkce je slovní vyjádření myšlenky.

Proto je logické, že pomůcky utajeného velení, mají-li plnit svou úlohu, musí obsahovat specifický výběr slov uspořádaných tak, aby bylo možno tvořit věty.

Z hlediska procesu řízení umožňují pomůcky utajeného velení předávání informací — informační koloběh. Vyjádření informace je dvojí:

— jazyková — forma písemná a mluvená;

— technická — využitím elektřiny, světla, zvuku apod.

Při řízení vojsk v boji je prvořadá jazyková forma. Jazyk je rozhodující prostředek, jímž se proces řízení uskutečňuje.

Pomůcky utajeného velení mají přímý vztah k řízení. Jejich efektivnost se přímo odráží na celkové efektivnosti řídicí práce v boji. Společným obecným základem jazykové formy vyjadřování i pomůcek utajeného velení jsou slova, jazyk. V něm jsou skryty i možnosti dalšího zdokonalování těchto pomůcek a tím i celého procesu řízení.

Jazyk má svá pravidla a zákonitosti:

— Všechna slova tvoří slovní zásobu jazyka, ale netvoří ještě jazyk. Jednotlivá slova a jejich tvary je třeba významově i mluvnický spojit s jinými

slovně i včeslovně, tzv. terminologická sousloví (radiální stopa, regulační čára, trvalé otravné látky apod.).

— Vedle terminologických sousloví jsou různá spojení slov rázu ustálených obrátů (v dotyku zjištěny...; s hlavním úderem na směr... apod.). Od terminologických sousloví se ustálené obraty liší tím, že nejsou jediným možným odborně správným vyjádřením, např.: ...s hlavním úderem na směr... x Hlavní úder vést ve směru...

— Při rozboru můžeme téměř v každé větě rozeznat část podmětovou a část přísudkovou — podmět a přísudek, které tvoří větnou dvojici.

Je mluvnickým i významovým základem věty. Z mluvnického hlediska řídí ostatní větné členy a z významového hlediska vyjadřuje vztahy v procesu řízení vojsk nejdůležitější, neboť přímo či nepřímo odpovídá na otázky

KDO? nařizuje, má splnit úkol, je činitelem, původcem, nositelem stavu nebo vlastností, a

CO? činitel dělá, jaké má vlastnosti, v jakém je stavu.

Přesto, že použitím těchto dvou členů jsme s to vyjádřit základní společenské vztahy, v řízení boje takové vyjadřování myšlenek nestačí. Každá bojová činnost totiž probíhá v určitém konkrétním prostoru a čase, a protože je cílová, někoho nebo něco zasahuje. Pro konkrétní řízení boje musíme proto znát i odpovědi na další otázky — KDE? a KDY? se činnost děje, — KOHO? ČEHO? se činnost týká — CO? je předmětem činnosti.

Odpověď na všechny tyto otázky může znít:

První prapor	zastavil	nepřátelskou protizteč	v 9.00 hod.	na čáře
KDO?	CO?	KOHO? (co?)	KDY?	KDE?
(rozvitý podmět)	(přísudek)	(rozvitý předmět)	(příslovce času)	(příslovce místa)

mi slovy, aby vytvořila větu a mohli jsme vyjádřit myšlenku.

— Slovo má dvojí význam: slovní (prapor, během, ihned atd.) a mluvnický (pády, rod, čas atd.).

— Z hlediska významu tvoří nejvýznamnější složku slovní zásoby odborné názvy — termíny. Jsou buď jednoslovné (tank, ženijní, obklíčit apod.), nebo dvou-

řazení slov ve větě není v našem jazyce pevné. Myšlenku můžeme vyjádřit stejnými slovy, různě uskupenými podle významu, podle toho co chceme ve větě zdůraznit apod.:

První prapor v 9.00 hod. zastavil nepřátelskou protizteč na čáře...

První prapor zastavil v 9.00 hod. nepřátelskou protizteč na čáře...

V 9.00 hod. zastavil první prapor nepřátelskou protizteč na čáře...

V 9.00 hod. první prapor zastavil nepřátelskou protizteč na čáře... atd.

Tyto zvláštnosti ve vyjadřování z hlediska specifických potřeb jazyka ve velení pomíneme a v zájmu zjednodušení způsobů vyjadřování a získání pevných návyků zvolíme z možného variabilního pořadí slov ve větě za pravidlo pořadí nejčastější: 1. podmět, 2. přísudek, 3. předmět, 4. určení času, 5. určení místa. Můžeme je ve skladbě vět používat vždy, pokud to obsah a srozumitelnost předávané informace dovolí.

Zákonitosti jazyka na jedné straně a požadavky na obsah informací v procesu řízení na straně druhé si vynucují, aby chom při vyjadřování informací jazykovou formou, tj. slovem nebo písmem, téměř vždy ve větách odpověděli na všechny anebo většinu výše uvedených otázek.

Protože tato zákonitost má obecnou platnost v celém procesu řízení pro všechny účastníky, můžeme toto obecné schéma použít jako základní vodítko k obsahovému dělení slovníků pomůcek utajeného velení a k myšlenkovému uspořádání slov ve větách.

Využití obecného schématu a jazykových pravidel ve slovníku utajeného velení

Na základě jazykové analýzy některých slovníků z dosavadních pomůcek utajeného velení a vzorů bojových dokumentů byl na našem pracovišti sestaven návrh nového slovníku hovorové tabulky.

Jeho základ tvoří 4 skupiny vybraných a vhodně uspořádaných slov, která svým obsahovým i gramatickým významem odpovídají na otázky, dané obecným schématem. Na otázky:

KDO? je činitelem, původcem, nositelem stavu nebo vlastností a

KOHO? ČEHO? se činnost týká. CO? je předmětem činnosti — odpovídají jednoslovné i víceslovné výrazy, v nichž základním slovem je podstatné jméno. To je současně určujícím slovem k zařazení a vyhledávání termínů (terminologických souslavic a ustálených obrátů) ve slovníku.

Např.:	Hranice	Jednotky	Pásmo
	státní —	četa	1. — obrany
	zadní —	rota (-ní)	útočné —
	— úrovně radiace	prapor (-ní)	— obrany
	— zamořeného prostoru	1. —	— paleb
		2. —	
	Hlášení	3. —	Pobyt
		mpr	Počty
	Hloubka	tpr	
	— obrany	pluk (-ní)	Sestava
	v -ce zjištěny (-o)	dp	bojová —
	z -y	2 lop	pravděpodobná —
	atd.	atd.	atd.

V základních skupinách jsou termíny seřazeny podle abecedy. Počáteční písmena abecedy jsou zvýrazněna; výraz, pod kterým jsou zařazeny příbuzné termíny, je pro odlišení podtržen. Uvnitř podtržených výrazů jsou příbuzné termíny opět seřazeny podle abecedy a odpovídají nejprve na otázku jaký (-á, -é)?, dále na otázku čeho? Např. u výrazu Hranice:

státní —, zadní —, {Jaká?}; — úrovně radiace, zamořeného prostoru {Čeho?}.

Toto zásadní, jednotné zařazení a učlenění termínů značně urychluje jejich vyhledávání a usnadňuje orientaci ve slovníku.

Na otázku CO? činitel dělá, jaké má vlastnosti, v jakém je stavu, odpovídají slovesné termíny:

Např.: Bojovat
bojuje na č. KM 3X s...
bojuje (-í)

Obdržet (-ní)
obchvátit (-ní)
obsadit (-ní)
odejít (-ní)
odchází

bránit (-ní)
bránícího
(se) brání (v)

Plánovat (-ní)
plnit (-ní)
plní
pokračovat v
položít (-ní)

Dokončit (-ní)
+ dokončuje
doplňit (-ní)

dosáhnout (-ní)
dosahuje (-í)
atd.

Označení a uspořádání termínů je obdobné jako v první skupině. Základní tvar sloves je neurčitý způsob (infinitiv), který umožňuje neutralizovat konkrétní platnost dosti velkého počtu gramatických tvarů a tím je odvodit z celkového obsahu informace a ze stanovených pravidel. Např. obklíčit, obklíče, obklíčily, obklíčili, obklíčování, atd.

Časové vyjadřování děje je k řízení boje nezbytné. Zcela rozdílné závěry si učiní nadřazený z hlášení:

Pluk obklíčil nepřátelské jednotky.
Pluk obklíčuje nepřátelské jednotky.
Pluk zahajuje obklíčování (dokončuje obklíčování) nepřátelské...

K vyjádření přítomného času jsou ve slovníku zařazena nejčastěji používaná slovesa přímo ve tvaru času přítomného (dosahuje, bojuje, odchází atd.). Pro snazší hledání jsou jejich základní tvary (infinitivy) podtrženy. K přesnějšímu vyjádření děje přítomného času je nejlépe vždy, pokud to jde, využívat sloves:

+ zahajuje (co?) (obklíčit = obklíčení); (rušit = rušení),
+ pokračuje (v čem?) (obklíčit = obklíčování); (odmořit = odmořování),
+ dokončuje (co?) (obklíčit = obklíčování); (odsunout = odsunutí).

Pro snazší hledání jsou tato slovesa označena + a červeným tiskem.

Budoucí čas se vyjadřuje spojením zvoleného výrazu s oznamovatelem „BUDOUcí ČAS bude...“.

Tvar slovesa v čase minulém je automaticky ve všech zbývajících případech, kde není časový děj přímo vyjádřen v čase přítomném nebo budoucím.

Trpný rod se vyjadřuje spojením zvoleného výrazu s potřebným oznamovatelem:

je — en (-án) + obklíčit = je obklíčen (obklíčován),

byl — en (-án) + obklíčit = byl obklíčen (obklíčován),

bude — en (-án) + obklíčit = bude obklíčen (obklíčován).

Podstatné jméno slovesné ve funkci podmětu musí být vyjádřeno ve spojení s oznamovatelem „**PODSTATNÉ JMÉNO SLOVESNÉ**“. Uvnitř věty to není třeba, protože z textu se vždy pozná, zda jde o sloveso nebo o podstatné jméno slovesné.

Ve spojení s oznamovatelem volíme takové tvary, které se vyskytují zřídka; ve slovníku však musí být kvůli ucelenému vyřešení časového určování dějů a ke stanovení neměnných pravidel.

Velké množství slovesných termínů a pevně stanovená gramatická pravidla zabezpečují co nejpřesnější vyjadřování myšlenek a tím i jednotné pochopení obsahu předávaných zpráv.

Na otázku K D Y? se činnost děje, odpovídají příslovce času:

Např.: ihned, dnes, ráno, do rána, během dopoledne, během odpoledne, do večera, během noci atd.; do hod. .../... min.; k hod. .../... min. atd.

K snazšímu vyhledávání jsou tyto termíny seřazeny v pořadí od rána do večera. U termínů hod. .../... min. se místo teček doplň číslíce bez dalšího oznamování.

Na otázku K D E? se činnost děje, odpovídají příslovce místa:

Např.: „ČTI KM...“, „ČTI KM 2X“ a další oznamovatelé. Kde je z textu zřejmé, že následuje přechod na kódovanou mapu, je oznamovatel KM X? připojen přímo k termínu a to pokud možno i s počtem bodů, jež musí být určeny z mapy.

Operační umění a taktika

Např.: „Čára zasazení číslo 1 (KM 2X)“. Čára musí být udána z mapy dvěma body, to znamená 2X dvojice mapových kódů. Pokud jsou body z mapy již z dřívějšíka známy, znovu se neopakuje!

Mimo tyto základní skupiny obsahuje slovník navíc číselné výrazy a nejdůležitější slova, jež mají toliko gramatický význam (spojky a předložky).

Věty se sestavují skládáním a spojováním výrazů ze základních částí, přičemž (pokud to jde) se vždy dodržuje pořadí odpovědí stanovených otázek.

Např.:	KDO? je činitelem	CO? činitel dělá	Předmět činnosti koho se týká, co obsahuje	KDE? KDY? se činnost děje
3. prapor		pronásleduje	(koho?) zbytky 101 mpr	ve směru...
OZP		opravit	(CO?) most	v prostoru do 9.00 hod.
21. pluk		zmocnit se	(čeho?) předmostí na řece...	do 20.00 hod.
DDS		zabránit	(čemu?) rozvíjení	na čáře...
ženijní jednotky		pokračovat v	(v čem?) budova-v prostoru, do rána ní úkrytů	
PO		spojit se s	(s kým?) výsadem	na čáře do 14.00 h.

Po zodpovězení těchto otázek máme záruku, že adresát zná nejpřesnější údaje.

Výhody návrhu:

1. Slovník je po obsahové stránce vysoce ekonomický, protože umožňuje několikanásobné použití stejných výrazů. Např.:

3. prapor (1. sled, předvoj, druhosledový pluk, xta divize atd.) bojuje o, brání, buduje, doplňuje, dosáhnout, dostat, klade, likvidovat, naložit, napadl, obrátit, překročit... atd.

B o k

udeřit do —, obchvátit pravý —, označit —, postavit na —, zabezpečit —, shromáždit se na —, ... atd.

Přehradit

směr postupu, mezeru po AZ, směry odchodu, komunikaci, palbou dělostřelecká, ... atd.

Téměř každé sloveso může být i v tvaru podstatným jménem slovesným.

2. Obsahová bohatost a pevná gramatická pravidla umožňují podrobné a přesné vyjadřování myšlenek. To je výhodné zejména při velení v průběhu boje.

3. Přímým včleněním oznamovatelů do obsahu termínů a uváděním násobku je

jejich použití značně nižší proti současnému stavu.

4. Vzhledem ke snadné orientaci jsou minimální požadavky na znalosti obsahu slovníku.

5. Slovník má pevnou strukturu, jednotné tvary termínů, pevný způsob vyjadřování termínů, snadný způsob skládání slov a skupin slov ve věty.

6. Široká platnost obecného schéma umožňuje měnit obsah podle specifických potřeb různých uživatelů na jednotném principu obsahovém i gramatickém.

Dosavadní dílčí srovnávací zkoušky přinášejí velmi příznivé výsledky. Práce se slovníkem je snadnější, rychlejší a přesnější než práce s dosavadními typy slovníků pomůcek utajeného velení.

PROSTOROVÉ SPOJENÍ VE FRONTOVÉM TÝLU

*Podplukovník Vojtěch Machulda, CSc.
major Eduard Malinovský*

V operačním týlu nutno velet několika stům týlových svazků, útvarů a zařízení. Z hlediska vybavení výkonnými spojovacími prostředky (rádiová stanice R-118 nebo R-102) možno zabezpečit autonomní spojení z TVS vůči základním týlovým svazkům a útvarům nebo hlavním prvkům operačního týlu, tj. přímé spojení s velitelstvím PFZ, NZ, OPFZ, silničními, železničními, automobilními a potrubními svazky, s TVS armád, vševojskových záloh velitele frontu, výsadečnými a raketovými svazky a zařízeními. V týlu armády možno zabezpečit přímé spojení s velitelstvím PAZ, silničními a automobilními útvary, s TVS divizí a některými jinými svazky, jako např. s armádní raketovou, protitankovou, ženijní brigádou apod. S ostatními týlovými útvary operačního týlu je možno zabezpečit spojení [jsou-li v určitých dočasných uskupeních — kolektorech] cestou velitelství těchto kolektorů (PFZ, OPFZ, NZ). Velet ostatním týlovým útvarům a zařízením současný systém spojení nezabezpečuje. K obdobné situaci dochází při přesunech, kdy většinu týlových útvarů a zařízení nelze velet, protože s nimi není spojení z TVS frontu [popřípadě i armády]. Většinou jde o úzce specializované útvary a zařízení s počtem 200 až 400 i více osob, bez jakýchkoli nebo jen s málo výkonnými spojovacími prostředky.

Charakteristické rysy organizace a činnosti operačního týlu, současně možnosti spojení, nerealnost dalších, vysoce ekonomicky náročných požadavků na radikální vylepšení dosavadního systému autonomního spojení v operačním týlu ukazují, že bude výhodnější hledat jiný systém spojení. Všechny uvedené předpoklady jednoznačně hovoří pro systém prostorového spojení.

SOUČASNÝ SYSTÉM SPOJENÍ V OPERAČNÍM TÝLU

K zabezpečení spojení má zástupce velitele frontu pro týl spojovací útvar, který zřizuje spojení:

- s nadřazeným štábem,
- s podřízenými velitelskými stanicemi týlových svazků, útvarů a zařízení,
- uvnitř TVS frontu se správami a s náčelníky druhů vojsk a jiných složek, rozmístěných v prostoru TVS.

Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že větší část spojovacích jednotek není s to zabezpečit nepřetržité spojení v celé hloubce operačního týlu.

Současný systém spojení na TVS, jež zabezpečuje provozní spojovací útvar, nemůže s jedním položením spojovacího uzlu vytvářet reálné podmínky pro kvalitní a nepřetržité spojení po celou dobu operace.

Proto musí být vyčleňovány spojovací prostředky, které oslabují jeden ze sledů velení týlu.

Uvážíme-li, že v případě zničení VS musí spojovací uzel na TVS zabezpečit velitel frontu základní spojení s nadřazenými a podřízenými svazy (svazky), a to do doby než bude organizováno nové VS frontu, pak bude TVS plnit tento úkol s velkými obtížemi.

RÁDIOVÉ SPOJENÍ

Velká rozvětvenost týlové spojovací soustavy nutí organizovat týlové rádiové spojení převážně v rádiových sítích o několika účastnících.

V příloze 1 je uvedena možná varianta hlavních rádiových sítí.

Ostatní rádiové sítě organizuje zástupce velitele frontu pro týl zpravidla v sí-

tích VKV nebo i na samostatných směrech.

Hlavní důraz je kladen na rádiové spojení s TVS armád, PFZ a v silničních zónách.

Jeden z nejzávažnějších úkolů je zabezpečit nepřetržitě rádiové spojení za přesunu TVS frontu při dělení týlového štábu na dva sledy.

Poněvadž ZT zpravidla nemá k dispozici takové množství rádiových stanic, které by umožnily zabezpečit spojení ze dvou poloh, musí stávající prostředky rozdělit pro oba sledy. Tím se vytváří síť s většími počty účastníků.

Pro sled zástupce velitele frontu pro týl je možno vyčlenit minimálně 4 rádiové stanice, které musí převzít velení na druhém položení. Mohou to být stanice (podle přílohy 1) ze sítě TVS číslo 1, 4, 5 a 8 a stanice pro spojení s nadřazeným štábem.

Se sledem náčelníka štábu týlu frontu je možné ponechat na starém TVS rádiové stanice číslo 3, 6, 7 a 9 a stanice míst velení frontu.

Na určený signál, vyslaný ve všech sítích TVS přeladí se stanice do předem smluvených sítí, kde musí udržovat spojení po celou dobu přemísťování TVS.

Po přemístění sledu ZT na nové TVS, tyto stanice přebírají velení v určených sítích do doby přemístění sledu NS týlu frontu.

Po skončení obou sledů vracejí se rádiové stanice do původních sítí.

Podle našeho názoru je tento způsob zabezpečení rádiového spojení nejkrajnější případ, je také velmi náročný na obsluhu rádiových stanic v důsledku značného počtu účastníků v rádiových sítích a nedává záruku nepřetržitého velení v operačním týlu.

Dvě položení rádiových stanic pro TVS jsou nutná.

LINKOVÉ SPOJENÍ

Rychlost operace značně omezuje použití linkového spojení ve stanovené době a proto ZT frontu určuje svazky, útvary a zařízení, ke kterým je nutno vybudovat přímé spojení. Zpravidla se však bude využívat stálých telefonních sítí a přidělených směrových stanic od spojovacího náčelníka frontu. Týlové svazky, útvary a zařízení musí odpovídat za přebírání stálých linek, za jejich vybudování a zapojení do svých telefonních ústředí.

V průběhu operace bude tíha spojení s nejdůležitějšími svazky, útvary a zařízeními spočívat hlavně na směrových pojítkách, neboť na území nepřítelů nebude možno s jistotou využívat dálkových linek pro spojení s velmi vzdálenými týlovými útvary a zařízeními.

SPOJENÍ POHYBLIVÝMI POJÍTKY

Hlavním druhem pojítka u tohoto druhu spojení budou vrtulníky nebo kurýrní letadla.

Velké vzdálenosti mezi místy velení v operačním týlu těžko překlenou automobily nebo motocykly.

Spojení vrtulníky a letadly musí být organizováno hlavně okružním způsobem, v pravidelných kusech, nejméně však jednou denně. Zvlášť důležité dokumenty a zprávy se odesílají ihned v mimořádných kusech, zpravidla na samostatných směrech.

MOŽNOSTI PROSTOROVÉHO SPOJENÍ Z HLEDISKA ORGANIZACE A ČINNOSTI TÝLU FRONTU

Organizace hlavních prvků operačního týlu je charakterizována vytvářením uskupení týlových útvarů a zařízení různých specializací, umístěných v jednom (značně rozsáhlém) prostoru pod jednotným velením. Hlavní uskupení (kolektory) tvoří frontové základny (týlové nebo předsunuté), nemocniční základny a jejich oddělení. Vzhledem k charakteru práce, a hlavně rozsahu provozu na spojovacích sítích je nutné mít k těmto hlavním prvkům operačního týlu autonomní spojení z TVS frontu. Obdobně z TVS armády k pohyblivé armádní základně.

Uvnitř těchto kolektorů je však celá řada (i několik desítek) menších útvarů, rozmístěných na velké ploše (např. v PFZ na ploše asi 50×50 km), s nimiž se stávajícími spojovacími prostředky lze jen velmi těžko zabezpečit spojení. Charakter jejich činnosti (delší dobu na místě), velká vzdálenost od fronty (v útočné operaci se neustále zvětšuje) a tím i menší možnost odposlouchání hovorů apod. vytváří výhodné podmínky pro zabezpečení spojení prostorovým způsobem. Obdobná situace je u OPFZ, PAZ a nemocničních základén.

Přímo ideální podmínky k prostorovému spojení v operačním týlu dává organizace silničního zabezpečení. Silniční

svazky a útvary rozvíjejí a obsluhují komunikační síť v operačním týlu a po komunikacích, které obsluhují, přesunují se všechny týlové svazky, útvary a zařízení týlu frontu. Celkovou činnost týlu ovlivňuje rozhodujícím způsobem doprava v týlu frontu po silniční síti týlu frontu, která slouží k zabezpečení manévru týlových svazků, útvarů a zařízení a plynulého provozu dopravních proudů s materiálem a raněnými.

Při podrobnějším rozboru dosavadního způsobu velení dopravním útvarům v týlu frontu dojdeme k jednoznačným závěrům, že velet přímo těmto útvarům, jakmile opustí prostor PFZ, je nereálné a že jejich organické spojovací prostředky jsou nevyužitou technikou. Automobilní útvary frontu přesunují se na vzdálenost několika set kilometrů. S jejich spojovacími prostředky lze dosáhnout spojení na vzdálenost jen 30–50 km. Vzhledem k jejich dopravním úkolům není rovněž nutné mít s nimi nepřetržité spojení. Tyto útvary se přesunují zásadně po frontových komunikacích (základních, pomocných nebo příčných) obsluhovaných silničními svazky týlu frontu.

Svazky potrubní dopravy staví polní potrubní linky zpravidla podél frontových komunikací. Rovněž většina ostatních týlových útvarů a zařízení týlu frontu je začleňována do zřizovaných uskupení jako např. skupiny polních pekáren, výstrojních dílen, polní masozávody apod. Útvary brigád ochrany týlu plní své úkoly v prostoru těchto uskupení nebo na komunikační síti jako prostředky přidělené velitelům silničních pásem. Většina autobusových zdravotnických praporů se pohybuje po frontových komunikacích hlavně od nemocničních základů a teritorií. Silniční mostní a technické základny a železniční útvary a zařízení jsou úzce spjaty s frontovými komunikacemi, které obnovují nebo zabezpečují.

Tento stručný rozbor organizace a činnosti týlu frontu jasně ukazuje, že současná organizace týlu frontu vytváří výhodné předpoklady k prostorovému spojení.

PROSTOROVÉ SPOJENÍ V OPERAČNÍM TÝLU

Spojení prostorovým způsobem v operačním týlu nutno chápat tak, že spojovací prostředky, rozmístěné v týlovém prostoru frontu, zabezpečí nepřetržité spojení se všemi týlovými svazky, útvary

a zařízeními (TÓZ), které jsou umístěny poblíž nich nebo se kolem nich přesunují bez ohledu na jejich přímou podřízenost.

Prostorové spojení může v operačním týlu zabezpečit spojení v

- silničních zónách,
- nemocničních základnách (NZ),
- předsunutých frontových základnách (PFZ), jejich odděleních (OPFZ), v polní letecké základně a pohyblivé armádní základně,
- nemocničních základnách,
- na potrubní lince PH apod.

Ke spojení v jednotlivých prostorech se využívá hlavně velmi krátkovlnného (VKV) rádiového spojení a to pomocí retranslace, tj. pomocí pohyblivých retranslačních míst (PRM), budovaných na pomocných spojovacích uzlech, nebo jinými výkonnějšími prostředky (vícekanálovými směrovými stanicemi).

Spojení v prostoru předsunuté frontové základny může být vybudováno zpravidla vytvořením 3–4 pomocných spojovacích uzlů. Z těchto míst, na prostoru 2000–3000 km², je možno zabezpečit spojení se všemi útvary v prostoru PFZ.

Každý útvar (zařízení) PFZ musí mít nejméně VKV rádiovou stanicí (R-105) a minimální počet km polního kabelu s telefonním přístrojem. Možnou variantu spojení v prostoru PFZ (OPFZ) uvádí **příloha 2**.

Spojení v prostoru praporu potrubní dopravy, který buduje potrubní linku zpravidla v délce 150–200 km, pomocí VKV rádiové stanice je velmi výhodné a má své opodstatnění. Pomocí 3 až 4 pohyblivých retranslačních míst (PRM) nebo jiných vhodných prostředků na trase je možno zabezpečit přímé spojení mezi čerpacími a mezilehlými čerpacími stanicemi během několika minut (možná varianta v **příloze 5**).

Ke spojení v prostoru nemocniční základny o rozloze kolem 200 km² počítá se rovněž s jedním až dvěma pomocnými spojovacími uzly.

Možná varianta organizace spojení v prostoru NZ je uvedena v **příloze 3**.

SPOJENÍ NA SILNIČNÍ SÍTI TÝLU

Toto spojení je v současné době jedním z hlavních druhů spojení v operačním týlu, o které se opírá celá spojovací soustava týlu frontu.

Frontová silniční síť je značně rozsáhlá, zahrnuje prakticky celý týlový pro-

stor frontu a po případném doplnění a vylepšení výkonnějšími spojovacími prostředky vytváří velmi dobré podmínky pro zabezpečení nepřetržitého velení všem přesunujícím se TÚZ.

Nejvýhodnější je vybavit spojovací jednotky silničních brigád směrovými stanicemi a tyto začlenit do prostorové spojovací soustavy v silničním pásmu ve spojitosti s VKV rádiovými stanicemi.

V silničním pásmu vytváříme tři silniční rajóny (podélné nebo příčné). Těžiště spojení je v silničním rajónu.

Spojovací jednotka silničního praporu zabezpečí spojení v prostoru silničního rajónu na základních, pomocných a příč-

ných silničních přes 3 až 4 pomocné spojovací uzly.

Týlové útvary a zařízení, přesunující se v silničním rajónu, získávají spojení svými VKV stanicemi s každým místem velení v týlu frontu cestou pomocných spojovacích uzlů. Možná varianta je v příloze 4 a 4a.

Systém prostorového spojení v operačním týlu je plně využitelný i pro story evakuace poškozené techniky (zpravidla prostory 50×50 km) za předpokladu, že budou útvary a zařízení TAS vybaveny potřebnými spojovacími prostředky, hlavně VKV rádiovými stanicemi typu ASTRA.

Závěr

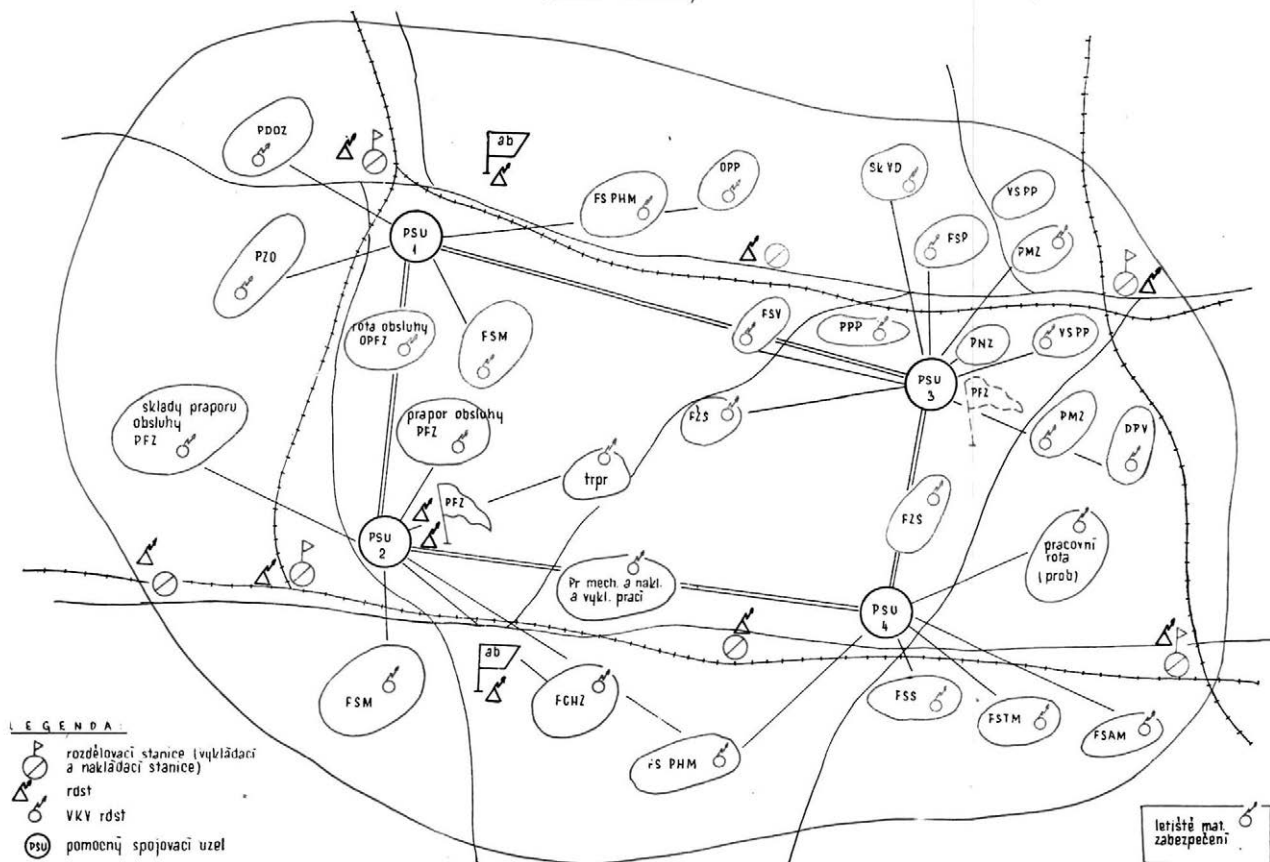
Současný systém spojení v operačním týlu může jen s velkými obtížemi zabezpečit nepřetržité a pružné velení v operačním týlu. Zkvalitnění stávajícího systému si vyžadá velkých finančních prostředků. Při tom však neumožní velení několika stům týlových útvarů a zařízení za přesunu.

Organizace a činnost operačního týlu, učleňování týlových útvarů a zařízení do kolektorů a rozvinovaná silniční síť v operačním týlu vytváří výhodné podmínky pro zavedení prostorového způsobu spojení. Tento lze v plném rozsahu využít pro zabezpečení velení v PFZ, OPFZ, PAZ, NZ a PLZ na silniční síti týlu frontu, popř. i na potrubní lince. Těžiště tohoto systému nutno položit na zabezpečení spojení na silniční síti týlu frontu, po které se přesunují všechny týlové útvary a zařízení týlu frontu. Rádiové spojení z TVS frontu by v daném případě zůstalo v podstatě beze změny — autonomní k TVS armád, týlovým svazkům a hlavním prvkům operačního týlu (PFZ, PLZ, NZ apod.). V některých případech bude využíváno pomocných spoj. uzlů v operačním týlu.

Navrhovaný systém vylepší i možnosti velení vlastním operačním přesunům v týlovém pásmu frontu.

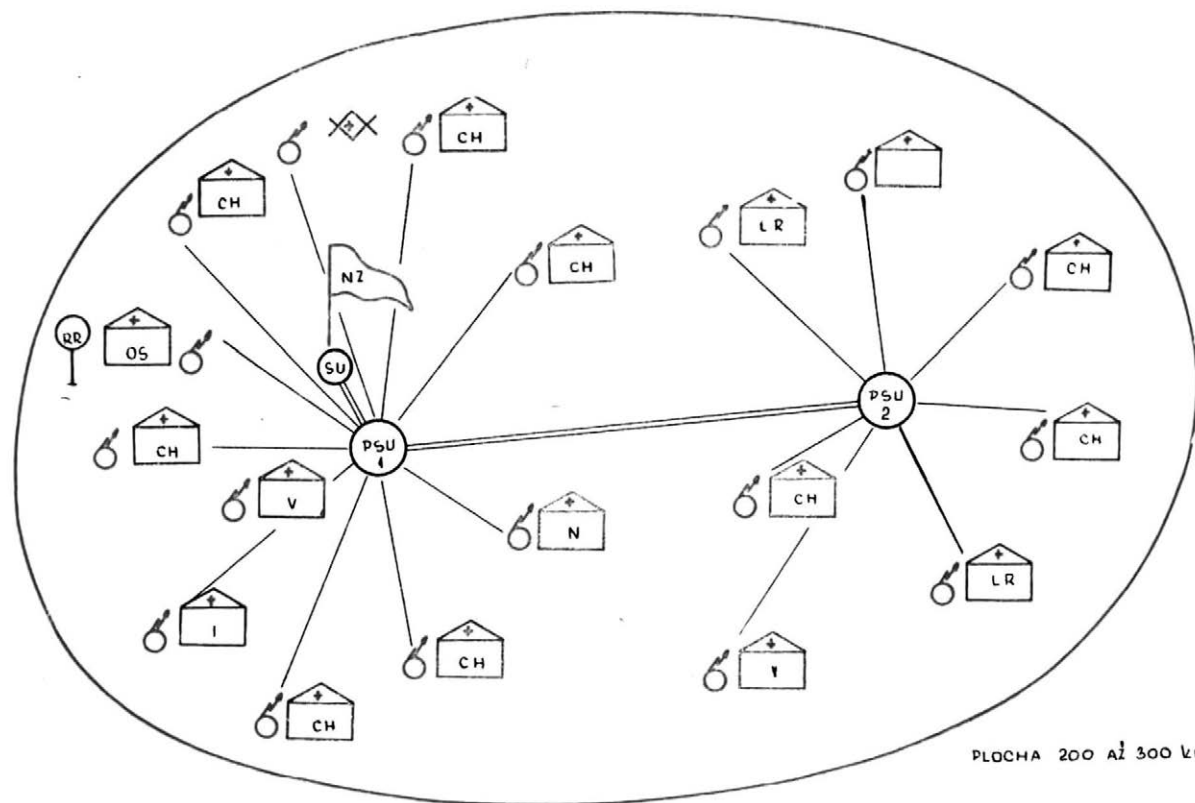
SPOJENÍ V PROSTORU PŘEDSUNUTĚ FRONTOVĚ ZÁKLADNŮ

(MOŽNĀ VARIANTA)

SPOJENÍ V PROSTORU NEMOCNIČNÍ ZÁKLADNY
(MOŽNÁ VARIANTA)

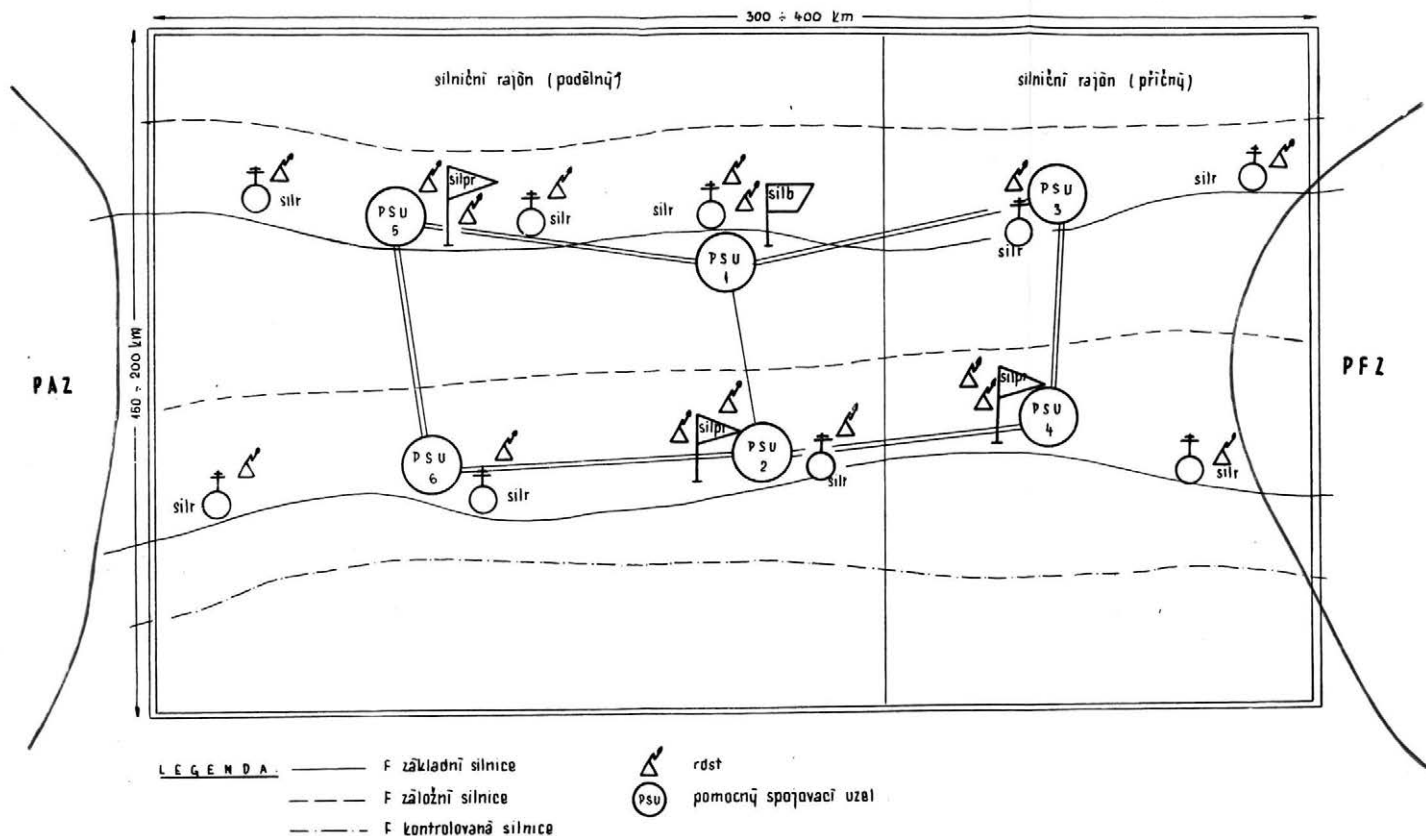
PŘÍLOHA 3

PLOCHA 200 AŽ 300 km^2

SPOJENÍ V PROSTORU SILNIČNÍ ZÓN (MOŽNÁ VARIANTA)

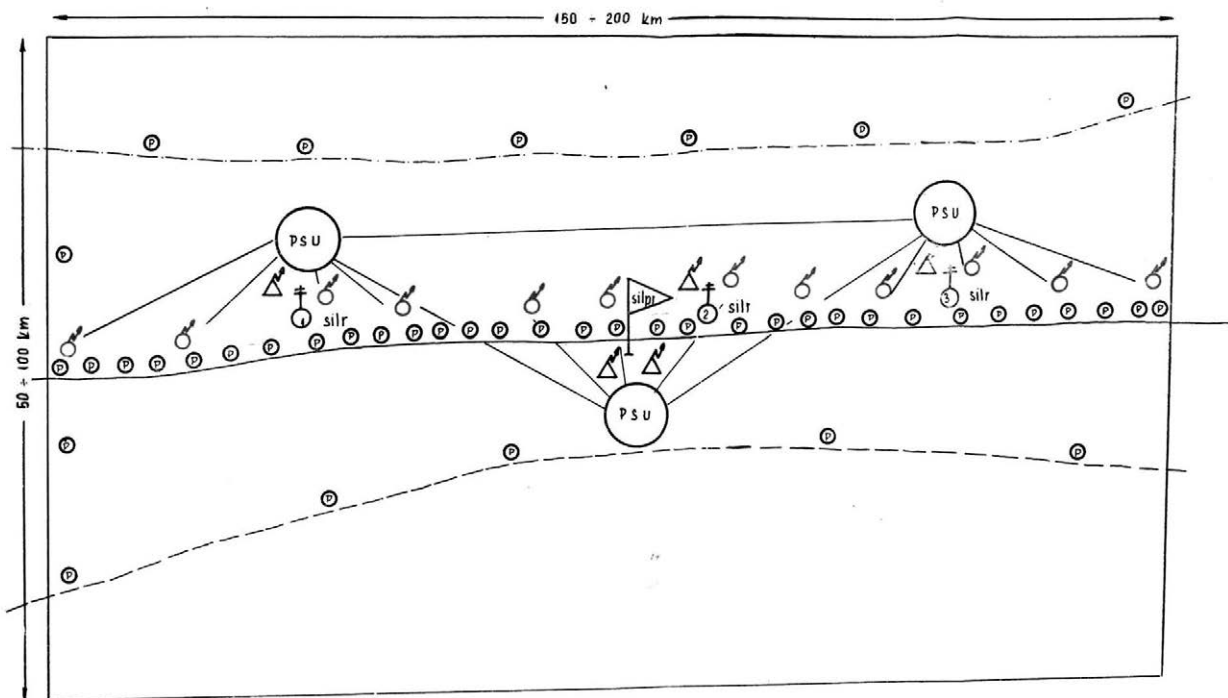
PŘÍLOHA 4

PROSTOROVÉ SPOJENÍ V SILNIČNÍM RAJŮNU

PŘÍLOHA 4a

LEGENDA:

silniční poř. stanoviště
(v sil. rajonu 60 ± 70)

rdst

V&V rdst

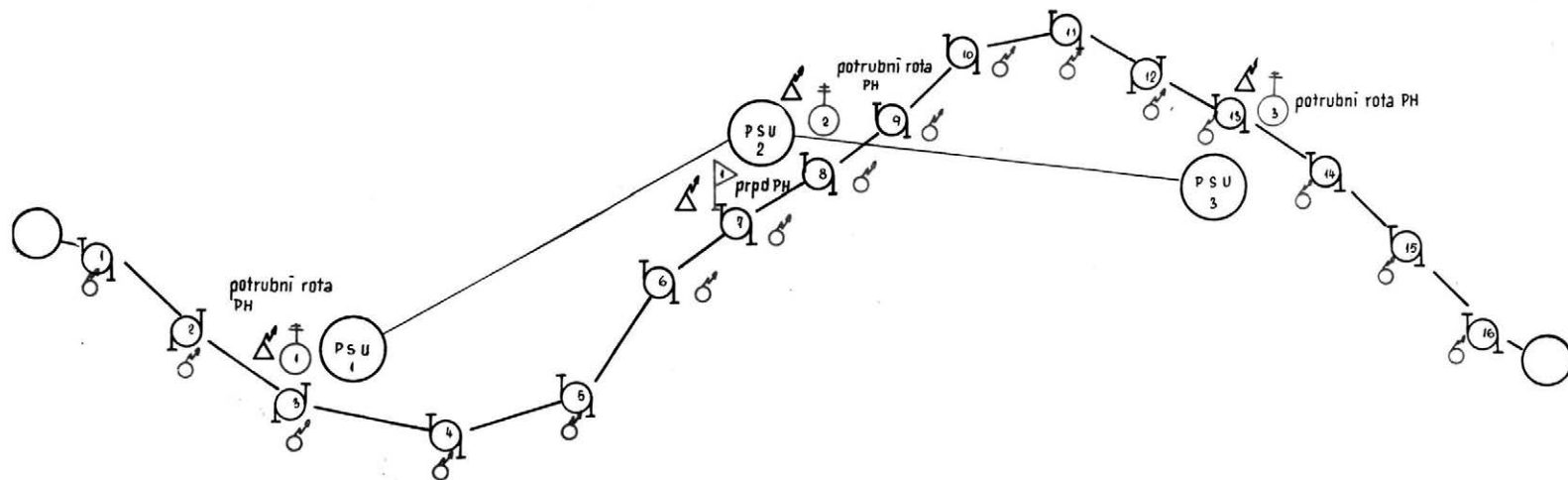

pomocný spojovací uzel

SPOJENÍ NA LINCE POTRUBNÍ DOPRAVY PH

(MOŽNÁ VARIANTA)

PŘÍLOHA 9

150 - 200 km

LEGENDA:

čerpací a přečerpávací stanice
rdst

VKV rdst
pomocný spojovací uzel

Velení a spojení při přemísťování TVS frontu a armády

Podplukovník Vojtěch Machulda, CSc.

Hlavním místem velení v operačním frontu týlu je TVS. V něm se rozmísťují složky řídicí týlové zabezpečení vojsk, spojovací a zabezpečovací útvary a útvary k bojovému zabezpečení TVS (provvozní, spojovací a útvary PVO).

Zaměřím se na problematiku velení a z toho vyvodím požadavky a možné způsoby spojení z TVS armády a frontu s důrazem na jeho přemísťování.

HLAVNÍ ZÁSADY VELENÍ PŘI PŘEMÍSŤOVÁNÍ TVS ARMÁDY A FRONTU

Přemísťování TVS frontu plánuje štáb týlu frontu v souladu s přemísťováním VS frontu a TVS armád tak, aby bylo zabezpečeno nepřetržitě velení všem podřízeným. Nový prostor rozmístění TVS frontu navrhuje ZT a schvaluje velitel frontu. TVS frontu se bude přemísťovat asi jedenkrát za 2 dny na vzdálenost 150–180 km, po samostatné ose, zpravidla však po ose přemístění VS frontu. Tato varianta je z hlediska zabezpečení organizovaného přesunu výhodnější, poněvadž TVS nebude mít síly a prostředky k zabezpečení přesunu na tak velkou vzdálenost. V tomto případě si bude TVS zabezpečovat přesun jen z prostoru rozchodiště do prostoru rozmístění.

K dosažení nepřetržitého velení přesune se TVS frontu obdobně jako VS frontu v těchto sledech: průzkumný sled, sled zástupce velitele pro týl, sled náčelníka štábu týlu frontu a permanence. Hlavní z těchto sledů je sled ZT a sled náčelníka štábu týlu frontu. Zbývající sledy nevelí, plní jen pomocné úkoly (permanence) nebo přímo vytváří podmínky pro nepřetržité velení a rychle zaujetí nového prostoru rozmístění TVS (průzkumná skupina).

Průzkumný sled TVS vysílá se na rozkaz náčelníka štábu týlu nejméně 8 hodin před zahájením přesunu sledu ZT. V zá-

sadě však nelze připustit zahájení přesunu sledu ZT do té doby, dokud průzkumný sled nepodá zprávu o průzkumu nového prostoru a navázání spojení nejen s TVS frontu (v původním prostoru), ale i s týly svazu a hlavními prvky operačního týlu. Teprve potom lze přemístit sled ZT, který může rychle zaujmout nové TVS, převzít velení a nařídí náčelníku štábu týlu přesunout zbytek TVS (mimo permanence).

K zkrácení doby rozdělení TVS frontu na dva velící sledy je výhodné použít k přemístění (alespoň vedoucích funkcí) vrtulníky.

TVS armády je umísťováno od VS armády na vzdálenost asi 10–15 km. Proti TVS frontu se přemísťuje častěji, asi jednou až dvakrát za 24 hodin, zpravidla po ose přemístění VS armády.

Podle zkušeností z operačních cvičení dochází při přemísťování TVS armád k přerušení spojení nejen s TVS frontu, ale i s většinou podřízených asi na dobu 8–10 hodin z toho důvodu, že základní spojovací síly a prostředky pro TVS nejsou plánovány na dvě položení. Vyčleňovat zástupce náčelníka týlu (nebo přímo ZT) na VS armády je improvizace a nedává reálnější předpoklady k velení. Tu to nepříznivou situaci můžeme vyřešit přemísťováním TVS armády po sledech při zabezpečení dvojího položení základních spojovacích prostředků (především rádiových). Tento požadavek podporuje i úloha TVS při zničení VS. Je prakticky záložním VS a v případě jeho zničení přebírá dočasně velení vojskům.

POŽADAVKY K ZABEZPEČENÍ SPOJENÍ PRŮZKUMNÉHO SLEDU TVS

Průzkumný sled musí být vybaven spojovacími prostředky k zabezpečení vlastního spojení průzkumné skupiny s TVS frontu a spojovacími prostředky ke zřízení spojovacího uzlu nového TVS a rádiového vysílacího střediska TVS.

Ke spojení průzkumného sledu je možné v některých případech využít rádiové stanice, které se později použije v prostoru nového TVS ke spojení s podřízenými. Za přesunu průzkumného sledu je tato stanice na příjmu vůči TVS frontu; sama vysílá signály při projetí regulačních čar a z nového prostoru výsledek průzkumu. V případě narušení tohoto spojení může průzkumný sled předávat zprávy cestou dispečerského rádiového spojení silničních orgánů frontu (armády), poněvadž se bude přesunovat zpravidla po frontové základní silnici, obsluhované silničními orgány frontu, blíže k frontu i silničními orgány armád.

Podstatně složitější je vybavit průzkumný sled spojovacími prostředky k zabezpečení spojení v novém prostoru uvnitř TVS frontu (mezi jednotlivými kolektory i v rámci nich), s podřízenými a nadřízenými. Tato spojení musí být vybudována v takovém rozsahu, aby sled ZT po přemístění do nového prostoru mohl převzít v plném rozsahu velení. To předpokládá mít v novém prostoru tolik spojovacích prostředků, jako na starém TVS. Spojovací útvar, zabezpečující spojení TVS frontu, musí mít tedy dvě položení spojovacích prostředků a organizaci odpovědat organizaci spojovacího pluku.

TVS frontu je po VS frontu hlavním místem velení a svým rozsahem (počtem zde umístěných důstojníků) početně silnější než VS frontu. Počet podřízených, s nimiž se udržuje z TVS frontu spojení, je větší než z VS frontu. Rovněž tak množství odeslaných a přijatých zpráv v jednotlivých sítích a směrech je značný. Z TVS frontu musí být zabezpečeno spojení ke všem armádám (pozemním i letecké), vševojskovým zálohám, frontové raketové brigádě (oddílu), PRTB, všem týlovým svazkům (automobilním, silničním, železničním a potrubním brigádám, brigádám ochrany týlu), hlavním prvkům frontového týlu, PFZ, OPFZ, NZ, rozdělovacím stanicím, frontovým skladům speciálních paliv a jednotkám pro jejich dopravu, dočasným překládkovým prostorům apod. Vcelku tento rozsah představuje 13–15 rádiových sítí minimálně o 3 až 4 účastnících. Vzhledem k rozsahu provozu a důležitosti rádiového spojení nutno mít s některými podřízenými spojení ne v síti, ale na směru. Tento požadavek se týká především spojení k armádám, hlavně prvosledovým, k předsunutým frontovým základnám a k velitelům jednotlivých silničních pásem (silničním brigádám),

při zabezpečení možnosti hovoru otevřenou řečí. K armádám, PFZ, OPFZ, velitelům silničních pásem, NZ, železniční brigádě, HV, popřípadě i na velitelství automobilních brigád mít zajištěno rádiodálnopisné spojení.

Počet složek umístěných na TVS je větší než na VS frontu.

Nedocení důležitosti TVS frontu z hlediska vybavení TVS spojovacími prostředky může mít vážné důsledky nejen pro nepřetržitě a včasné týlové zabezpečení vojsk, ale i pro velení armádám.

Zkušenosti z operačních cvičení ukazují, že TVS nemá zpravidla zajištěno dvojí položení. Při přemísťování TVS se mnoho improvizuje. Je nutné slučovat jednotlivé sítě, aby rádiové stanice mohly být předsunuty do nového prostoru TVS. Často se stává, že v jedné rádiové síti je 5–9 účastníků. V takové síti je provoz velmi obtížný, pomalý a při nedodržování přísného režimu provozu prakticky nemožný. Často pak dochází k opožděnému včasnému doručování rozkazů a nařízení z TVS podřízeným a v důsledku toho k celkovému opoždění velení z TVS proti VS.

Nutnost dvojího položení se netýká pouze rádiových stanic, ale všech základních spojovacích prostředků (k zabezpečení vnitřního spojení linkového a dispečinkem, dálkového ovládání rádiového vysílacího střediska, přistávací plochy pro vrtulníky TVS a podací stanice).

Vyřešení této otázky je základní předpoklad pružného velení z TVS. V důsledku tempa operace a častého přemísťování je TVS frontu asi polovinu celkové doby rozdělena na dvě části.

Vzhledem k možným změnám v umístění TVS je výhodné, aby spojovací prostředky, určené k zabezpečení spojení na novém TVS, přesunovaly se společně s průzkumným sledem TVS, současně s jedním příslušníkem spojovací skupiny štábu týlu frontu, který odpovídá náčelníkovi štábu za úplnost, organizovaný přesun a včasné rozvinutí spojovacích prostředků.

Po skončení přesunu provádí průzkumný sled průzkum prostoru, určeného pro přemístění TVS. Organ spoj. skupiny štábu týlu s velitelem spojovacího útvaru po povšechném průzkumu (a předběžném vyhodnocení podle mapy) a dohovoru s velitelem průzkumného sledu řeší nejvhodnější umístění především rádiového vysílacího střediska, umístění spojovacího uzlu, podací stanice apod. V tomto směru

musí být velmi úzká součinnost spojovacích orgánů s velitelem průzkumného sledu, který musí důkladně vážit jejich návrhy, poněvadž požadavky na rozmístění TVS z hlediska spojení budou v mnohých případech rozhodující. Zvláště v těch případech, kdy množství spojovacích prostředků jak pro spojení vnitřní i vnější nebude dostačující.

Spojovací skupina a operační oddělení štábu týlu musí úzce spolupracovat již při plánování přemísťování všech míst velení týlu frontu, nejen TVS frontu, ale i TVS PFZ, NZ a hlavních týlových svazků a zařízení. Spojovací možnosti budou v mnohých případech prioritní před požadavky operačně týlovými.

Po průzkumu, rozvinutí TVS (jeho zabezpečovacích složek) a navázání spojení předává velitel průzkumného sledu zprávu na staré TVS.

V případě dvou položení základních prostředků u TVS armády přemísťuje se toto stejným způsobem jako TVS frontu. Za současného stavu bylo by, myslím, účelné sloučovat rádiové sítě a vytvořit tak alespoň minimální podmínky k přemísťování po sledech a tím i k nepřetržitému velení. Po sloučení sledů pracovat pak v normálních sítích.

VELENÍ A SPOJENÍ PŘI PŘESUNU SLEDU ZT

Sled ZT frontu se začíná přemísťovat zpravidla ihned po zahájení přesunu sledu velitele frontu. Se zahájením jeho přesunu přejímá velení týlu frontu náčelník štábu týlu frontu.

K zabezpečení informovanosti ZT o situaci v týlu frontu, pro spojení s náčelníkem štábu týlu a k velení musí být do sledu ZT zařazena osobní rádiová stanice ZT. Je stále na příjmu a nařízení ZT předává zpravidla během zastávek. V této rádiové stanici může být za přesunu schopný důstojník štábu týlu k vyhodnocení došlých zpráv.

Spojení ZT se sledem velitele frontu není nutné, poněvadž v této době v plném rozsahu velí sled náčelníka štábu frontu a sled náčelníka štábu týlu frontu.

Jakmile sled ZT zaujme TVS přebírá velení týlu frontu a ZT vydá pokyny náčelník štábu týlu frontu k přesunu sledu náčelníka štábu týlu frontu.

Při přemísťování TVS armády po sledech zůstane způsob velení a spojení při přesunu tohoto sledu v podstatě stejný. Při dosavadním způsobu přemísťování je nutné, aby i za přesunu byla rádiová stanice v síti ZT frontu stále na příjmu; obdobně i rádiová stanice vůči svazkům. ZT přemísťuje se poblíž těchto rádiových stanic na přesně určeném místě a důstojníci, kteří jedou v rádiových stanicích, informují ho včas o důležitých hlášeních podřízených i nadřízených frontu. Podřízeným velí z krátkých zastávek, popřípadě informuje i ZT frontu. Rovněž při rozvinování nového TVS je nutné, aby určení důstojníci štábu týlu v rádiových stanicích zabezpečovali včasné informování ZT.

VELENÍ A SPOJENÍ PŘI PŘESUNU SLEDU NÁČELNÍKA ŠTÁBU TÝLU FRONTU A ARMÁDY

Sled náčelníka štábu týlu je zpravidla početně i zabezpečovacími prostředky poněkud silnější než sled ZT. K převzetí písemných hlášení, zaslaných do starého prostoru TVS, ponechává na místě permanence. Sled náčelníka štábu týlu se přesunuje po vlastní ose; vedoucí funkcionáře tohoto sledu je nutné přesunovat do nového prostoru TVS frontu vrtulníky.

Spojení sledu náčelníka štábu týlu se sledem náčelníků štábu není nutné, poněvadž v té době převzalo velení nové VS a TVS. K předání zpráv může být využito spojení silničních orgánů frontu a armád.

Má-li skupina permanence spojení s novým TVS, může v krátké době předat obsah písemných zpráv na nové TVS. Toto spojení však není nutné, poněvadž důležité a nutné zprávy u týlu zpravidla nebudou zasílány písemně a ostatní písemné zprávy možno doručit až po přesunu permanence. Tato skupina se přesunuje za několik hodin po přesunu sledu náčelníka štábu týlu nebo na signál (má-li spojení).

Součinnost ozbrojených sil, stranických, státních a hospodářských orgánů

Plukovník Antonín Šimon

Všelidový charakter možné příští světové války vyžaduje plnou připravenost všeho obyvatelstva k obraně, k zabezpečení ochrany životů, k přípravě přímé účasti ve válce ať na frontě se zbraní nebo v týlu na pracovní frontě — v průmyslu, zemědělství, dopravě atd.

Uvést všechny tyto články do náležité připravenosti pro mobilizační pohotovost a k získání potřebného předstihu při zachování všech mezinárodních právních norem a utajení před agresorem, vyžaduje hluboce promyslet systém součinnosti v míru i v počátečním období války.

Opírá-li své názory o velké vítězství sovětského lidu ve Velké vlastenecké válce, ukazuje se jednoznačně i dnes, že systém řízení a součinnosti teritoriálních orgánů v době ohrožení a v počátečním období války bude velmi důležitým problémem nejen proto, že může výrazně ovlivňovat výsledky uvedení teritoria do nutného stupně bojové pohotovosti, ale i opatření k převedení národního hospodářství do stavu připravenosti k obraně a jeho plánové funkce.

Zkušenosti z teritoriálního cvičení ukázaly, že již období narůstání jednotlivých stupňů bojové pohotovosti v národním hospodářství podstatně ovlivňuje jeho řízení a že v počátečním období války může dojít k rozsáhlé kvantitativní změně hospodářské situace. Proto je nevyhnutelně nutné, aby již nyní byly promyšleny různé varianty součinnosti a řízení, aby se předešlo dezorganizaci hospodářství při odčerpání sil a prostředků z národního hospodářství pro ozbrojené síly. Musíme počítat i s tím, že na teritoriu kraje může dojít k poruchám v dopravě nejen vojenskými přesuny, ale i odčerpáním techniky (motorových vozidel, silničních a zemních strojů atd.) pro potřeby ozbrojených sil. Tento stav v dopravě i odčerpání odborníků ovlivní výrobu, zásobování a distribuci. V důsledku jaderných úderů

může dojít i ke kvantitativním změnám. Vedle hospodářských změn počítáme s psychologickou a společenskou reakcí ve formě různých živelných reflexů sebezáchovy, projevujících se i v tom, že část obyvatelstva bude opouštět ohrožená místa a města a část obyvatelstva nebude dočasně schopná normální práce v důsledku duševních otřesů.

Z uvedeného vyplývá, že je nutné již nyní uskutečnit taková opatření, která by byla aktivním činitelem v době ohrožení i v počátečním období války.

Zvláštní charakter raketové jaderné války a nepředstavitelný ničivý rozsah vyžadují hledat a organizovat takové způsoby k zabezpečení celého území, které by pak tvořily nedílnou jednotu s frontou. Při řešení všech otázek, týkajících se branné pohotovosti, je nutné vycházet ze zásady, že **veškerý život od samého počátku nebezpečí ohrožení a války bude podřízen požadavkům země a ozbrojených sil a že hlavní úsilí všech stranických, státních orgánů i ostatních organizací bude zaměřeno na vytvoření podmínek ke zničení nepřítele.** Nejrozsáhlejší problematiku v přípravných obdobích a největší objem prací, spojených se zvýšením připravenosti národního hospodářství na válku, řeší národní výbory. Na jejich důsledné činnosti a na přípravě obyvatelstva závisí i značný počet úkolů a opatření, spojených bezprostředně se zajišťováním ozbrojených sil. Kromě povolání záloh jde také o zajištění silniční dopravy, zdravotnických zařízení, evakuaci, zásobování obyvatelstva, pracovních sil a celkové řízení života v době mimořádných opatření.

Zkušenosti z teritoriálního cvičení dále potvrdily, jak je nutné na základě cítěl a vědomě zpracovaných přípravných plánů, zvyšovat v předmobilizačním období pohotovost ozbrojených sil, záloh a přípra-

venost národního hospodářství na všech rozhodujících úsecích. Přechod z mírového stavu do situace branné pohotovosti nelze uskutečnit rázem, ani nemůžeme udržovat ozbrojené síly a národní hospodářství dlouhou dobu na stupni bezprostřední připravenosti k okamžité aktivní činnosti. Takový způsob by byl pro národní hospodářství neúnosný.

Přechod na válečné podmínky nelze řešit jen všeobecnou mobilizací. Bezpečnost země a její maximální připravenost vyžadují, aby maximální část přípravných opatření byla uskutečněna v současnosti. Podzimní teritoriální cvičení ukázalo na činnosti v předmobilizačním období, že mobilizace by byla jen posledním stupněm k dosažení úplné pohotovosti k válce.

Zkušenosti z provedených cvičení jednoznačně potvrzují, že nelze doplnit ozbrojené síly zálohami v krátké časové normě bez úplné zainteresovanosti a připravenosti stranických a státních orgánů. Místní vojenské teritoriální orgány jsou spolu s národními výbory plně odpovědný za veškeré přípravy k povolání a dodání záloh ve stanovených počtech a časové normě do místa určení. Tuto zásedu uplatňujeme v našem kraji ve velmi úzké součinnosti s národními výbory všech stupňů jak ve vzájemné osobní připravenosti, tak ve společných akcích připravovaného systému. V praxi je to tak, že územní politickoeconomická místa jsou dávana do souladu s doplňovacími obvody a řídicími místy místních vojenských správ, na něž navazuje veškeré spojení i komunikační síť. V přípravě potřebné dokumentace pro místní národní výbory se přímo využívají místní zkušenosti povolanců funkcionářů, kteří se podílejí svou prací současně na řídicí dokumentaci. Ukázal jsem jen základní formy možné součinnosti v přípravě jednotlivých stupňů, které si pak místní vojenské správy spolu s funkcionáři národních výborů na dílčích praktických úkolech prověřují. Zkušenosti z této činnosti nám potvrdily, že decentralizace uvědomění a povolání záloh v dané situaci je zatím nejrealističtější a že jsou další předpoklady snížit časovou normu uvědomění v celém kraji pod 3 hodiny.

Významnou úlohu v přípravě teritoria má znalost politickoeconomických přehledů, bez kterých dnes nelze správně stanovit a připravit zásadní opatření k urychlení přechodu z mírového stavu do plné připravenosti k aktivní činnosti v případě ohrožení.

Jedním z úkolů je ovlivňovat kvalitu přípravy záloh, která se musí odrážet i ve správném rozložení v teritoriu. V tomto směru se nelze dnes již orientovat bez přímé pomoci územních stranických orgánů, národních výborů, hospodářských organizací, Svazarmu a vojenských útvarů. V současné době je na tomto úseku velmi úzká součinnost s hospodářskými orgány k jejich odborné přípravě, aniž by to zasahovalo negativně do národního hospodářství. Velmi úzká součinnost s vojenskými útvary na teritoriu kraje vytvořila reálné podmínky pro správné zaměření odborné přípravy záloh, aniž by byly narušeny hospodářské plány podniků a závodů.

Neméně důležitá je příprava mládeže a brančů, kterou odpovědně řeší jak Svazarm, tak odbor školství KNV. V úzké součinnosti s Krajskou správou kina byly uskutečněny ve všech okresech kraje, i na některých závodech, Dny armádního filmu s brannou tematikou, kterých se účastnilo několik tisíc mladých lidí i záloh.

V součinnosti s územními orgány a vojenskými útvary řešíme otázku technického stavu motorových vozidel při klasifikačních technických prohlídkách. V současné době také připravujeme další formu rozvoje spolupráce mezi MVS a útvary při klasifikačních prohlídkách vytvořením poradenské služby automobilními útvary nebo jednotkami pro podnikovou dopravu. Tato poradenská služba, vedená odborníky, má za cíl připravit řidiče i odpovědné orgány u hospodářských jednotek na správné ošetřování a exploataci motorových vozidel.

Dobré podmínky pro seznamování s úkoly místních vojenských správ vytvářejí společné porady vedoucích dopravy jednotlivých závodů. Při těchto poradách jsou seznamováni vedoucí dopravy s evidencí motorových vozidel, mechanizačních prostředků, s technickým stavem motorových vozidel, s výsledky klasifikačních technických prohlídek apod. Rovněž jsou upozorněni na povinnosti závodů pro případ dodání motorových vozidel a mechanizačních prostředků do ozbrojených sil za mimořádných opatření. Výsledek těchto zkušeností se příznivě projevil v praktické činnosti při podzimním teritoriálním cvičení. Je řada dalších úkolů v součinnosti v míru, které mají rozhodný vliv na přípravu obrany teritoria a rychlé uvedení do bojové pohotovosti. Např. ve spolupráci s orgány civilní obrany máme

velmi dobré zkušenosti ve společné přípravě místních národních výborů.

Společná součinnostní cvičení přispěla nejen k utužení spolupráce, ale pomohla odhalit některé nedostatky, které by mohly ovlivnit situaci v mimořádných událostech. Proto jsme zpracovali společná ujednání, které otázky a informace projednáme již v míru a které za mimořádných opatření a války, jako např.:

- společná příprava evakuačních orgánů při zpracování předběžných rozhodnutí k evakuaci, zejména k prostorům a komunikacím,

- zabezpečení ochrany před zátopou při narušení přehradní hráze Lipna,

- společná metodická zabezpečení radiálního a chemického pozorování a průzkumu,

- využití zařízení CO pro speciální očistu a skupin analytického zjišťování

- vzájemné využívání spojení v teritoriu kraje.

Podobná součinnostní opatření jsou připravena v potřebném zaměření k součinnosti i k předpokládané činnosti v po-

čátečním období války jak s místními národními výbory, krajskou správou spojů, krajskou správou vojenské dopravy, svazky atd.

Rozhodujícím orgánem řídící politické a hospodářské činnosti na úseku přípravy obrany teritoria jak v míru, tak ve válce, jsou komise obrany při krajském a okresních výborech KSČ, které řeší otázky zabezpečení potřeb ozbrojených sil. Proto musí být nepřetržitě informovány o celkové konkrétní situaci, aby řešily jednotlivé úkoly podle pořadí důležitosti.

Zkušenosti z našeho kraje potvrdilo součinnostní teritoriální cvičení v tom, že vedoucí tajemník kraje i okresů zná úkoly MVS pro mimořádné události, i jejich osobní účast při přezkušování dílčích úkolů, připravených pro mimořádná opatření.

V článku nebylo možno rozepsat do podrobností vše, co součinnost vyžaduje. I když si dnes nelze představit jednoznačnou hypotézu předpokládaného vývoje možné příští války, faktem je, že operativní součinností v míru vytváříme si výhodné podmínky i pro nepředvídané situace.

Týlové zabezpečení útvarů podřízených náčelníkům druhů vojsk na stupni A a F

Podplukovník Vladimír Peřina

Jednotky, útvary, svazky a zařízení, které jsou v podřízenosti složek velitelství armád nebo frontu, tvoří podstatnou část v jejich celkové organizaci. Tak např. u armády o 4 divizích tvoří okolo 30 % celkových počtů osob a z denní spotřeby materiálu na ně připadá 9 % PHM, 26 % munice, 30 % proviantu a 18 % ostatního materiálu, tj. cca 1000 t materiálu denně.

Frontové útvary tvoří asi 35–40 % počtů a připadá na ně z denní spotřeby okolo 27 % PHM, 9 % munice, 41 % proviantu a 40 % ostatního materiálu, tj. cca 4500 až 5000 t materiálu denně.

Poněvadž systém zásobování těchto útvarů v poli nebyl dosud podrobněji zpracován, upozorním čtenáře na některé zvláštnosti, které s sebou zásobování přímo podřízených útvarů přináší a proti dosavadním zvyklým mění obsah a náplň práce na jednotlivých stupních velení.

Při rozpracování této otázky vycházím z předpokladu, že většina jednotek, útvarů, svazků a zařízení podřízených A a F se přemísťuje v sestavě nebo těsně za 2. sledy A nebo F. Část z nich se přesunuje se zpožděním 1 a více dnů. Přitom některé jednotky, útvary a svazky plní

úkoly vyplývající z plánu operace samostatně (útvary spojovací, výsadkové, radiální hlášení služby, radiotechnické ap.), jiné v zálohách — ženijní, chemické, protitankové, zdravotnické apod. anebo v uskupeních TUZ (dílenské, zdravotnické, zásobovací, obsluhy apod.). Jen u velitelství uskupení TUZ je plánována složka, která se stará o zásobování TUZ, vcházejících do uskupení (PFZ, NZ); v zálohách bývá zpravidla každý útvar (jednotka) vybaven vlastním týlem.

U frontu by měl být takový systém zásobování přímo podřízených jednotek, útvarů, svazků a zařízení, aby od jeho zadní týlové hranice až po čáru míst velení F (VS a TVS) byly ve vzdálenostech odpovídajících cca hloubce dvoudenního postupu vojsk v podmínkách použití JZ a 3—4denního v podmínkách bez použití JZ z místa výdeje materiálu, ze kterých by se mohly přímo podřízené útvary zásobovat.

Konkrétně by mělo být zásobování organizováno takto: u zadní týlové hranice F je rozmístěna PFZ. V PFZ by bylo zřízeno „výdejní místo“, ze kterého by se zásobovaly všechny TUZ, rozmístěné v PFZ a všechny jednotky, útvary, svazky a zařízení podřízené přímo složkám velitelství F, které se nacházejí do 100 až 150 km od PFZ. Toto „výdejní místo“ by zřizoval útvar obsluhy PFZ a zahájilo by činnost hned první den zřízení PFZ; se zrušením PFZ by svou činnost ukončilo.

V průběhu operace budou zřízeny OPFZ a v nich „výdejní místa“ pro TUZ vcházející do OPFZ a jednotky, útvary, svazky a zařízení, rozmístěné do 100 km od OPFZ. „Výdejní místa“ by zahájila činnost dnem rozvinutí OPFZ a ukončila činnost až v době, kdy se bude přemísťovat PFZ, tj. ke konci operace.

„Výdejní místa“ by tak tvořila kostru zásobovacího systému pro přímo podřízené útvary. Pomocí nich bylo by možné řešit zabezpečení materiálem přímo podřízených útvarů i za situace plánem nepředvídané.

Systém výdejních míst může být doplněn dalšími druhy „míst výdeje materiálu“, jako např. vojenskými železničními stanicemi, vykládacími stanicemi, překládacími místy, které by se na přechodnou dobu nebo jednorázově zřizovaly podle situace jednak operační, ale i radiální, dopravní apod.

Plynulost a nepřetržitost tohoto způsobu zásobování přímo podřízených jednotek, útvarů, svazků a zařízení jsou pod-

míněny nepřetržitou součinností náčelníků druhů vojsk a týlových služeb se štábem týlu F — jeho operačním oddělením a oddělením plánování dopravy.

Denně, vždy v odpoledních nebo nejpozději večerních hodinách by muselo totiž operační oddělení štábu týlu F znát, v kterém prostoru bude plnit úkol příští den ta která jednotka, útvar, svazek nebo zařízení, aby mohlo určit, odkud bude tento útvar zabezpečován a oznámit to náčelníkům druhů vojsk na velitelství F a náčelníku PFZ (OPFZ).

Náčelníci druhů vojsk musí dostat oznámení o způsobu zásobování a zdravotnického zabezpečení jemu podřízených útvarů od štábu týlu a ZS F v době, kdy připravují rozkaz (nařízení) pro jednotlivé útvary (svazky), aby to mohli do něho zahrnout. Týl F ani A není totiž schopen při tak velkém počtu jednotek, útvarů, svazků a zařízení, podřízených složkám velitelství F (A), každému z nich vydat týlové nařízení. Pro názornost uvádím, že na stupni A je asi 40—50 a na stupni F asi 400—450 přímo podřízených samostatných útvarů. Protože při každé změně úkolu náčelník druhu vojska musí podřízenému útvaru vydat nařízení (rozkaz), je jedině správné, aby se útvar cestou náčelníka dověděl o způsobu materiálního a zdravotnického zabezpečení tohoto úkolu. Součinnost v otázkách materiálního a zdravotnického zabezpečení mezi druhy vojsk a štábem týlu je nejvýhodnější přes styčnou skupinu týlu, která je na VS F (A).

Protože z fyzického hlediska není možné, aby týl F (A) vyhodnotil každý den všechna týlová a týlová souhrnná hlášení za přímo podřízené jednotky, útvary a svazky, měli by náčelníci druhů vojsk vyžadovat, aby jim podřízené útvary zahrnovaly do operačních hlášení i bod o týlovém zabezpečení. Tuto část hlášení by sice nepředávaly štáby druhů vojsk týlu, ale v případě vážné materiální situace u některého útvaru, musel by štáb druhu vojska podat o tom zprávu.

Protože bod o týlovém zabezpečení slučuje hlavně k informaci náčelníka druhu vojska, měly by štáby druhů vojsk upřesnit podřízeným útvarům jeho osnovu.

Možný obsah bodu:

— zabezpečení hlavními druhy materiálu (hlavní druhy munice, BA, NM, proviant, materiál zabezpečující hlavní úkoly útvaru,

— u ženpr — miny, trhavy, u chem. útvaru — odmořovací látky, zadýmovací

prostředky apod.) v kalkulačních jednotkách a na kolik dnů bojové činnosti to zajišťuje útvar k hodině hlášení,

— spotřeba a ztráty materiálu, techniky a osob za dobu od posledního hlášení,

— koeficient technické pohotovosti,

— počet neodsunutých raněných,

— požadavky na přísun materiálu a techniky,

— TVS a prostor rozmístění skladů,

— závěr.

Přímo podřízené svazky a útvary, které budou v operačních hlášeních uvádět i stav týlového zabezpečení, by již nemusely předkládat týlové nebo týlové souhrnné hlášení.

Velitel jednotky, útvaru, svazku nebo zařízení přímo podřízeného F (A), po obdržení rozkazu (nařízení) od svého nadřízeného, seznámil by příslušníky svého štábu i se způsobem týlového zabezpečení a svému ZT (u útvaru i staršímu lékaři) by vydal pokyny pro organizaci týlového zabezpečení na příští den nebo období.

V rozkaze (nařízení) nadřízeného by se měl dovědět:

— ve kterém místě výdeje materiálu a který den (dny) má si odebrat zásoby na doplnění nařízených (pohyblivých) zásob nebo vyžádanou techniku a místa odsunů,

— kde jsou rozmístěna nejbližší místa výdeje materiálu, ze kterých se může zásobovat v případě zničení nebo zamoření určeného místa výdeje materiálu,

— kde jsou rozmístěna zdravotnická zařízení, do kterých může útvar odsunovat raněné nebo odebírat potřebný zdravotnický materiál,

— normy spotřeby materiálu na úkol.

U jednotek, útvarů, svazků a zařízení přímo podřízených F (A) by byla další zvláštnost v tom, že by se jim neoznamovalo množství materiálu, který pro ně bude do místa výdeje materiálu přisunut. Výjimku by tvořil jen tabulkový materiál útvarům vyžádaný. O jeho přísunu by se útvar dověděl v rozkaze (nařízení) od nadřízeného.

Spotřební materiál by odebíraly útvary přímo podřízené F (A) z míst výdeje materiálu vždy jednou za 2 až 3 dny na účetní doklady podle předpisu Všeob-26-6 a na odběrné knížky. Protože však u některých druhů materiálu (např. PHM, protiletadlové munice, miny apod.) by doplňování pohyblivých nebo nařízených

zásob jednou za 2 až 3 dny mohlo způsobit potíže při zabezpečení úkolu, bylo by možno tento materiál odebírat i mimo stanovené dny podle potřeby. Odebírající útvary by si však musely uvědomit, že místa výdeje materiálu by denně zásobovala několik desítek útvarů a měly by se proto snažit v maximálně možné míře dodržovat stanovené dny odběru.

Materiál z míst výdeje materiálu by odebíraly útvary vždy vlastními dopravními prostředky.

Nakládání materiálu (nebo překládání) ze skladů míst výdeje materiálu (nebo železničních vagonů, automobilních dopravních prostředků nadřízeného) na dopravní prostředky odebírajícího by bylo zajištěno různě, podle druhu místa výdeje materiálu. Ve „výdejním místě“ a na „vojenské železniční stanici“ by bylo zabezpečeno silami a prostředky nadřízeného; ve „vykládací stanici“, „nakládací stanici“ a v „překládacím místě“ by si potřebné síly k naložení materiálu musel s sebou přivést odebírající. V některých případech by bylo možno jednomu z odebírajících uložit zabezpečit překládání, obranu a ochranu místa výdeje materiálu např. bude-li místo výdeje materiálu zřízeno přímo v prostoru některého svazku nebo útvaru. Tím, že přímo podřízené útvary by odebíraly v průběhu operace z několika míst výdeje materiálu, mohl by být odběr, hlavně u proviantu, vyšší. Je proto výhodné zavést odběrní knížku, do které by orgán místa výdeje materiálu zapisoval v evidenčních jednotkách odběr.

Některé přímo podřízené svazky mají týl svazku organizován tak, že slouží jen k zabezpečení velitelství svazku a velitelských jednotek.

U takových svazků by musel ZT vydat týlové nařízení podřízeným útvarům a v něm organizaci týlového zabezpečení upřesnit pro jednotlivé útvary. Přitom by vycházel z údajů, které obdržel od náčelníka druhu vojska. Podobně by postupoval ZT svazku, u kterého je týl organizován i k doplňování útvarů v případech, kdy rozmístění útvarů by vyžadovalo přisunovat materiál ze stupně divize na velké vzdálenosti a kdy odběr útvaru přímo z místa výdeje materiálu by byl výhodnější.

Bude-li některá samostatná jednotka, útvar ve svazu nebo jednotka v síle rotý a menší přidělena do podřízenosti vševojenského svazku nebo svazu, je výhodné, aby mu byla předána i do materiální péče. Povinností předávajícího svazku (útva-

ru) by pak bylo doplnit odcházející jednotku nebo útvar materiálem do výše pohyblivých (nařízených) zásob a vybavit dopravními prostředky tak, aby si útvar (jednotka) mohl sám odebírat z míst výdeje materiálu. Materiální péče o samostatnou jednotku nebo útvar ve svazu by zůstala svazku jen při přidělení vševojenskému svazku nebo svazu na dobu kratší než 48 hodin.

Jednotky ve svazu v síle roty a menší by byly v každém případě přidělovány do materiální péče tomu útvaru (svazku), v jehož prospěch působí.

Týlové zabezpečení jednotek, útvarů, svazků a zařízení přímo podřízených složkám velitelství F (A) nebude dořešeno, pokud nebude procvičováno již na zaměstnáních při odborných shromážděních a při všech cvičeních.

Poznatky ze cvičení vojsk PVO

Plukovník Pravoslav Kalický

Koncem července 1965 proběhlo podle plánu operační přípravy spojenecké, strategicko-operační cvičení vojsk PVO za účasti vojsk PVOS, frontového stíhacího letectva a vyčleněných prostředků PVOV s orgány velení a součinnosti.

Cvičení mělo 3 období s tímto obsahem:

- první období: zaujímání bojové pohotovosti;
- druhé období: bojová činnost vojsk PVO při odrazení prvního hromadného úderu nepřítelů;
- třetí období: likvidace následků jaderného napadení nepřítelů a obnovení bojové pohotovosti vojsk PVO.

Těžiště cvičení bylo položeno do druhého období, ve kterém byly jednotlivé otázky procvičovány na základě skutečných náletových situací. V průběhu cvičení byly získány některé nové zkušenosti a poznatky.

V prvním období — zaujímání bojové pohotovosti vojsky PVO bylo znovu potvrzeno, že vojska PVOS musí být udržována ve stavu trvalé bojové pohotovosti v sestavě blízké operační sestavě s plně rozvinutým a zabezpečeným systémem velení a připraveným systémem technického a týlového zabezpečení.

V podmínkách možnosti nenadálého napadení nepřítelům je nutno počítat s tím, že přechod vojsk PVOS do plné bojové pohotovosti, může být uskutečňován již v průběhu bojové činnosti pohotovostními silami a prostředky. Nelze však vyloučit i existenci kratšího období úhrozy napadení

dení na základě zpráv strategického průzkumu o bezprostřední přípravě nepřítelů k zahájení války. V takových podmínkách mohou vojska PVOS dosáhnout plné bojové pohotovosti ještě do zahájení vlastní bojové činnosti, což může mít rozhodující vliv na efektivnost odrazení prvního hromadného úderu nepřítelů a celkovou účinnost PVO v počátečním období války.

Do obsahu příprav zaujetí plné bojové pohotovosti patří u vojsk PVOS především opatření, související s manévrem stíhacího letectva ke zlepšení a rozptýlení sestavy stíhacího letectva a s přesunem radiolokátorů ke zvýšení účinnosti radiolokačního systému na jednotlivých náletových směrech a odolnosti proti úderům a rušení. Při nedostatku času může být v tomto období uskutečněn i manévr PLRV především k zlepšení bojových sestav u bráněných míst, jakož i ke zvýšení odolnosti před úderem ze vzduchu.

K vážným opatřením patří také plné aktivování záložních míst velení a vyvezení zásob materiálních prostředků. Ponechává odrazení vzdušných úderů v příhraničním pásmu zúčastňuje se vedle vojsk PVOS i frontové stíhací letectvo a síly a prostředky PVOV, je nutno do zahájení bojové činnosti zabezpečit i včasné dosažení jejich bojové pohotovosti. Požadavky na zaujetí plné bojové pohotovosti frontového stíhacího letectva jsou obdobné jako u vojsk PVOS. Pokud jde o síly a prostředky PVOV je nutno počítat s určitým časovým předstihem k realizaci potřebných opatření. Části radio-

lokačních prostředků PVOV je nutno využít k doplnění skrytého radiolokačního systému a jeho protiletadlových raket k vytvoření pásma na hlavním náletovém směru. Přitom však je nutno respektovat bojové určení vojsk PVOV a jeho konkrétní úkoly svázané s činností pozemních vojsk po odražení prvního hromadného úderu nepřítelů. Mimořádnou pozornost je nutno věnovat včasné organizaci součinnosti vojsk PVOS s frontovým stíhacím letectvem a vojsky PVO pozemních vojsk. Přitom se řídit zásadou, že v rámci součinnosti řešit jenom ty otázky, které nelze zabezpečit přímým velením při uplatnění principu centralizace velení s ponecháním relativní samostatnosti nižším stupňům. Prostě operační podřízení útvarů (svazků) frontového stíhacího letectva svazkům PVOS není řešením, zabezpečujícím jeho plné využití. Při organizaci velení a součinnosti je nutno účelně uplatnit stupeň centralizace velení na stupni svazků PVOS, ponechat svazkům frontového letectva určitou samostatnost a plně využívat kapacity navedení jeho prostředků. Těžiště použití frontového letectva vzhledem k jeho bojovému složení i sestavě je nutno položit do bojové činnosti proti cílům na malých výškách. Za úvahu stojí i myšlenka, do určité míry osamostatnit tuto činnost frontového letectva s cílem jeho soustředěného použití pro odražení prvního sledu nepřátelského letectva s centralizací velení na stupni zástupce velitele LA pro stíhací letectvo a s dodržením těsné součinnosti s vojsky PVOS a PVOV.

Hlavním kritériem bojové pohotovosti vojsk PVO bude efektivnost při odražení prvního hromadného úderu nepřítelů. Základní podmínkou úspěšné bojové činnosti bude **včasné uvedení vojsk PVO do plné bojové pohotovosti a v rozhodujícím okamžiku i uvedení útvarů a jednotek do nejvyšších pohotovostních stupňů, umožňujících hromadné použití na signál.**

Ve druhém období cvičení byly získány některé nové zkušenosti z bojové činnosti sil a prostředků PVO proti cílům, manévrujícím výškou a letcím na malých výškách.

Změny v jaderném potenciálu nepřítelů a přesun hlavních úsilí na strategické raketové prostředky jaderného napadení, opravňují k názoru, že hlavní variantou prvního hromadného úderu nepřítelů bude úder s následující činností taktického a strategického letectva po sledech. Tako-

vá činnost umožňuje nepříteli nejlépe uplatnit požadavek nenadálosti úderu i za cenu časového roztažení jaderného útoku.

Nelze připustit, aby úder nepřítelů raketami byl uskutečněn v podmínkách, kdy hlavní část našeho letectva je na letišti. Nejdůležitějším úkolem strategického průzkumu v tomto období bude zjistit odpálení raket nepřítelů a **prvním opatřením operačního stupně velení bude zabezpečit včasné hromadné vzlet letectva.** Přitom je nutno mít na zřeteli, že odražení vzdušného úderu nepřítelů bude časově splývat s vlastním prvním hromadným úderem, přičemž v příhraničním pásmu stíhací letectvo bude vcházet do prvního sledu tohoto úderu. Bude-li část stíhacího letectva v tomto okamžiku již v prostorech přehrazování ve vzduchu, hromadné vzlet hlavní části letectva bude usnadněn a budou vytvořeny i lepší podmínky k odražení prvního sledu nepřátelského letectva.

Těžiště bojové činnosti při odražení prvního hromadného úderu bude na základním náletovém směru, přičemž část úsilí bude i na jižním a severním směru (z hlediska ČSSR). Tomuto je třeba plně podřídit i mírovou sestavu vojsk PVO a propracování variant velení z operačního a taktických stupňů vojsk PVOS.

Maximální úsilí činnosti musí být soustředěno na zničení vzdušných cílů, letců na malých výškách ještě na přístupech k bráněným objektům. Ke splnění tohoto úkolu je nutno soustředit hlavní úsilí stíhacího letectva, se zachováním zálohy pro narůstání úsilí. PLRV ničit pak vzdušné cíle v prostorech (pásmech) jejich účinné působnosti.

Velení stupní sboru PVOS musí z hlediska hlavního obsahu nepřetržitě upřesňovat přidělení vzdušných cílů podle vývoje vzdušné situace a nespokojovat se jenom prvotním rozdělením na základě počáteční situace. Armádní stupeň velení vojsk PVOS musí pak zabezpečit narůstání úsilí na rozhodující směry a kontrolovat a usměrňovat rozhodnutí velitelů sborů v zájmu plnění bojových úkolů podle zámýslu velitele armády.

Vzdušné úderu nepřítelů odražejí vojska PVO v podstatě palbou a manévrem, jenž se opírá o nepřetržitý radiotechnický průzkum a všestranné technické, speciální a týlové zabezpečení. Podíl těchto hlavních činností obsahu velení na bojové činnosti spočívá v rozhodujícím významu palby a manévru. Palba PLRV a stíhacího letectva je rozhodujícím konečným

opatřením vojsk PVO ke zničení vzdušných cílů. Realizace palby plně závisí na radiotechnickém průzkumu, jenž musí včas zjistit a nepřetržitě vést vzdušné cíle a navést na ně stíhací letectvo a PLRV. U stíhacího letectva kromě toho nutno palbu považovat za výslednici úspěšného manévru ve vzduchu. V průběhu bojové činnosti bude mít rozhodující význam manévr stíhacím letectvem, své místo a uplatnění nachází i manévr RTV a částečně i manévr PLRV. Manévrem bude nutno také řešit vyvedení sil a prostředků PVO zpod úhrozy radiačního zamoření. Po splnění úkolů stíhacího letectva při odrážení prvního sledu nepřátelského letectva (po hromadném vzletu), bude nutno urychlit uvedení útvarů a jednotek stíhacího letectva do bojové pohotovosti (zkrátit proces doplnění LPH a bojovými prostředky, jakož i technickou přípravu letounů po přistání). V zájmu plynulého zásobování PLRV raketami je nutno rozložení zásob raket a normy spotřeby podřídit hlavněmu úsilí PLRV při ničení vzdušných cílů v prvním hromadném úderu.

V třetím období cvičení — při likvidaci následků jaderného napadení a obnově bojové pohotovosti vojsk PVO bylo potvrzeno, že je nutno počítat s narušením systému PVO a značnými ztrátami.

Průběh a výsledky cvičení plně potvrdily rozhodující podíl vojsk PVO na splnění úkolů v počátečním období války. Vzhledem k tomu, že hlavní jadernou silou nepřítel na válčišti je stále ještě taktické letectvo, jehož hlavní těžiště spočívá v bojové činnosti na malých výškách, **rozhodující pozornost je třeba věnovat zvýšení efektivnosti PVO na těchto výškách a to nejen zaváděním nových bojových prostředků, ale především maximálním využitím současných bojových prostředků.** Dále je nutno docracovat a zdokonalit velení a součinnost na všech stupních a plně využít manévru v průběhu bojové činnosti.

Rozhodující činností v tomto období bude shrnutí výsledků a účinků jaderného napadení nepřítel a rozhodnutí k obnově bojové pohotovosti v podmínkách nepřetržité bojové činnosti. Mimořádnou důležitost bude mít udržení nepřetržitého velení a dovedné využití záloh.

V tomto období bude nutno počítat nejen s plným využitím záložních míst velení, ale i s možností větších změn v celém systému velení (zrušení jednotek, popřípadě útvarů, jenž mají velké ztráty a změny v podřízenosti). Systém velení musí s takovou možností počítat a mít předem připravenou variantu kádrového a technického zabezpečení změn. Narušenou operační sestavu nutno doplnit zasazením záloh a dovedným využitím manévru sil a prostředků PVO na hlavní směry z méně ohrožených směrů. Rozhodující úloha bude příslušet operačnímu stupni velení a část úkolů bude muset splnit i další stupeň velení. Zvláštní pozornost je třeba věnovat vyhodnocení radiační situace a konkrétním opatřením k likvidaci jaderného napadení. Likvidaci jaderného napadení a znovuzaujetí bojové pohotovosti nelze považovat za jednorázovou akci, ale jednotlivá opatření je nutno uskutečňovat nepřetržitě v zájmu nepřerušené bojové činnosti.

Poznámky k řízení operační přípravy

(VM 1/1965)

Podplukovník Ladislav Jaček

Příspěvek gen. Knotka o metodách operační přípravy pokládám za velmi užitečný a přimlouvám se za to, aby redakce podnítila diskusi na toto téma. Tím pomůžu jednak při řešení otázek přípravy velitelů a štábů, jednak dá teoretické podklady pro uvažovaný předpis nebo

směrnici o metodách a organizaci operační a taktické přípravy.

Autor oprávněně kritizuje stav, kdy opatření operační i taktické přípravy nemají ten výsledný efekt, který od nich očekáváme. Přitom má autor na mysli zejména cvičení, o nichž víme, že mají

pro přípravu velitelů a štábů nejvýraznější přínos.

Autor spatřuje jako jeden z nedostatků v metodě přípravy a řízení rozborů cvičení. Domnívám se, že hlavním cílem rozboru cvičení je posouzení práce štábu a rozhodnutí velitelů a zjištění kladů a nedostatků při řešení konkrétní situace v průběhu cvičení. Z toho důvodu má rozbor těsně navazovat na cvičení. Konkrétní lhůta mezi ukončením cvičení a zahájením rozboru je dána charakterem cvičení a neměla by být delší než pět dnů. Vzhledem k cíli rozboru bychom měli zachovat podmětnu, aby účastníci měli v čerstvé paměti právě ukončené cvičení a jeho jednotlivé situace, aby rozbor mohl ovlivnit jejich operační a taktické myšlení.

Rozbor je vyvrcholením učebních úkolů stanovených pro cvičení. Četl jsem řadu článků o vynikajících sovětských velitelích, kde bylo zdůrazněno jejich umění vést rozbor cvičení (např. velitel armády 1. stupně Uborovič). Vzorový rozbor ukázal při jednom letošním cvičení hlavní velitel Spojených ozbrojených sil maršál Grečko: zaměřil se na stanovené učební úkoly, postihl hlavní problémy cvičení a ty podrobně rozebral s odkazem na výsledky jiných cvičení i na zkušenosti z Velké vlastenecké války a dokázal svoje závěry na schématech s řešením, přičemž si sám ukazoval. Nerozptyloval pozornost podružnými problémy. Přitom z textu četl jen úvod a některé teoretické části. Valnou část rozboru přednášel vlastními slovy podle stručné, vlastní rukou psané osnovy, a to tak, že posluchače skutečně zaujal. Takový rozbor byl skutečně poučením pro všechny přítomné, zapsal se jim do paměti a znamenal hodně pro rozvoj jejich operačního myšlení.

Jiné je však vědecké vyhodnocení studijních otázek nebo problémů, které byly příslušníky ředitelství cvičení či rozhodčí služby sledovány a odhaleny. Mezi ně patří i hodnocení statistických šetření, která se stávají součástí práce určených skupin ředitelství cvičení. Tyto problémy nelze pochopitelně vyhodnotit za den. Ty by se měly stát majetkem vědeckých skupin, jež by podle perspektivního plánu podrobnou analýzou získávaly potřebné údaje pro svoji práci a jejich porov-

náváním a zevšeobecňováním by praxi vracely potřebná doporučení, směrnice či dokonce návrhy předpisů, popřípadě jejich doplňky.

Takovouto práci nelze však dělat v průběhu jednoho cvičení. Tuto činnost je nutno dlouhodobě plánovat, vyčlenit pro ni kapacitu vědeckých sil a poskytnout jí nutný čas a prostředky.

* * *

K použití grafických analytických metod při zpracování operačních cvičení. Návrh autora je oprávněný, protože stavba cvičení má své zákonitosti a bylo by možné využít mnoha dosavadních zkušeností z jejich zpracování. My bychom i bez studia metody PERT či CPM dokázali cvičení udělat v kratší době. Zkrácení ovšem závisí v podstatě na dvou okolnostech: na přímé účasti řídicího na přípravě cvičení a na tom, aby celá zpracovatelská skupina se mohla věnovat výhradně tomuto úkolu.

Stává se však, že po několikátý den práci začínáme s čistou mapou znovu, protože schvalující orgán má zásadní připomínky. Operační umění je proto uměním, že je nelze spoutat do řetězů přísných regulí — a proto i sami tvůrci operačních cvičení sami iniciativně navrhuji zásadní úpravy průběhu cvičení, neboť pokládají za progresivnější ty myšlenky, k nimž došli až v průběhu zpracování.

Cvičení většího rozsahu připravuje zpravidla větší okruh odborníků. A ti, počínaje řídicím orgánem, mají zpravidla tolik různých dalších povinností, že sládit jejich činnost na přípravě cvičení je samo uměním. Opět množství těchto a dalších mnohdy nepředvídatelných povinností podstatně ovlivní zpracování programu ideální cesty k cíli.

Přes tyto výhrady se přimlouvám za realizaci tohoto návrhu.

* * *

Kritizujeme-li nízkou efektivnost v přípravě velitelů a štábů, máme zpravidla na mysli jiné její formy než cvičení, a to především velitelská zaměstnání a štábní nácviky.

Pro průměrného příslušníka štábu operačního stupně je plánován tento rozsah příprav:

— politická příprava	74 hod.	(50 hod. a 2 hod. × 12)
— velitelská zaměstnání	44 hod.	(minimálně 40 hod.)
— štábní nácviky	20 hod.	(podle rozhodnutí velitele)
— samostatné studium ve služební době	90 hod.	(zhruba dva půldny v měsíci)*
— jiná školení	24 hod.	(různé informace, poučení, přednášky, instruktáže — asi 2 hod. měsíčně)
— střelecká příprava	8 hod.	(podle rozhodnutí velitele)
— tělesná příprava	156 hod.	(3 hod. týdně)
Celkem		416 hod.

V souhrnu je rozdělen čas na přípravu takto:

— politická příprava	74 hod. — 18 %
— operační a taktická příprava	178 hod. — 43 %
— tělesná a střelecká příprava	164 hod. — 39 %

416 pracovních hodin představuje 52 pracovních dnů po osmi hodinách (10 pracovních týdnů po 46 hod.). Předpokládáme-li, že operační cvičení zabere v průměru 3 týdny v roce a vezmeme-li v úvahu 4 týdny dovolené, pak na plnění funkčních povinností zbývají 2/3 roku. Zbytek by měl být věnován (s výjimkou dovolené) na vlastní školení a zdokonalování znalostí a návyků všech druhů.

Na taktických stupních by počet hodin byl ještě vyšší, neboť počet velitelských zaměstnání i štábních nácviků je větší. Avšak i na operačním stupni je číslo značně vysoké — a ve srovnání s ním vyjde velmi zřetelně oprávněnost teze o slabé účinnosti těchto hodin.

Problém spočívá i vtom, že tyto hodiny jsou rozloženy na celý rok a nejsou spojeny nejen v měsíci, ale ani v týdnu, znamenají rozkouskování pracovního rytmu, což je mnohdy důvodem ke značné absenci, která je rovněž příčinou jejich nižšího efektu.

Ideální by bylo soustředit politickou, operační a taktickou přípravu (představují asi pět a půl pracovních týdnů) do jednoho celistvého bloku, zavést školní režim, sestavit cílevědomý program, zajistit schopné učitele — a průměr vě-

domostí velitelského sboru by vzrůstal po strmé křivce. To je ovšem ideál, kterého zatím nedosáhneme.

Problematické je dosáhnout i takového stavu, aby bylo v armádě školení ve stejné dny a jednotlivé stupně se vzájemně nerušily. Na podobné regule je armáda příliš živým organismem a ovlivňovaným tolika činiteli, že nelze splnit ani to minimální vyslovené přání, aby pro veškerá školení byly vyhražovány především pondělky.

Velitelská zaměstnání bývala kdysi rozdrobena do jednotlivých dnů v roce. To bylo odsouzeno z hlediska rozptylu sil a také účinnosti této metody. Později jsme přistoupili až k pětidenním zaměstnáním. Tato byla realizovatelná jen za předpokladu, že byla pořádána mimo stálo posádku, což u většiny štábů nelze uskutečnit. Počet účastníků odvolávaných z nutných důvodů ze školení rostl den ode dne takřka geometrickou řadou. Poslední zkoušená metoda znamená soustředění programu velitelského zaměstnání do 2—3 dnů — dvakrát v roce.

Již dříve stranické organizace žádaly, aby nebylo do jednoho dne spojováno politické školení a různé formy velitelského zaměstnání, což zdůvodňovaly slabší přípravou na jedno nebo druhé školení.

Kromě toho v některých složkách štábů operačních stupňů je kromě velitelského zaměstnání řada dalších školení, jako je protichemická příprava, zdokonalovací výcvik v řízení automobilů, výcvik s pomůckami utajeného velení apod. Naproti ty složky, které naplní své práce nemají výrazný operační charakter, uplatňují tyto prvky ve velitelském zaměstnání.

Jak tuto situaci řešit? Časové rozložení je jednou z klíčových otázek účinnosti přípravy velitelů a štábů. Přitom veškeré druhy příprav posuzujeme jako

* Počet hodin na samostatné studium uvádím náhodně. Přitom se nechci dotknout zásady, že studijní čas vyhrazuje přímý nadřazený individuálně vzhledem ke studijním úkolům, osobnosti studujícího atd. Nově zařazený důstojník by měl dostat více času na studium; více času musí dostat také ten, kdo zkoumá nové problémy apod.

celek, ať jde o štábní nácvik nebo tělesnou přípravu.

Je zřejmé, že trvat na oněch asi čtyřech stech hodinách přípravy ročně není úměrné pracovním možnostem. Tento počet vznikl nekomplexním pohledem při stanovení norem na jednotlivé druhy příprav, kdy jedna norma byla stanovena bez ohledu na jiné, dříve určené a nebral se v úvahu celkový počet.

Chceme stanovit takový počet hodin, který bude splnitelný. Přitom rozdělit a uspořádat jej tak, aby byl úměrný pro jednotlivé druhy příprav a bylo možno splnit jak cíle přípravy, tak funkční povinnosti.

Přitom můžeme spojit politické i odborné školení, neboť např. při velitelských shromážděních to neděláme jinak a přesto to neznamená pokles jejich úrovně. Složitější bude situace u těch příslušníků štábu, kteří navštěvují vyšší formy vnitrostraničské výchovy, jako např. VUML, jehož programové členění pravděpodobně nezapadne do programu uvažovaných spojených příprav. Tyto podrobnosti budeme řešit podle konkrétních podmínek. Obdobná situace bude u hodin tělesné přípravy, pokud je budeme chtít zahrnout do spojeného školení, protože

vyšší štáby zpravidla nemají tělesnou přípravu ve stejnou hodinu ani den vzhledem k možnostem tělovýchovných zařízení.

Spojená zaměstnání můžeme nazvat např. „velitelský den“, jehož obsahem by byly: velitelské zaměstnání (to je přednášky, semináře, skupinová cvičení, lektury, ukázky, filmy, besedy), samostatné studium, politická příprava, politické dvouhodinovy, štábní nácviky, střelecká a tělesná příprava. Domnívám se, že na všechny tyto přípravy je možno plánovat ročně asi 300 hodin. Tyto hodiny pak rozdělit tak, že asi 25 % věnujeme politické přípravě, asi 40 % operační a taktické přípravě a 35 % tělesné přípravě včetně střeleb.

Toto zaměstnání začleníme do velitelských dnů za sebou v měsíci následujícím s tím, že mimo tyto dny zůstane v měsíci jen zbytek hodin tělesné přípravy, které ponecháme rozděleny po týdnech. Tak bude služební tělesná příprava dvě hodiny v týdnu. To stejně odpovídá realitě a kromě toho věnujeme pozornost i zájmové tělesné přípravě po pracovní době.

Školení v navrhované normě a metodě můžeme plánovat např. takto:

Měsíc	Počet velitelských dnů (hodin)	Počet hodin na						
		velit. zaměst.	samo-stat. studium	polit. přípr.	polit. 2-hod.	štáb - nácv.	střel. přípr.	těl. přípr.
1.	3 dny	4	4	4	2	8	—	2
2.	3 dny	—	4	4	2	12	—	2
3.	3 dny	8	4	4	2	4	—	2
4.	3 dny	4	4	4	2	—	8	2
5.—7.	3 × 3 dny	3 × 12	3 × 4	3 × 4	3 × 2	—	—	3 × 2
8.—12.	5 × 1,5 dne	—	5 × 4	5 × 4	5 × 2	—	—	5 × 2
1.—12.	12 × 6 hod.	—	—	—	—	—	—	12 × 6
Celkem		52	48	48	24	24	8	96

Shrnutí: pro operační a taktickou přípravu je 124 hod – 41 %
 pro politickou přípravu 72 hod – 24,5 %
 pro tělesnou a střeleckou přípravu 104 hod – 34,5 %

Celkem 300 hod

Kromě těchto hodin zúčastní se štáb plánovaných cvičení různého typu, jako velitelsko-štábní cvičení, štábní cvičení, cvičení s vojsky a válečné hry. Proto se domnívám, že požadavek celkového snížení počtu plánovaných hodin na přípravu všech druhů je reálný, přičemž jsou preferovány rozhodující druhy příprav. Rovněž navrhované členění v měsíci vytváří předpoklad pro nerušené plnění úkolů vyplývajících z funkce po celý měsíc kromě tří, v pěti měsících dokonce jen jednoho a půl dne.

Ovšem časové členění je jen organizační podmínkou školení. I když ji nemůžeme podceňovat, hlavní otázkou zůstává jeho obsah a metodika. V tisku byla nadhozena tato myšlenka: školení nemá úroveň proto, že si je připravuje každý stupeň sám pro sebe. Stanovme zásadu, že nadřízený štáb bude připravovat podřízené a úroveň se pozvedne. Skutečně je tomu tak, že školení uvedená výše v přehledu si připravuje každý štáb sám pro sebe. Vychází to ze známé, předpisem stanovené zásady, že každý velitel odpovídá za přípravu svého štábu. Tato zásada má své plné oprávnění i dnes, protože tak, jak si velitel svůj štáb připraví, tak mu bude plnit úkoly při cvičení a tak mu bude pracovat ve válce. Tato odpovědnost musí mít i nadále. Proto se zúčastňují hlavní funkcionáři velitelských shromáždění a jiných opatření u nadřízeného, aby tam načerpali dostatek zku-

šeností a znalostí pro přípravu podřízených velitelů a vlastního štábu. Kromě toho už před delší dobou jsme upustili od direktivního stanovení obsahu školení, které je nyní plně v rukou příslušných velitelů.

Domnívám se, že v každém štábu by měla být vypracována delší, několikaletá perspektiva obsahu jednotlivých školení, jmenovitě velitelských zaměstnání a štábních nácviků. Tím bude zabezpečena jednak posloupnost přípravy, vyloučeno jednotvárné opakování stejných témat a umožněna dlouhodobá příprava těchto zaměstnání. Plán nemusí být ovšem nijak detailní, aby mohl být doplňován podle vzniklých problémů. Dnes je ovšem mnohde situace taková, že v lednu není znám obsah zaměstnání plánovaného na březen.

Nadřízený štáb by se do jisté míry mohl podílet na řízení přípravy podřízeného štábu — avšak bude to jen pomoc a nikoli pravidlo: nadřízený štáb by to ani fyzicky nemohl zvládnout.

Pochopitelně, že jak v systému řízení, tak ve stanovení časového rozpočtu musí být zachována potřebná pružnost a volnost — ovšem orientační normy je nutno stanovit a dodržovat, právě tak jako je třeba dlouhodobě plánovat a včas připravovat všechna zaměstnání.

Nakonec zdůrazňuji, že jde o přípravu na operačních stupních velení a věřím, že i na taktických stupních by se některé tyto zásady mohly uplatnit.

СОДЕРЖАНИЕ

Подполковник юстиции Вацлав Шедивы, подполковник юстиции Зденек Логницки За укрепление дисциплины и понижение числа наказуемых поступков в Чехословацкой армии	3

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Генерал-майор Губерт Свитачек Непрерывность управления войсками в начальном периоде войны	15
Майор Милан Кубичка Действия штаба дивизии после объявления боевой готовности	29
Подполковник Мырослав Витек Борьба с тактическими средствами ядерного нападения противника	32
Полковник Зденек Шик Ракетные войска и артиллерия в наступательной операции без применения ядерного оружия	39
Подполковник Ян Штефка Доля информационной группы в управлении войсками	45
Майор Владислав Носек Средства скрытого управления войсками	53
Подполковник Войтех Махулда, кандидат наук, майор Эдуард Малиновски Пространственная связь во фронтовом тылу	59
Подполковник Войтех Махулда, кандидат наук Управление и связь при перемещении тылового командного пункта фронта и армии	63

ВЗГЛЯДЫ - ОТКЛИКИ

Полковник Антонин Шимон Содействие вооруженных сил, партийных, государственных и экономических органов	66
Подполковник Владимир Пержина Тыловое обеспечение частей, подчиненных начальникам родов войск на степени А и Ф	68
Полковник Православ Калицки Опыт накопленный на учениях войск ПВО	71
Подполковник Ладислав Ячек По поводу управления оперативной подготовкой	73